

Ecologische Hoofdstructuur Noord-Holland

STAND VAN ZAKEN,
HERIJKING EN TOEKOMST

NATUUR

Ecologische Hoofdstructuur Noord-Holland

STAND VAN ZAKEN,
HERIJKING EN TOEKOMST

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector NRL

Fotografie en illustraties

Foto Natura - W. Meindert (blz 12, 26, 38 en 104)
Ellen de Vries Fotografie (blz 42 - Fort bij Spijkerboor)
L. Peetoom (blz 21, 44 en 48)
F. Blok (omslag, blz 11, 15, 16, 32, 34, 46 en 50)
K. Broersen (blz 30)
E. Rem (blz 4 en 6)
Provincie Noord-Holland (overig)

Grafische verzorging

Thieme Grafimedia Groep

Oplage

350 exemplaren

Haarlem, maart 2010

INHOUD

3	 	Voorwoord
4	 	1 Introductie
6	 	2 Stand van zaken EHS
12	 	3 Hoe te versnellen?
16	 	4 Herijking
26	 	5 Effecten van de herijking
34	 	6 Natuurbeheer
38	 	7 Financiering en ILG-opgaven
44	 	8 Terugkijken en vooruitblikken
48	 	9 Samenvatting
50	 	Bijlagen
51	1	Samenhang met andere projecten
55	2	Motie 9-26
57	3A	Toelichting op de tabellen Ontgrenzingen en Begrenzingen
60	3B	Tabellen Ontgrenzingen
75	3C	Tabellen Begrenzingen
90	4A	Kaarten Ontgrenzingen
104	4B	Kaarten Begrenzingen
118	4C	Toelichting 'Wieringerrandmeer'
122	5	Top-3 natuurbeherende organisaties
126	6A	Kaart gecorrigeerde structuurvisie vóór herijking
130	6B	Kaart gecorrigeerde structuurvisie na herijking

VOORWOORD

Natuur gaat ons allemaal aan het hart. Voor een mooie wandeling of fietstocht, om foto's te maken, vogels te 'spotten' – of juist om met rust te laten en 'de natuur zijn werk laten doen'. Samen met het ministerie van LNV, gemeenten, waterschappen, natuurbeherende organisaties en agrariërs werkt de provincie Noord-Holland hard aan het realiseren van een samenhangend systeem van natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur. Daarmee willen we voorkomen dat natuurgebieden geïsoleerd komen te liggen, dieren en planten uitsterven en natuur zo haar waarde verliest. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

Het realiseren van de EHS is een grote opgave, die niet altijd gemakkelijk is. Want natuur kost ook geld en legt beslag op schaarse ruimte. Al langer is bekend dat het 'laaghangende fruit' van de EHS geplukt is; wat resteert zijn de moeilijke, dure of omstreden stukken. Om toch op een effectieve en efficiënte manier een waardevolle EHS te realiseren, zijn we enkele jaren geleden begonnen met een herbegrenzing – een 'herijking' – van de EHS. Het doel was helder: snellere uitvoering, minder kosten en tenminste dezelfde natuurkwaliteit. Kansen pakken, slimme combinaties zoeken, werk met werk maken. Kortom: we namen de verantwoordelijkheid die we bij de start van het Investeringsbudget Landelijk Gebied hebben gekregen.

Zo helder als het doel was, zo complex was de weg ernaartoe soms. Wie grenzen ter discussie stelt, doet veel stof opwaaien. Er is veel gediscussieerd over de herijking, waarbij iedereen zijn eigen invalshoek had. Hoewel het onmogelijk was om alle wensen te honoreren, zijn er veel tegenstellingen overbrugd. Ik ben trots op het resultaat, waarvan ik denk dat het een mooi evenwicht is tussen de verschillende belangen: ecologie, landbouw, financiën en tempo. En we hebben de afgelopen tijd niet alleen 'herbegrensd', maar ook kritisch en constructief gekeken naar de toekomst van de EHS. U kunt dat in dit document teruglezen.

Graag wil ik alle betrokkenen bij de herijking complimenteren met hun inzet en, laten we eerlijk zijn: doorzettingsvermogen. Maar we zijn nog niet klaar. Uit het document dat u voor zich heeft liggen, wordt duidelijk dat het volledig realiseren van de EHS in 2018 zeer waarschijnlijk niet haalbaar is. Rijk en provincies zullen nog voor ingrijpende keuzes komen te staan. Voor nu is het echter zaak om alles op alles te zetten om de uitvoering te versnellen. Daar wil ik mij de komende tijd voor inzetten, en ik nodig u uit om dat samen met mij te doen!

Bart Heller,
gedeputeerde Natuur

INTRODUCTIE

1.1 AANLEIDING

In de periode tussen 1990 en 2018 moet in Nederland een Ecologische Hoofdstructuur (EHS) worden gerealiseerd; een samenhangend netwerk van (inter-)nationaal belangrijke, duurzaam te behouden ecosystemen.¹⁾ Dit netwerk vormt de basis voor de Nederlandse bijdrage aan het behoud van de mondiale biodiversiteit, zoals bevestigd in het Verdrag van Rio de Janeiro (1992). Daarnaast moet de EHS in samenhang worden gezien met het Europese natuurnetwerk Natura2000, dat is aangewezen om het voortbestaan van de kwetsbaarste soorten en habitattypen te verzekeren. De Natura2000-gebieden liggen vrijwel geheel binnen de EHS en beslaan ongeveer de helft van de EHS-oppervlakte op het land.

De EHS bestaat voor een groot deel uit reeds bestaande natuurgebieden. Deze moeten worden beheerd. Er moeten echter ook nog nieuwe natuurgebieden worden verworven, ingericht en tenslotte beheerd. De uitvoering van deze opgave is, sinds de komst van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG), een verantwoordelijkheid van de provincies. De EHS vormt een fors onderdeel van de ILG-opgaven en -budgetten die het Rijk en de provincies voor de periode 2007-2013 overeengekomen zijn.

Dit document vloeit voort uit motie 9-26 van Provinciale Staten (bijgevoegd als bijlage 2), waarin de Staten hun zorgen uitten over het tempo en de financiering van de realisatie van de EHS. Deze zorgen worden overigens breed gedeeld. Al in 2006 constateerde de Algemene Rekenkamer dat, als werd voortgegaan in hetzelfde tempo, de EHS niet tijdig gerealiseerd zou worden.²⁾ De uitvoering vertraagt, onder andere omdat het 'laaghangende fruit' inmiddels is geplukt en de resterende gronden vaak lastig te verwerven zijn. Om deze reden heeft de Tweede Kamer de EHS inmiddels tot 'Groot Project' benoemd en rapporteert het ministerie van LNV regelmatig over de voortgang. Daarnaast wordt alom erkend dat het tekort aan financiële middelen een significant knelpunt vormt. Dit probleem wordt in Noord-Holland versterkt door een relatief hoge grondprijs in vergelijking met andere provincies.

- 1) De uiteindelijke omvang van de EHS is 728.500 hectare. Dit staat gelijk aan circa 17,5% van het Nederlandse grondgebied. Naast de EHS 'op land' zijn ook delen van de Noordzee en Waddenzee als EHS aangewezen (6,3 miljoen hectare). Het beheer hiervan is een verantwoordelijkheid van het Rijk.
- 2) Algemene Rekenkamer, rapport van 5 oktober 2006.

1.2 ONTWIKKELING VAN DE HERIJKING EHS

Reeds in 2006 besloten Gedeputeerde Staten actie te ondernemen om het realisatietempo van de EHS te verhogen. Dit project werd bekend als de 'herijking EHS'. Het oorspronkelijke doel van de herijking in 2006 was 'technisch onderhoud': het uit de EHS verwijderen ('ontgrenzen') van gebieden waar de ecologische potenties die in de jaren '90 gezien werden, niet meer haalbaar werden geacht of waar het draagvlak voor EHS-realisatie te gering was. Het aannemen van motie 9-26 maakte het doel van de herijking echter breder. De herijking werd grootschaliger en richtte zich in toenemende mate op het verhogen van het realisatietempo door het zoeken naar financiële kansen, bijvoorbeeld door de bundeling van geldstromen, waardoor de ILG-budgetten ontlast konden worden. In de loop van 2009 zijn ook andere beleidstrajecten en -instrumenten aan de herijking gekoppeld, zoals de invoering van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (vanwege de relatie met natuurbeheer), de uitvoeringsstrategie (vanwege de relatie met grondverwerving) en het onderzoek naar de ecologische verbindingszones. Hiermee werd de herijking EHS een onderdeel van een bredere doelstelling om de EHS een impuls te geven. In dit document hebben we getracht om de resultaten van al deze trajecten een plaats te geven.

1.3 LEESWIJZER

Dit document is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt, conform de wens die Provinciale Staten hebben uitgesproken in motie 9-26, een overzicht gegeven van de stand van zaken rond verwerving, inrichting en beheer van de EHS. Dit hoofdstuk eindigt met enkele conclusies over de voortgang van de EHS-opgave en de ILG-opgaven. In hoofdstuk 3 bespreken we verschillende methoden die de uitvoering van de EHS kunnen versnellen; de zogenoemde 'knoppen' waaraan we kunnen draaien. Bij één van deze methoden, de herijking, staan we in hoofdstuk 4 en 5 uitgebreid stil. In hoofdstuk 6 gaan we nader in op het natuurbeheer; ook een belangrijk onderdeel van de uitvoering van de EHS. In hoofdstuk 7 komt de financiële prognose voor het restant van de ILG-periode aan de orde. In hoofdstuk 8 blikken we terug op het proces van de herijking EHS en werpen we een blik in de toekomst. Tenslotte bevat hoofdstuk 9 een samenvatting.

2

STAND VAN ZAKEN EHS

2.1 INLEIDING EN CENTRALE BEGRIPPEN

In motie 9-26 hebben Provinciale Staten (onder andere) gevraagd om een overzicht van de stand van zaken rond verwerving, inrichting en beheer van de Ecologische Hoofdstructuur. Hierop gaan we in dit hoofdstuk in. Hierbij is gebruik gemaakt van de meest recente voortgangsrapportages. We maken in dit hoofdstuk een onderscheid tussen de voortgang van de EHS ‘als geheel’ (datgene wat tussen 1990 en 2018 gedaan moet worden, in paragraaf 2.2) en de ILG-opgaven (datgene wat tussen 2007 en 2013 gedaan moet worden, in paragraaf 2.3). Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies in paragraaf 2.4.

Voordat we ingaan op de stand van zaken, is het zinvol om een aantal centrale begrippen toe te lichten, die regelmatig de revue passeren. Bij het realiseren van natuurgebieden gaat het steeds om de reeks ‘begrenzen’, ‘verwerven’, ‘inrichten’ en ‘beheren’:

- **Begrenzen** In de jaren '90 is door het Rijk, en vervolgens uitgewerkt door de provincies, bepaald op welke plekken in Noord-Holland de EHS moet komen te liggen. Deze EHS is op kaart aangeduid. De EHS-kaart, en het bijbehorende compensatiebeleid dat geldt voor aantasting van de EHS, maakt onderdeel uit van het provinciale ruimtelijke beleid. Binnen de begrenzing van de EHS worden gebieden verworven, ingericht en in beheer genomen.
- **Verwerven** Hiermee wordt bedoeld de aankoop van gronden waar natuur zal komen. Doorgaans wordt grond verworven van particulieren (met name agrariërs) of overheidsorganisaties. De verwerving kan gebeuren door verschillende partijen, zoals de Dienst Landelijk Gebied (DLG), in opdracht van de provincie, of door natuurbeherende organisaties.
- **Inrichten** Nadat gronden zijn verworven voor de EHS, moeten ze worden ingericht als natuur. Dit kan op verschillende manieren: door het planten van ‘groen’ of het graven van waterpartijen, maar ook door het aanleggen van wandel- of fietspaden, bankjes en prullenbakken. Dit gebeurt ook vaak door DLG, maar kan ook in opdracht van andere partijen worden uitgevoerd.
- **Beheren** Een eenmaal ingericht natuurgebied moet beheerd worden. Natuurbeherende organisaties en particulieren kunnen hiervoor een subsidie aanvragen vanuit het nieuwe Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL), dat momenteel gefaseerd wordt ingevoerd als opvolger van het oude Pro-

gramma Beheer. Er zijn drie vormen van natuurbeheer:

- **Agrarisch natuurbeheer.** Het beheer wordt gedaan door agrariërs, die natuurbeheer onderdeel laten uitmaken van hun agrarische bedrijfsvoering. De grond blijft in eigendom van de agrariër en behoudt de planologische agrarische hoofdbestemming (vaak met natuur en landschap als nevenbestemming). Een bekend voorbeeld van agrarisch natuurbeheer is weidevogelbeheer. De provincie sluit steeds zesjarige beheerovereenkomsten af met deze agrariërs. Vanwege het niet (gegarandeerd) blijvende karakter van agrarisch natuurbeheer, is met het Rijk afgesproken dat agrarisch natuurbeheer slechts een deel mag uitmaken van de totale EHS-opgave.
- **Particulier natuurbeheer via functiewijziging.** Particulieren, vaak agrariërs, kunnen hun gronden inzetten voor de realisatie van de EHS. Zij behouden de eigendom van deze grond, maar de planologische bestemming wordt gewijzigd in natuur. De waarde-daling van de grond die hiervan het gevolg is, krijgen zij gecompenseerd vanuit het SNL. Daarnaast kan de particulier, net als de natuurbeherende organisaties, aanspraak maken op steeds een zesjarige subsidie voor de jaarlijkse beheerkosten.
- **Natuurbeheer door natuurbeherende organisaties (nbo's).** Het grootste deel van de EHS wordt beheerd door natuurbeherende organisaties. In Noord-Holland gaat het om:
 - Staatsbosbeheer (circa 18.400 ha)
 - Natuurmonumenten (circa 14.000 ha)
 - Landschap Noord-Holland (circa 4.100 ha)
 - Het Goois Natuurreservaat (circa 2.700 ha)
 - PWN (circa 7.300 ha) en de
 - Amsterdamse Waterleidingduinen (circa 2.300 ha).
 Staatsbosbeheer wordt rechtstreeks gefinancierd door het Rijk en doet dus geen beroep op een beheervergoeding vanuit het SNL. Ook PWN en de Amsterdamse Waterleidingduinen kunnen als waterwinbedrijven geen beroep doen op het SNL. Deze regeling staat dus alleen open voor de beheerkosten van Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland en het Goois Natuurreservaat, naast de hiervoor genoemde particulieren die EHS realiseren via particulier natuurbeheer. De provincie Noord-Holland sluit steeds zesjarige beheerovereenkomsten voor de vergoeding van het beheer.

Het provinciale natuurbeheerplan is richtinggevend voor het te voeren beheer door alle beheerders. Dit natuurbeheerplan bevat alle beheertypen en de gewenste locaties van beheer in Noord-Holland.

2.2 TOTALE EHS-OPGAVE VOOR NOORD-HOLLAND (1990-2018)

Er is een belangrijk verschil tussen de opgave van de EHS 'als geheel' (die tussen 1990 en 2018 moet worden gerealiseerd) en de opgaven voor de ILG-periode (die loopt tussen 2007 en 2013). In deze paragraaf gaan we in op de opgave voor de EHS als geheel.

De totale opgave voor de provincie Noord-Holland is dat in 2018 de EHS een omvang zal hebben van 55.925 ha. Een groot deel hiervan was al bestaand natuurgebied toen de EHS in 1990 werd 'bedacht': 40.699 ha (= 73% van de totale opgave). Dat betekent dat nog 15.226 ha (= 27% van de totale opgave) moest worden verworven, ingericht en in beheer genomen in de periode tussen 1990 en 2018. Dit is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 | Totale EHS-opgave (1990-2018)

Totale EHS-opgave (1990-2018)	55.925 ha
Minus: bestaande natuurgebieden in 1990	40.699 ha (=73%) ³⁾
Resteert: Nog te realiseren natuur na de 'start' van de EHS	15.226 ha (=27%) ⁴⁾

De stand van zaken per 31 december 2009 is dat van de nog te realiseren natuur na de 'start' van de EHS, inmiddels 10.784 ha is verworven (= 71%). Dat betekent dat nog 4.442 ha moet worden verworven, of door particulier natuurbeheer via functiewijziging tot stand moet komen. Van de nog te realiseren natuur na de 'start' van de EHS is inmiddels 7.853 ha ook ingericht (= 52%). Dat betekent dat nog 7.373 ha moet worden ingericht.⁵⁾ Dit is weergegeven in tabel 2.

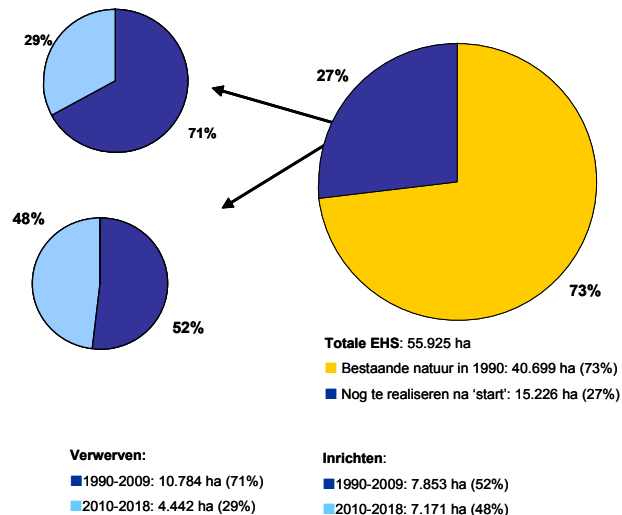
Tabel 2 | Nog te realiseren EHS (1990-2018)

Nog te realiseren natuur na de 'start' van de EHS	15.266 ha	
	Verwerving ⁶⁾	Inrichting ⁷⁾
Minus: gerealiseerd in 1990-2009	10.784 ha (=71%)	7.853 ha (= 52%)
Resteert: nog te verwerven natuur per 1 januari 2010	4.442 ha (=29%)	7.373 ha (=48%)

3) Bron: directie Beleid, sector Kennis & Beleidsevaluatie, op basis van GIS-berekeningen. Inclusief 3.043 ha grote meren in Noord-Holland (o.a. Amstelmeer) en circa 4.000 ha recreatiegebieden (o.a. Twiske), die al als EHS waren aangewezen voordat werd bepaald dat aanwijzing als zowel EHS- als RodS-gebied niet is toegestaan.

4) Bron: 'Nulmeting-op-Kaart'

5) Overigens hoeft niet alle verworven grond ook ingericht te worden. Inrichting is alleen nodig wanneer het gebied bij verwerving niet voldoet aan het beoogde natuurdoel. Vaak zal dat nog niet het geval zijn, maar soms ook wel.

We leggen in deze paragraaf geen koppeling met budgetten. Immers, vóór de invoering van het ILG was de uitvoering van de EHS een verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV. Met de invoering van het ILG is dit een provinciale verantwoordelijkheid geworden en zijn afspraken gemaakt over de provinciale opgaven en de financiering hiervan (zie paragraaf 2.3). Hoe de situatie er na 2013 uit zal zien – en wie dan verantwoordelijk zal zijn voor de uitvoering en financiering van de EHS – is niet bekend. Hierover zijn nog geen afspraken gemaakt.

'DE GRONDVERWERVING ZOU NAMELIJK ROND 2015 AFGEROND MOETEN ZIJN'

De conclusies voor de EHS 'als geheel' in Noord-Holland luiden:

- Van de nog te realiseren natuur (totaal 15.226 ha) is in de periode tussen 1990 en 2010 71% verworven (of gerealiseerd via particulier natuurbeheer). Aangezien we nu op bijna tweederde van de EHS-periode zitten lijkt het alsof de verwerving op schema ligt. Echter, we hebben niet nog tot 2018 de tijd om de resterende 29% te verwerven. De grondverwerving zou namelijk rond 2015 afgerond moeten zijn, zodat nog voldoende tijd resteert om de natuurgebieden ook in te richten en in beheer te nemen.

6) Bron: 'Nulmeting-op-Kaart', aangevuld met de concept-ILG-rapportage 2009 (versie 1 maart 2010). Om de gebruikte cijfers zo actueel mogelijk te laten zijn, is gebruik gemaakt van deze concept-rapportage. Omdat deze nog niet officieel is vastgesteld, kunnen de cijfers die worden opgenomen in de definitieve rapportage, iets afwijken.

7) Bron: 'Nulmeting-op-Kaart', aangevuld met de concept-ILG-rapportage 2009 (versie 1 maart 2010).

- Hierbij moet bovendien bedacht worden dat de resterende 29% ook het lastigst te realiseren is. De desbetreffende gronden zijn – in vergelijking met het normbedrag van € 29.925 per hectare dat de provincie beschikbaar heeft – vaak duur of anderszins (op vrijwillige basis) moeilijk verwerfbaar. Ter illustratie: sinds 2007 is de gemiddelde grondverwerving 185 ha per jaar. Om de resterende verwervingsopgave in 2015 afgerond te hebben, moet dit tempo worden verviervoudigd naar liefst 740 ha per jaar.
- Van de nog te realiseren natuur is in de periode tussen 1990 en 2010 ruim de helft ingericht. Dat betekent dat ook de inrichting achterloopt op schema. Ter illustratie: sinds 2007 is de gemiddelde voortgang voor inrichting 443 ha per jaar. Om de resterende inrichtingsopgave in 2018 afgerond te hebben, moet dat bijna worden verdubbeld naar 819 ha per jaar.

VERSCHILLENDE CIJFERS?

Tijdens de uitvoering van de herijking EHS is gebleken dat er veel onduidelijkheid bestond over de exacte begrenzing van de EHS, wat nu wel of niet tot de EHS behoort, cijfers over de opgaven en realisatie voor de verschillende doelen (verwerving, inrichting en beheer) en het kaartmateriaal. De acties van de afgelopen maanden – zowel de herijking EHS als de invoering van het nieuwe Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer en de voorbereidingen voor de *mid-term review* ILG – hebben hier verbetering in gebracht. Zo is er nu één EHS-kaart, die ook in de Structuurvisie zal worden opgenomen.

Daarnaast is er een beter inzicht in het cijfermateriaal. We constateren echter ook dat er nog verbetering mogelijk is. GS hebben besloten om, ook nu de herijking afgerond is, aandacht te blijven besteden aan een verdere aanscherping van het cijfer- en kaartmateriaal en een goede monitoring van de voortgang. Ook zullen GS jaarlijks aan PS rapporteren over de voortgang van de EHS en de beschikbare budgetten.

2.3 DE ILG-OPGAVE VOOR NOORD-HOLLAND (2007-2013)

De uitvoering van de totale EHS-opgave loopt van 1990 tot 2018. Bij de start van het ILG is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de EHS bij de provincies komen te liggen. Voor de periode 2007-2013 zijn met het Rijk afspraken gemaakt over te realiseren ILG-opgaven en de daarbij behorende budgetten.

In tabel 3 staan de EHS-opgaven die in het kader van het ILG voor de periode 2007-2013 zijn afgesproken en de *stand van zaken per 31 december 2009*, bijna halverwege de ILG-periode. Op basis hiervan kan de resterende opgave worden berekend.

Tabel 3 | ILG-opgave EHS en realisatie (2007-2013)

	Opgave voor de ILG-periode ⁸⁾	Gerealiseerd per 1 jan. 2010 ⁹⁾	Resterende opgave voor ILG-periode
Verwerven	1.365 ha	554 ha	811 ha
Ruilen van ruilgronden	484 ha	58 ha	426 ha
Inrichten	3.540 ha	1.330 ha	2.210 ha
Agrarisch natuurbeheer	7.174 ha	7.134 ha	40 ha
Particulier natuurbeheer via functie-wijziging	2.253 ha	934 ha	1.319 ha
'Natuurbeheer door nbo's'	18.669 ha	¹⁰⁾ 18.139 ha	530 ha

'ZO IS ER NU ÉÉN EHS-KAART, DIE OOK IN DE STRUCTUURVISIE ZAL WORDEN OPGENOMEN'

8) Bron: ILG-bestuursovereenkomst tussen Rijk en provincie Noord-Holland, waarin de mutaties tot 31 december 2009 zijn verwerkt. De meest recente versie van deze overeenkomst is getekend door het ministerie van LNV op 18 december 2009 en door de provincie Noord-Holland op 19 januari 2010. De opgave voor verwerving mag, op basis van artikel 3.1 lid 6 van de bestuursovereenkomst, met 93 ha worden verlaagd (van 1.458 naar 1.365 ha) omdat het hier aankopen van reeds bestaande natuur betreft.

9) Bron: 'Nulmeting-op-Kaart', aangevuld met de concept-ILG-rapportage 2009 (versie 1 maart 2010).

10) Inclusief circa 6.500 ha 'natte natuur' in het Waddengebied. Vanaf 2012 lopen de beheerovereenkomsten voor deze hectaren af en zal het aantal in beheer zijnde hectaren dus afnemen. Aangezien de kosten van het beheer van de 'Waddenhectaren' laag zijn, zal het financiële effect gering zijn.

De opgave 'ruilen van ruilgronden' vraagt om een toelichting. In het verleden zijn door het Rijk gronden verworven ten behoeve van de EHS. Deze gronden liggen echter voor een groot deel buiten de begrensde EHS. Zodoende zijn ze dus van geen 'waarde' voor het bereiken van de EHS-doelstelling; ze moeten daarvoor eerst naar de goede plaats worden geruild. Door het Rijk is 691 ha ruilgrond beschikbaar gesteld aan de provincie Noord-Holland. In de ILG-bestuursovereenkomst is afgesproken dat 1 ha ruilgrond wordt gelijkgesteld met 0,7 ha 'gerealiseerde EHS'. Dit is zo afgesproken, omdat 1-op-1 ruilen van de ruilgronden niet realistisch is. De ruilgronden liggen vaak op 'onhandige' (lees: voor overheden of particulieren weinig aantrekkelijke) locaties. De provincie heeft de opgave om de beschikbare 691 ha ruilgrond te ruilen tot $(691 \times 0,7 =) 484$ ha binnen de EHS-begrenzing. Van belang is dus dat de verwervingsopgave van de provincie feitelijk $1.365 + 484 = 1.849$ ha bedraagt.

Indien we de ter beschikking gestelde budgetten en de bestedingen erbij zetten, ontstaat het volgende beeld (tabel 4):

Tabel 4 | ILG-opgave EHS en realisatie, inclusief ILG-budgetten (2007-2013)

	Opgave voor de ILG-periode	Budget voor de ILG-periode (x mln.)	Gerealiseerd per 1 jan. 2010	Uitgegeven per 1 jan. 2010 (x mln.)	Resterende opgave voor ILG-periode	Resterend budget voor ILG-periode (x mln.)
Verwerven	1.365 ha	€ 37,8	554 ha	€ 29,8	811 ha	¹¹⁾ € 13,8
Ruilen van ruilgronden	484 ha	Geen budget	58 ha	Geen budget	426 ha	Geen budget
Inrichten	3.540 ha	€ 22,3	1.330 ha	€ 7,2	2.210 ha	€ 15,1
Agrarisch natuurbeheer	7.174 ha	€ 83,9 (totaal)	7.134 ha	¹²⁾ € 80,9 (totaal)	40 ha	€ 3,0 (totaal)
Particulier natuurbeheer via functiewijziging	2.253 ha		934 ha		1.139 ha	
'Natuurbeheer door nbo's'	18.669 ha		18.139 ha		530 ha	

Uit deze tabellen kunnen we enkele conclusies trekken, die betrekking hebben op de vraag of de provincie Noord-Holland 'op schema' ligt om de ILG-bestuursovereenkomst met het Rijk te halen (zie ook tabel 5):

- De **verwerving** ligt iets achter op schema. Op bijna de helft van de ILG-periode is pas 41% van de opgave gerealiseerd. Zorgelijk is dat al een groot deel van het beschikbare ILG-budget is besteed. Dat betekent dat, gegeven het resterende budget, nog enkele honderden hectaren EHS kunnen worden verworven; daarna is het geld op en dreigt de ILG-opgave niet te worden gehaald.
- Met het **ruilen** van ruilgronden naar plaatsen waar ze kunnen 'meetellen' als gerealiseerde EHS is pas sinds kort een start gemaakt. Er moet nog een forse opgave gerealiseerd worden.
- Ook de **inrichting** ligt achter op schema. Hier is op bijna de helft van de ILG-periode pas 38% van de opgave gerealiseerd, tegen 32% van het beschikbare budget. Er resteert nog een fors budget dat niet besteed is. Tegelijk wordt de provincie hier geconfronteerd met enkele oude inrichtingsverplichtingen (uit de tijd vóór de invoering van het ILG) die bij de start van het ILG zijn overgenomen en relatief kostbaar zijn.

Tabel 5 | De voortgang van de ILG-opgaven en de beschikbare middelen (2007-2013)

	Tempo	Financiën
Verwerven	Iets te laag	Er zijn nog middelen beschikbaar, maar onvoldoende voor resterende opgave
Ruilen van ruilgronden	Te laag	Er zijn geen middelen beschikbaar gesteld
Inrichten	Iets te laag	Er zijn nog middelen beschikbaar, maar er liggen nog relatief dure 'oude verplichtingen'.
Agrarisch natuurbeheer	Goed; ILG-opgave is gerealiseerd, maar dit leidt tot het probleem dat nieuwe aanvragen moeten worden afgewezen	Lopende overeenkomsten kunnen worden gecontinueerd. Er resteert nog een beperkt budget voor nieuwe beheerovereenkomsten
Particulier natuurbeheer via functiewijziging	Te laag	
'Natuurbeheer door nbo's'	Goed; ILG-opgave is vrijwel gerealiseerd	

11) Dit is inclusief € 5,8 mln. provinciale ILG-middelen en overige middelen, die nog beschikbaar zijn.

12) Dit bedrag is inclusief de geschatte kosten bij een continuering van de huidige beheerovereenkomsten. Het resterende bedrag van € 3,0 mln. kan dus ingezet worden voor het afsluiten van nieuwe beheerovereenkomsten. Zie hiervoor hoofdstuk 6.

- Voor het **beheer** is het beeld wisselend. De ILG-opgave voor agrarisch natuurbeheer is gehaald. Dit is positief, maar heeft als gevolg dat aanvragen voor uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer moeten worden afgewezen. De ILG-opgave voor 'natuurbeheer door nbo's' is ook vrijwel geheel gehaald. Voor particulier natuurbeheer via functiewijziging resteert echter nog een flinke opgave. Er is nog enig budget beschikbaar om nieuwe beheerovereenkomsten af te sluiten. Op (de toekomst van) het natuurbeheer gaan we in hoofdstuk 6 nader in.

'DE RUILGRONDEN LIGGEN VAAK OP 'ONHANDIGE' LOCATIES'

2.4 CONCLUSIE

Dit hoofdstuk liet een beeld zien van de voortgang van de EHS. In paragraaf 2.2 werd duidelijk dat de opgave voor de EHS 'als geheel' achterligt op schema. Om de EHS in 2018 gerealiseerd te hebben, moet de gemiddelde jaarlijkse grondverwerving worden verviervoudigd. De gemiddelde jaarlijkse inrichting moet bijna worden verdubbeld. Dit lijkt een onmogelijke opgave. In paragraaf 2.3 werd geïllustreerd dat ook in de laatste jaren, tijdens de ILG-periode, de voortgang onvoldoende is. Ook hier is sprake van een te geringe (en dure) verwerving en een te beperkte inrichting. De opgave voor agrarisch natuurbeheer is gerealiseerd, maar dit leidt er tegelijkertijd toe dat nieuwe aanvragen moeten worden afgewezen. De opgave voor 'natuurbeheer door nbo's' is vrijwel gerealiseerd. De opgave voor particulier natuurbeheer via functiewijziging ligt ver achter op schema. De conclusie van dit hoofdstuk luidt dat het realiseren van de EHS in 2018 niet langer realistisch lijkt te zijn. De afspraken in de ILG-bestuursovereenkomst zullen zonder bijsturing eveneens niet gehaald worden. Dat betekent dat alles op alles gezet moet worden om de voortgang van de EHS/ILG-opgaven te versnellen. Welke mogelijkheden ons ter beschikking staan, bespreken we in hoofdstuk 3.

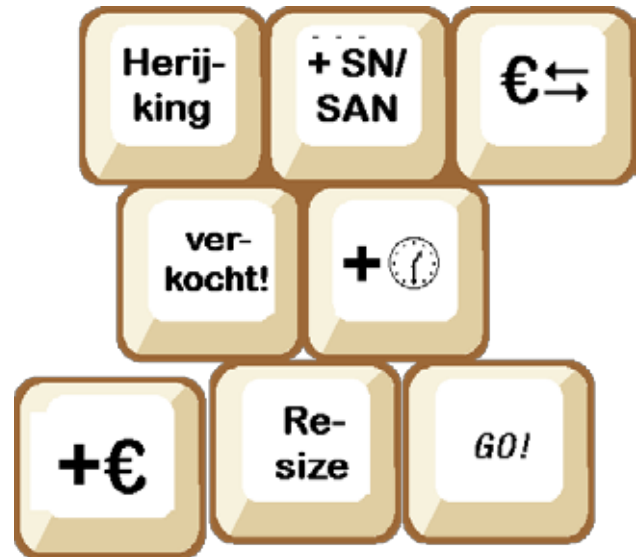

3

HOE TE VERSNELLEN?

In hoofdstuk 2 is duidelijk geworden dat de voortgang van de EHS in Noord-Holland, alsmede het realiseren van de opgaven in de ILG-bestuursovereenkomst, in gevaar zijn. Het realisatietempo van de EHS moet omhoog. Om dit te doen zijn er verschillende mogelijkheden, oftewel een aantal 'knoppen' waaraan we kunnen draaien. Deze worden in dit hoofdstuk toegelicht. De verschillende 'knoppen' zijn:

I Een herijking van de begrenzing van de EHS

Waar gaat het om? Een herbegrenzing van de EHS, waarbij ecologisch minder waardevolle, dure of onverwervbare gebieden uit de EHS worden verwijderd en kansrijke gebieden worden toegevoegd. Hiermee wordt ingespeeld op kansen via integrale projecten en/of het zoeken van combinaties met andere geldstromen. Ecologische kwaliteit is een randvoorwaarde.

Voor welk probleem is het een oplossing? Voor het te lage tempo en de beperkte financiële ruimte voor verwerving en inrichting. Daarnaast valt te verwachten dat de ecologische kwaliteit van de EHS verbetert.

Waar moeten we op letten? Herbegrenzing van de EHS is een complexe en gevoelige operatie, waarvoor draagvlak bij de gebiedspartners en het ministerie van LNV nodig is.

GS hebben reeds in 2006 besloten tot een herijking van de EHS. De resultaten hiervan worden toegelicht in de hoofdstukken 4 en 5.

II Een grotere inzet van particulier natuurbeheer

Waar gaat het om? Door een grotere inzet van particulier natuurbeheer is de verwerving van gronden voor een deel van de EHS niet meer nodig. Immers, particulieren (vaak agrariërs) realiseren dan EHS op hun eigen grond.

Voor welk probleem is het een oplossing? Voor het te lage tempo en de beperkte financiële ruimte voor verwerving en inrichting; voor het te lage tempo bij particulier natuurbeheer.

Waar moeten we op letten? Het nog besteedbare budget voor beheer is beperkt. Daarnaast zijn we afhankelijk van de behoefte die 'uit de markt' komt. Een agrariër maakt immers een afweging tussen inkomsten uit natuur en inkomsten uit de markt. Het financieel voordeel bij particulier natuurbeheer is voor de provincie beperkt, omdat het waardeverlies van de grond die het gevolg is van de overgang van een agrarische bestemming naar natuurbestemming, moet worden gecompenseerd. Ook moeten de inrichting en het beheer van de gronden alsnog worden betaald.

De mogelijkheden die er zijn voor natuurbeheer worden besproken in hoofdstuk 6.

III Schuiven met ILG-budgetten (binnen de bestaande budgettaire kaders)

Waar gaat het om? Het flexibel inzetten van ILG-middelen, conform de ILG-systematiek van 'ontpotten en ontschotten'. Middelen voor ILG-doelen waar budgettaire

onderbesteding dreigt, kunnen worden ingezet voor doelen waar de financiering tekortschiet.

Voor welk probleem is het een oplossing? Voor de beperkte financiële ruimte die in de toekomst kan ontstaan voor verwerving, inrichting of beheer.

Waar moeten we op letten? GS hebben de vrijheid om te besluiten over het schuiven van budgetten binnen dezelfde ILG-opgave (bijvoorbeeld van EHS-inrichting naar EHS-beheer) en tussen ILG-opgaven (bijvoorbeeld van Recreatie om de Stad naar EHS). Dit kan echter alleen binnen de periode 2007-2013. Eind 2013 moeten alle ILG-opgaven gerealiseerd zijn, ook die waarvoor middelen ingezet zijn voor andere opgaven.

De wenselijkheid en mogelijkheden van het schuiven met ILG-budgetten wordt besproken in hoofdstuk 7, waar de financiën van de EHS in breder perspectief worden bekeken.

IV Het hanteren van actievere aankoopstrategieën

Waar gaat het om? Het intensiveren van de grondverwerving, om zo de uitvoering van de EHS te versnellen. Dit kan worden gedaan door een actiever inzet op aankopen (bijvoorbeeld door een gebiedsgerichte aanpak) en met behulp van aanvullende instrumenten, zoals bedrijfsverplaatsing. Ook kan worden besloten om, méér dan nu gebeurt, over te gaan tot de inzet van wettelijke onteigening. Hierdoor wordt het ook mogelijk grondeigenaren een volledige schadeloosstelling te betalen.

Voor welk probleem is het een oplossing? Voor het te lage tempo van verwerving (en, in vervolg daarop, inrichting).

Waar moeten we op letten? Wettelijke onteigening ten behoeve van natuurontwikkeling is een gevoelig onderwerp waarvoor voldoende politiek draagvlak moet bestaan. De inzet van volledige schadeloosstelling/wettelijke onteigening is kostbaar en legt een extra beslag op de (toch al beperkte) middelen voor verwerving. Het brengt circa 30% extra kosten met zich mee en legt een beslag op personele capaciteit voor het voeren van onteigeningsprocedures. In de ILG-bestuursovereenkomst is bovendien bepaald dat de provincies tot maximaal 10% van de gevallen mogen overgaan tot volledige schadeloosstelling/wettelijke onteigening.

Op het hanteren van actievere aankoopstrategieën gaan we in dit document niet uitgebreid in. Hiervoor stellen GS eind april 2010 een uitvoeringsstrategie voor de Ecologische Hoofdstructuur en Recreatie om de Stad vast.

Daarnaast is er nog een aantal 'knoppen' die op dit moment niet aan de orde zijn of niet haalbaar worden geacht. Voor de volledigheid brengen we ze toch in beeld.

V Meer middelen investeren

De provincie(s) zou(den) het ministerie van LNV kunnen verzoeken om een hoger budget voor verwerving, inrichting en beheer van de EHS beschikbaar te stellen. Hierbij kan worden verwezen naar de tekorten die al in 2006, voorafgaand aan de invoering van het ILG, voorzien waren (vooral de te lage normbedragen voor grondverwerving en inrichting en de tekorten bij de lopende inrichtingsverplichtingen). Kortom: meer Rijksmiddelen zullen het realisatietempo van de EHS verhogen. In het kader van de *midterm review* ILG zal deze wens nadrukkelijk worden geuit.

Ook kan de provincie Noord-Holland méér eigen middelen investeren in de realisatie van de EHS. Met de herijking gebeurt dit ten dele: door de 'stapeling van doelen' (combinaties waterberging, natuur, recreatie en 'rood') wordt ook geld uit andere (soms provinciale) budgetten ingezet voor natuurontwikkeling. Het betreft dan overigens steeds uitgaven die anders ook gedaan zouden zijn om andere provinciale doelen te bereiken.

Een tussenvorm tussen bovengenoemde opties is het lenen van geld door de provincie Noord-Holland, op voorwaarde dat het Rijk zich garant stelt voor de terugbetaling van de lening en de gemaakte kosten.

VI Langer dan tot 2018 de tijd nemen

Indien ervoor wordt gekozen om de 'deadline' van 2018 voor realisatie van de EHS los te laten en langer de tijd te nemen, is er meer ruimte voor het zoeken naar draagvlak voor de realisatie van de EHS. Dit kan leiden tot een kosteneffectievere realisatie van de EHS, omdat langer kan worden gewacht tot zich kansen voordoen en minder snel tot kostbare onteigening hoeft te worden overgegaan. Dit is echter geen besluit dat de provincie Noord-Holland zelf kan nemen. In eerste instantie zouden het ministerie van LNV en de Tweede Kamer moeten accepteren dat de realisatie van de EHS langer zou duren. Ook moeten in dat geval middelen worden gereserveerd in de Rijksbegroting voor de financiering na 2018.

VII De EHS verkleinen

Indien ervoor wordt gekozen om de totale EHS-opgave te verkleinen, zal de EHS sneller gerealiseerd zijn. Ook hiervoor geldt echter dat dit geen besluit is dat de provincie Noord-Holland zelf kan nemen. In eerste instantie zouden het ministerie van LNV en de Tweede Kamer moeten accepteren dat de EHS een kleinere omvang zou krijgen en zou moeten worden onderzocht of een dergelijke verkleining niet in strijd is met het Verdrag van Rio de Janeiro, omdat de beoogde natuurdoelen dan misschien niet meer worden gehaald.

Op de 'knoppen' I t/m III zal in dit document nader worden ingegaan. 'Knop' IV wordt niet in dit document behandeld; hiervoor wordt de genoemde uitvoeringsstrategie opgesteld. De 'knoppen' V t/m VII worden in dit verband niet verder uitgewerkt.

4

HERIJKING

4.1 HERIJKEN = HERBEGRENZEN

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij de resultaten van de herijking EHS. De essentie van de herijking is een *herbegrenzing* van de EHS. De begrenzing van de EHS is in de jaren '90 tot stand gekomen. Omdat er sindsdien veel is veranderd, zijn er verschillende redenen om tot een herbegrenzing van de EHS over te gaan. Zo is de ecologische kwaliteit die destijds voorzien was, niet meer in alle gebieden te realiseren. Ook zijn er gebieden waar het draagvlak voor EHS-realiseatie onvoldoende is. Deze twee redenen vormden de aanleiding voor de herijking in 2006 ('technisch onderhoud', zie ook hoofdstuk 1). Een andere reden, die prominenter werd na het aannemen van motie 9-26 door Provinciale Staten, was de constatering dat het huidige realisatietempo van de EHS te laag ligt om de EHS in 2018 te realiseren. Althans, niet tenzij er forse extra budgetten beschikbaar zouden komen (uit ambtelijke inschattingen uit 2008 kwamen tekorten van circa € 100 mln. in de periode 2014-2018) en een aanzienlijk grotere inzet van onteigening zou plaatsvinden (dezelfde berekeningen leidden tot een schatting van 30-50% van de resterende EHS-opgave, terwijl het Rijk nu maximaal 10% toestaat).

Door 'slim' te begrenzen, waarbij weinig kansrijke, dure of onverwerfbare gebieden uit de EHS worden verwijderd, en hiervoor in de plaats te zoeken naar nieuwe kansen via integrale projecten en/of het zoeken van combinaties met andere geldstromen, ontstaat een versnelling en een goedkopere realisatie van de EHS. Ecologische kwaliteit is een randvoorwaarde, zoals in de volgende paragrafen zal worden toegelicht.

Twee begrippen staan centraal in de herijking: 'begrenzen' en 'ontgrenzen'. In de herijking zijn gebieden die nu onderdeel zijn van de EHS, uit de EHS verwijderd. Dit noemen we 'ontgrenzen'. Tegenover de te ontgrenzen gebieden staan te 'begrenzen' gebieden. Hier gaat het om gebieden die nu geen onderdeel zijn van de EHS, maar dat door begrenzing wel worden. Voor zowel ontgrenzingen als begrenzingen kunnen verschillende redenen zijn. Hierop gaan we in de volgende paragraaf nader in.

4.2 DOELEN EN SPELREGELS HERIJKING

De herijking heeft drie doelen. Om deze doelen te realiseren, zijn gebieden ontgrensd of juist begrensd. In deze paragraaf geven we een toelichting op deze doelen, en op de achterliggende problemen die we met de herijking willen aanpakken. De doelen zijn:

- 1 Een EHS die **sneller** te realiseren is. Toelichting:
 - de EHS is in sommige EHS-gebieden niet meer, of zeer moeilijk, haalbaar door een gebrek aan draagvlak, de onmogelijkheid van vrijwillige verwerving of zeer hoge kosten. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat deze gebieden tijdig gerealiseerd zullen worden. Door ontgrenzen en elders begrenzen kan weer tempo worden gemaakt;
 - door het combineren van projecten en geldstromen kan in sommige gevallen 'werk met werk' worden gemaakt. Op die manier kan de realisatie van de EHS worden versneld.
- 2 Een EHS die **goedkoper** te realiseren is. Toelichting:
 - in bepaalde gebieden kan de EHS alleen tegen hoge kosten worden gerealiseerd, omdat sprake is van (zeer) hoge grondprijzen. Ter illustratie: Rijk en provincies werken in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst met normbedragen voor grondverwerving. Hierbij wordt gerekend met een gemiddelde grondprijs van € 29.925 per hectare. Door de stedelijke druk in de Randstad liggen de grondprijzen in Noord-Holland sowieso vaak hoger dan dit normbedrag. De kosten voor bollengrond zijn vaak zelfs het drievoudige van dit bedrag;
 - geconstateerd is dat er tientallen kleine, geïsoleerde gebieden als EHS begrensd zijn ('postzegels'). Deze gebieden zijn relatief duur in beheer. Om deze reden zijn deze gebieden kritisch bekeken.

- 3 Een EHS die van **tenminste dezelfde ecologische kwaliteit** is. Toelichting:
- op enkele tientallen plaatsen, verspreid door de gehele provincie, zijn de beoogde ecologische waarden niet meer haalbaar door verstedelijking of andere oorzaken. Hierdoor zijn investeringen in verwerving, inrichting en beheer onvoldoende effectief;
 - de provincie wil de EHS robuust en duurzaam doen zijn. Dit betekent dat de eerder genoemde 'postzegels' ook om deze reden kritisch bekeken zijn;

'DRIE DOELEN: SNELLER, GOEDKOPER, TENMINSTE DEZELFDE ECOLOGISCHE KWALITEIT'

- ook is geconstateerd dat in sommige gebieden de EHS-begrenzing is gebruikt om deze gebieden te vrijwaren van verstedelijking (bescherming van het landschap), zonder dat sprake is van het bereiken van ecologische doelen. Dit komt onder andere voor in de Binnenduinrand en in het Gooi. Hoewel GS de bescherming van het landschap van groot belang achten, zijn wij van mening dat EHS-begrenzing hiervoor niet gebruikt moet worden. Voor de bescherming van het landschap zijn andere instrumenten beschikbaar, zoals bestemmingsplannen, de Structuurvisie en de provinciale leidraad Landschap & Cultuurhistorie.¹³⁾ Zo streven we naar een 'zuivere' EHS waarin ecologische kwaliteit leidend is;
- in sommige gebieden die nu niet als EHS begrensd zijn, zijn potentieel hoge ecologische waarden te halen. Voorbeelden hiervan zijn verschillende locaties in de Binnenduinrand, de Horstermeer, en in en nabij het Wieringerrandmeer.

¹³⁾ De leidraad Landschap & Cultuurhistorie, die in februari 2010 door GS is vastgesteld, zal gaan dienen als toetsingskader voor de Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO). Op deze manier is de planologische bescherming van kwetsbare landschappen geborgd. Daarnaast hebben gemeenten uiteraard ook zelf de mogelijkheid om kwetsbare landschappen in hun bestemmingsplannen te beschermen.

In hoofdstuk 5 wordt toegelicht op welke wijze de doelen van de herijking zijn bereikt en wat hiervan het resultaat is.

Bij de uitvoering van de herijking zijn drie spelregels nog van belang. Afgesproken is dat:

- De omvang van de EHS per saldo gelijk blijft. Er komen geen extra EHS-hectaren bovenop de huidige opgave. Dit betekent dus dat het aantal te begrenzen en het aantal te ontgrenzen hectaren (nagenoeg) gelijk moet zijn;
- Bestaande natuurgebieden die nu niet in de EHS liggen, niet worden begrensd. Hoewel hier soms door gebiedspartners om is gevraagd om zo in aanmerking te komen voor een beheersubsidie, achten GS dit oneigenlijk gebruik van EHS-hectaren ('smokkelen'). Wel zijn in sommige gevallen gronden, die al in eigendom waren van natuurbeherende organisaties of overheden maar waar nog geen natuur is gerealiseerd, begrensd. Zie hiervoor ook paragraaf 5.3;
- De EHS een provinciale opgave is, geen regionale opgave. Dit houdt in dat er geen koppeling is tussen te ontgrenzen en te begrenzen gebieden per ILG-regio, noch per natuurbeherende organisatie.

4.3 ONTGRENZINGEN EN BEGRENZINGEN

In de loop van 2009 zijn, in overleg met de gebiedscommissies en provinciale gebiedscoördinatoren, lijsten samengesteld van mogelijk te ontgrenzen en begrenzen gebieden. Hierbij zijn steeds de bovengenoemde doelen in het oog gehouden. Uit de eerste analyses kwam een lijst met meer dan 100 mogelijk te ontgrenzen gebieden, waarbij het om een oppervlakte van circa 1.700 hectaren ging. Ook ontstond een lijst met meer dan 60 kansrijke begrenzingen, waarbij het om een oppervlakte ongeveer 3.000 hectaren ging – overigens nog vaak als 'zoekgebied' aangeduid – waardoor in werkelijkheid sprake zou zijn van een beperktere begrenzing.

Ecologische toets per gebied

Alle voorstellen zijn door ecologisch onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer onderzocht op actuele en potentiële ecologische waarden. Het handhaven (en bij voorkeur versterken) van de ecologische kwaliteit van de EHS was immers een belangrijk doel. Om te komen tot een onderling vergelijkbare waardering is elk gebied beoordeeld op:

- ecologische waarde op schaalniveau (oppervlakte en de aanwezigheid van (inter-)nationaal belangrijke soorten);
- verbinden en ontsnipperen (de mate van toevoegende waarde als verbindingszone, of de mate van versnippering);
- natuurkwaliteit (broedvogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen, flora en vegetatie);
- kwel (potenties voor zoete en/of brakke kwel);
- verstedelijking (mate van urbanisatie);
- type natuur.

Uit de beoordeling volgde een cumulatieve ecologische waarde, waarmee de gebieden werden gecategoriseerd op een 11-puntsschaal (zie bijlage 3a). Deze schaal leidde tot één van de volgende kwalificaties:

- natuur van internationaal belang;
- natuur van nationaal belang;
- natuur van provinciaal belang;
- natuur van regionaal belang;
- natuur van lokaal belang.

Om recht te doen aan de ecologische doelstelling van de herijking, hebben wij ervoor gekozen om voorstellen voor ontgrenzingen enkel te laten staan op de ontgrenzingenlijst indien sprake was van een ecologisch belang van 'provinciaal' of lager. Voorts zijn geen EHS-gebieden ontgrensd die onderdeel uitmaken van een Natura2000-gebied, die significant bijdragen aan verdrogingsbestrijding (conform de TOP-lijst) of die al waren ingericht of waarvan de realisatie al zo ver gevorderd was dat sprake was van een onomkeerbaar proces (bijvoorbeeld als de onderhandelingen over de verwerving succesvol waren afgerond). Een overzicht van de ontgrenzingen, inclusief de adviezen van de gebiedscommissie, is te vinden in bijlage 3b en in de kaarten (bijlage 4a).

Bij voorstellen voor begrenzing is nadrukkelijk gekeken:

- Of sprake is van een ecologisch belang dat tenminste 'nationaal' is. Dit bleek uit de toets van onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer. Deze eis geldt ook voor combinaties tussen EHS en waterberging. Om deze reden zijn diverse voorstellen afgefallen;
- Of het voorstel voldoende concreet was. Het begrenzen van grote zoekgebieden was immers niet wenselijk;
- Of sprake was van voldoende realisatiekansen. Hierbij is onder andere van belang of er voldoende draagvlak was voor begrenzing. Om deze reden is bijvoorbeeld Egelshoek (in de Vechtstreek) afgefallen;
- Of het voorstel financieel haalbaar is. In 2009 is aan de commissie-WAMEN toegezegd dat nieuwe begrenzingen geen onevenredige kostenverhogingen wat betreft verwerving, inrichting en beheer met zich zouden meebrengen. Om deze reden is onder andere Duinzoom-Zuid (in de Binnenduinrand bij Juliana-dorp) afgefallen.

Een overzicht van de begrenzingen, inclusief de adviezen van de gebiedscommissie en begrenzingsvoorstellen die zijn afgefallen, is te vinden in bijlage 3c en in de kaarten (bijlage 4b).

Voorbeeld ontgrenzing: Fort Edam

Voorbeeld begrenzing: Harger- en Pettemerpolder

Ontgrenzingen: stapstenen bij ecologische verbindingzones

Ecologische verbindingzones zijn belangrijk voor de EHS. Ze kunnen worden gezien als ‘wegen’ voor dieren en planten die natuurgebieden met elkaar verbinden. Door de aanleg van deze verbindingzones ontstaat een netwerk van natuurgebieden, waarlangs dieren en planten zich kunnen verspreiden. Verbindingzones bestaan vaak uit langgerekte linten natuur door het landschap met hier en daar een wat groter leefgebied. Deze grotere gebieden worden stapstenen genoemd. Ze vormen leefgebieden voor kleinere soorten en rustgebieden voor grotere diersoorten die langs de verbindingzone trekken. In Noord-Holland liggen verbindingzones vaak langs waterlopen en bestaan ze uit ecologische oevers met moerasachtige zones en hier en daar grotere stukken rietlanden.

In eerdere voorstellen over de herijking EHS waren alle stapstenen ontgrensd die na de ecologische toets per gebied een ecologisch belang van minder dan ‘nationaal’ hadden. Terecht is opgemerkt dat stapstenen een belangrijk onderdeel vormen van een verbindingzone. Daarom is in de periode tussen september 2009 en maart 2010 de stand van zaken van de realisatie van de ecologische verbindingzones in beeld gebracht. Hierbij is ook een advies uitgebracht over het al dan niet handhaven van stapstenen. De adviezen in de concept-evaluatie van de ecologische verbindingzones zijn gevolgd in de herijking EHS. Dit heeft geleid tot het ontgrenzen van alleen die stapstenen die weinig bijdragen aan het functioneren van de desbetreffende verbindingzone. Andere stapstenen zijn juist gehandhaafd (totaal circa 240 ha) omdat zij een

wezenlijke bijdrage leveren aan de verbindingzones. De evaluatie van de ecologische verbindingzones ligt momenteel voor een adviesronde bij de ILG-gebiedscommissies. Voor meer informatie over de evaluatie ecologische verbindingzones verwijzen wij naar bijlage 1.

4.4 GEBIEDSVISIES

Het begrenzen van een gebied als EHS heeft grote gevolgen voor de betrokken partijen. Daarom is, voorafgaand aan een besluit tot begrenzing, overleg nodig. Er spelen vaak diverse belangen (ecologie, landbouw, recreatie, water en ‘rode’ ontwikkelingen) en er zijn vaak verschillende partijen betrokken. Om deze reden zijn ambtelijk voor de belangrijkste begrenzingen zogenoemde ‘gebiedsvisies’ gemaakt. Dit zijn geen volledig nieuwe visies; het betreft korte beschrijvingen van doorgaans enkele pagina’s, waarin alle relevante informatie over een begrenzing is samengebracht. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande documenten en van de kennis van de partners in het gebied. Zodoende dienen de gebiedsvisies als een toelichting op, en een onderbouwing van, een begrenzing. Er zijn gebiedsvisies gemaakt voor de volgende gebieden: Wieringerrandmeer, Binnenduintrand Den Helder/Zijpe (beide in de Kop van Noord-Holland), Over ‘t Hek, Binnenduintrand Egmond/Karmel, Harger- en Pettemerpolder, waterberging Marquette (alle in Noord-Kennemerland), Horstermeer (in Amstel, Gooi & Vechtstreek). Omdat de gebiedsvisies vertrouwelijke informatie bevatten (o.a. over grondprijzen), worden deze niet openbaar gemaakt.

KAARTMATERIAAL

Er zijn verschillende kaarten waarop de provinciale natuur- en recreatiegebieden staan aangeduid. De ‘optelsom’ van deze kaarten is de basis voor de planologische bescherming in de Structuurvisie.

- 1 **De kaart van de EHS vóór herijking.** Geconstateerd is dat de kaart die in de huidige Structuurvisie staat, niet in alle opzichten correct is. Deze kaart laat op een aantal plaatsen een te omvangrijke begrenzing zien, doordat ook een aantal beheergebieden – gebieden buiten de EHS waar inzet mogelijk is van agrarisch en particulier natuurbeheer – is opgenomen. We hebben ambtelijk de Structuurvisiekaart de afgelopen maanden gecorrigeerd. Deze gecorrigeerde EHS-kaart is bijgevoegd als bijlage 6 en wordt na de besluitvorming over de herijking aangepast aan de gevolgen hiervan. De aan de herijking aangepaste kaart wordt vervolgens opgenomen in het nieuwe natuurbeheerplan en de Structuurvisie. Zie hiervoor ook bijlage 1;
- 2 **De weidevogelleefgebiedenkaart/beheergebiedenkaart.** Deze kaart dient als uitgangspunt voor subsidieaanvragen voor agrarisch natuurbeheer. De beheergebieden overlappen deels met de EHS, maar er zijn ook beheergebieden die geen EHS zijn. Deze kaart is vastgesteld in de Structuurvisie en wordt niet gewijzigd;
- 3 **De kaart van de ecologische verbindingzones.** Deze kaart is vastgesteld in de Structuurvisie en zal, overigens in beperkte mate, gewijzigd worden als gevolg van de evaluatie van de ecologische verbindingzones. De nieuwe EVZ-kaart zal in de Structuurvisie worden opgenomen door middel van een wijziging van de Structuurvisie (najaar 2010);
- 4 **De kaart van Recreatie om de Stadsgebieden.** Deze kaart is vastgesteld in de Structuurvisie en wordt niet gewijzigd.

EXACT BEGRENZEN OF ZOEKGBIEDEN?

Tijdens de uitvoering van de herijking bestond een spanningsveld tussen enerzijds de wens om de gehele EHS exact te begrenzen (liefst op perceelsniveau), en anderzijds het hanteren van een grovere begrenzing, inclusief zoekgebieden. Het voordeel van exact begrenzen is dat het duidelijkheid geeft en bovendien noodzakelijk is indien de overheid tot onteigening wil overgaan. Het nadeel is echter dat minder gemakkelijk kan worden ingesprongen op kansen (bijv. een agrariër die zijn grond wil verkopen, terwijl die nèt buiten de EHS-begrenzing ligt). Ook in gebiedsprocessen is het soms wenselijk een zoekgebied te hanteren waarbinnen een quotum EHS-hectaren moet 'landen'. Exacte begrenzing volgt dan in de loop van het gebiedsproces. Voorbeelden hiervan zijn Texel, de beide robuuste verbindingen, de Bovenkerkerpolder in de Amstelscheg en diverse landinrichtingsprojecten.

Tijdens de herijking is zoveel mogelijk gepoogd EHS-gebied exact te begrenzen. Waar dit niet mogelijk was, zijn quota toegewezen aan zoekgebieden. Een verdere concretisering van de begrenzing vindt, voor zover nodig en mogelijk, plaats in het nieuwe natuurbeheerplan.

Wieringerrandmeer

Eén van de meest in het oog springende begrenzingen is die bij het Wieringerrandmeer. Uit recente ecologische studies van bureau Van 't Veer & De Boer en Alterra – maar ook al eerder door bureau Waardenburg (2005) – blijkt dat, door de komst van het Wieringerrandmeer, kansen ontstaan voor de ontwikkeling van een robuust natuurgebied met grote ecologische waarde in het noorden van de provincie. Hoewel dit gegeven alom erkend wordt, is de EHS-begrenzing bij het Wieringerrandmeer ook zeer

kritisch bekeken. Er zou sprake zijn van het 'gemakkelijk realiseren van EHS' door grote waterpartijen te begrenzen. Ook is het argument aangevoerd dat de provincie Noord-Holland, door het begrenzen van EHS-hectaren in het plangebied-Wieringerrandmeer, de *business case* van het Wieringerrandmeer sluitend zou willen maken. Dit is niet het geval; de ontwikkeling van al het 'groen' en 'blauw' in het plangebied-Wieringerrandmeer wordt gefinancierd vanuit de 'rode' ontwikkelingen, niet andersom.

Van belang was om een zorgvuldig proces te doorlopen met betrekking tot begrenzing van EHS-hectaren in en nabij het Wieringerrandmeer. Om deze reden is in oktober 2009 gestart met de gebiedsvisie-Wieringerrandmeer, waarin aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in een zoekgebied dat ruim 1.000 ha groot was. Dit zoekgebied omvatte, naast het plangebied-Wieringerrandmeer, ook delen van Wieringen, de Wieringermeerpolder en stroken ten zuiden en westen van het Amstelmeer. De totstandkoming van de gebiedsvisie werd begeleid door een klankbordgroep waarin LTO-Noord, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer en de gemeenten Wieringen en Wieringermeer participeerden. De gebiedsvisie heeft geleid tot een aantal varianten voor begrenzing. Het meest opvallende resultaat was dat binnen het plangebied-Wieringerrandmeer slechts een relatief beperkte hoeveelheid hectaren van nationaal ecologisch belang zullen zijn (de Rietlanden en een smalle oeverzone in het noordelijk deel van het meer). Daarnaast werden grote ecologische potenties geconstateerd bij Lage Oude Veer (ten westen van het Amstelmeer) en in de Hippolytushoeverkoog (Wieringen) en in delen van de Wieringermeerpolder. GS hebben vervolgens een compromis gezocht tussen ecologische kwaliteit, de belangen van de agrarische sector en financiële- en versnellingskansen. Dit heeft geleid tot het voorstel tot begrenzing van circa 330 hectaren:

- de Rietlanden en oeverzone in het plangebied-Wieringerrandmeer: ecologisch nationaal belang, financiële kans doordat de financiering uit het plan-Wieringerrandmeer voortvloeit (circa 90 ha);
- het water van Lage Oude Veer inclusief de water-

bergingslocatie Kruiszwijn: ecologisch nationaal-internationaal belang, financiële en versnellingskansen omdat sprake is van gebieden die met slechts beperkte inrichtingsmaatregelen als gerealiseerd kunnen worden beschouwd (circa 80 ha);

- een deel van de Hippolytushoeverkoog op Wieringen (buiten het plangebied-Wieringerrandmeer): ecologisch nationaal-internationaal belang. Hoewel het hier om landbouwgronden gaat die zullen worden omgezet naar natuur, is de schade voor de landbouwsector beperkt. Het betreft voor het overgrote deel gronden die reeds in eigendom zijn van de overheid of waarvoor concrete aankoopkansen zijn (circa 140 ha);
- een perceel dat de ontbrekende verbinding gaat vormen tussen het Robbenoordbos en Dijkgatsweide (aan de IJsselmeerkust): ecologisch van belang omdat het beide natuurgebieden met elkaar verbindt. Dit perceel is reeds in eigendom van Staatsbosbeheer (circa 20 ha).

Met deze begrenzingen, en daarnaast het reeds als EHS begrensde Amstelmeer, Robbenoordbos en Dijkgatsweide en de ontwikkeling van het Wieringerrandmeer, ontstaat een robuust natuurgebied van meer dan 2.100 ha in het noorden van de provincie, waarvan GS van mening zijn dat het een belangrijke bijdrage levert aan de ecologische ontwikkeling van de provincie Noord-Holland. In bijlage 4c wordt nader op de begrenzing bij het Wieringerrandmeer ingegaan.

Combinaties EHS-waterberging

Speciale aandacht verdienen nog de combinaties tussen EHS en waterberging. In sommige gebieden is het mogelijk

om koppelingen te maken tussen de waterbergingsopgave die het waterschap heeft en het realiseren van een natuurdoelstelling (zogenoemde 'integrale projecten'). Het voordeel hiervan is dat er 'werk met werk' gemaakt wordt en zodoende ontstaat een financiële kans en een versnellingskans. Bovendien zorgen dergelijke combinaties dat de EHS-claim op landbouwgronden wordt beperkt; het waterschap heeft immers sowieso de opgave om waterbergingen te realiseren. Aan de gebiedscommissies is begin 2009 gevraagd te onderzoeken waar mogelijkheden voor combinaties tussen EHS en waterberging zich voordoen. De voorstellen hiervoor zijn eveneens ecologisch getoetst door onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer. Bij de 'eerste ronde' (medio 2009) zijn alle voorstellen die waren aangedragen afgefallen vanwege onvoldoende ecologische waarde. In het najaar van 2009 zijn door de gebiedscommissies nieuwe of gewijzigde voorstellen ingediend. Ook deze zijn getoetst. Bij acht gebieden was nu sprake van een ecologisch 'nationaal' belang, waardoor het gebied begrensd kan worden.

4.5 TOETSEN

Naast een ecologische toets per gebied, die is uitgevoerd voor elk van de ontgrenzings- en begrenzingsvoorstellen, was het ook van belang om de resultaten van de herijking op het gehele EHS-systeem in kaart te brengen. Om deze reden zijn twee toetsen uitgevoerd op de 'herijkte EHS': een ecologische toets en een landbouwkundige toets.

Ecologische toets op de 'herijkte EHS'

Eén van de uitgangspunten van de herijking was dat de ecologische kwaliteit van de EHS, na herijking, tenminste

gelijk zou blijven. In aanvulling op de ecologische toetsen per gebied is daarom ook een ecologische toets op het totale, herijkte EHS-systeem verricht. Deze toets moest uitwijzen wat de gevolgen van de herijking zijn op de ruimtelijke samenhang van de gehele EHS, de Natura-2000-gebieden en de natuurdoeltypen. Tevens heeft deze toets gediend als een soort 'second opinion' op de systematiek van onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer. Deze ecologische toets op de herijkte EHS is uitgevoerd door het onafhankelijke adviesbureau Alterra. De resultaten van deze toets worden toegelicht in paragraaf 5.4.

Landbouwkundige toets

Gedeputeerde Staten hebben ook een toets uitgevoerd om de landbouwkundige effecten van de herijking in beeld te brengen. Doel van deze toets is te onderzoeken of de herijking onevenredig negatieve gevolgen zou hebben voor de agrarische sector – en hiermee om zorgen van LTO-Noord over de gevolgen van de herijking te adresseren. In de landbouwkundige toets zijn alle ontgrenzingen en alle begrenzingen meegewogen, met uitzondering van de begrensdde gebieden die sowieso, onafhankelijk van de herijking, niet meer bruikbaar zouden zijn voor de agrarische sector (zoals de combinaties tussen EHS en waterberging of de gebieden binnen het plangebied van het Wieringerrandmeer). De landbouwkundige toets is uitgevoerd door het onafhankelijke adviesbureau LEI. De resultaten van deze toets worden toegelicht in paragraaf 5.4.

4.6 PROCES MET GEBIEDSPARTNERS

Naar aanleiding van de behandeling van de herijking EHS in de Statencommissie-WAMEN op 29 september

2009, hebben GS een extra consultatieronde met de ILG-gebiedscommissies, de natuurbeherende organisaties, LTO-Noord en het ministerie van LNV ingelast. De consultatieronde heeft in de periode september 2009-februari 2010 plaatsgevonden. Tijdens deze consultatieronde is nogmaals kritisch gekeken naar de voorstellen voor ontgrenzingen en begrenzingsen en zijn diverse verbeteracties uitgevoerd. In deze paragraaf geven we hiervan een overzicht.

ILG-gebiedscommissies

De ILG-gebiedscommissies waren de primaire gesprekspartner voor GS, omdat hierin de belangrijkste gebiedspartners vertegenwoordigd zijn en de gebiedscommissies dus integraal konden adviseren over de herijking. Op 4 november 2009 hebben GS een brief aan alle gebiedscommissies gestuurd met informatie over de stand van zaken van de herijking, de meest actuele lijst met voorgenomen begrenzingsen en ontgrenzingen en bijbehorend kaartmateriaal. GS hebben de gebiedscommissies gevraagd te adviseren over de voorstellen en fouten in de lijsten en kaarten te corrigeren. In dezelfde brief werd nogmaals aandacht gevraagd voor combinaties van waterberging en EHS en werd gevraagd medewerking te verlenen aan het opstellen van gebiedsvisies voor de belangrijkste begrenzingsen.

'BIJ VRIJWEL ALLE VOORSTELLEN VOOR ONTGRENZINGEN VOLGEN GS HET ADVIES VAN DE GEBIEDS- COMMISSIES'

GS hebben eind december 2009 / begin januari 2010 van alle gebiedscommissies reacties ontvangen. Zowel daarvoor als daarna heeft intensief ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen het herijkingsteam en alle gebiedscoördinatoren en ambtelijke voorbereidingsgroepen van de gebiedscommissies, in de meeste gevallen tenminste twee keer per gebiedscommissie. Deze overleggen hebben veel waardevolle adviezen en correcties opgeleverd en hebben misverstanden of onduidelijkheden over de herijking uit de wereld geholpen. Ook heeft de consultatieronde geleid tot een aanzienlijk grotere consensus over de herijkingsvoorstellen. Bij vrijwel alle voorstellen voor

ontgrenzingen volgen GS het advies van de gebiedscommissies. De gebiedscommissies hebben daarnaast veel voorstellen voor begrenzingsen aangedragen. De voorstellen die gehonoreerd zijn, waren vrijwel altijd conform het advies van de gebiedscommissie. Er zijn ook voorstellen voor begrenzingsen niet gehonoreerd. In deze gevallen was sprake van een onvoldoende ecologische waarde, was het voorstel onvoldoende concreet of kon het rekenen op onvoldoende draagvlak, of waren de financiële gevolgen te groot of het risico voor de provincie te hoog. In deze gevallen hebben GS dus afgeweken van het advies van de gebiedscommissie. In de tabellen in bijlagen 3b en 3c is dit per gebied toegelicht.

Eind januari 2010 hebben GS de voorlopig definitieve lijst met begrenzingsen en ontgrenzingen nogmaals aan alle gebiedscommissies gestuurd. Ditmaal ter kennisname – er had immers al een uitgebreide consultatieronde plaatsgevonden – en met het verzoek om indien nodig laatste feitelijke correcties door te geven. Ook de conceptgebiedsvisies zijn aan de commissies gestuurd. Een aantal gebiedscommissies heeft nog per brief hierop gereageerd.

Natuurbeherende organisaties

De natuurbeherende organisaties zijn vertegenwoordigd in alle ILG-gebiedscommissies en hebben op die wijze hun inbreng kunnen leveren op de voorstellen voor begrenzingsen en ontgrenzingen. Daarnaast heeft op verschillende momenten separaat overleg plaatsgevonden, onder andere via het Natuurbeheerdersoverleg (NBO) en het Provinciaal Overlegorgaan Landelijk Gebied (POL). In het najaar 2009 heeft gedeputeerde Heller aan het NBO verzocht een top-3 van meest ongewenste herijkingsvoorstellen aan te leveren. Deze top-3 is ontvangen van Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat (zie bijlage 5). Hieraan is zoveel mogelijk tegemoetgekomen, zoals is geconstateerd in het NBO van 27 januari 2010. Landschap Noord-Holland en Natuurmonumenten hebben daarnaast ambtelijk gereageerd op de concept-definitieve lijst met begrenzingsen en ontgrenzingen. Ook heeft hierover aanvullend ambtelijk overleg plaatsgevonden. De opmerkingen zijn, voor zover ze geen afbreuk deden aan de integrale adviezen van de ILG-gebiedscommissies, verwerkt. Daarnaast hebben Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland deelgenomen aan de klankbordgroep voor de gebiedsvisie-Wieringerrandmeer. Met het Goois Natuurreservaat is uitgebreid gesproken over de herijkingsvoorstellen in het Gooi, waarbij de voorgenomen ontgrenzingen van de Engen bij Bussum en Loosdrecht speciale aandacht hebben gekregen. Hierover heeft gedeputeerde Heller eind januari een akkoord bereikt met het Goois Natuurreservaat.

De resultaten van de ecologische toets van Alterra zijn medio februari 2010 met vertegenwoordigers van de natuurbeherende organisaties besproken.

LTO-Noord

LTO-Noord is vertegenwoordigd in alle ILG-gebiedscommissies en heeft op die wijze haar inbreng kunnen leveren op de voorstellen voor begrenzings- en ontgrenzings. Daarnaast heeft sinds september 2009 op verschillende momenten bestuurlijk of ambtelijk overleg met LTO-Noord plaatsgevonden. Een belangrijk besprekingspunt hierbij was de opzet van de landbouwtoets, waarvan LTO-Noord met instemming heeft kennisgenomen. Daarnaast is gesproken over een eventuele begrenzing buiten het plangebied van het Wieringerrandmeer en het beschikbaar komen van ontgrensde gebieden voor de landbouwsector. De resultaten van de landbouwtoets zijn in februari 2010 met LTO besproken. Daarnaast heeft LTO-Noord deelgenomen aan de klankbordgroep voor de gebiedsvisie-Wieringerrandmeer.

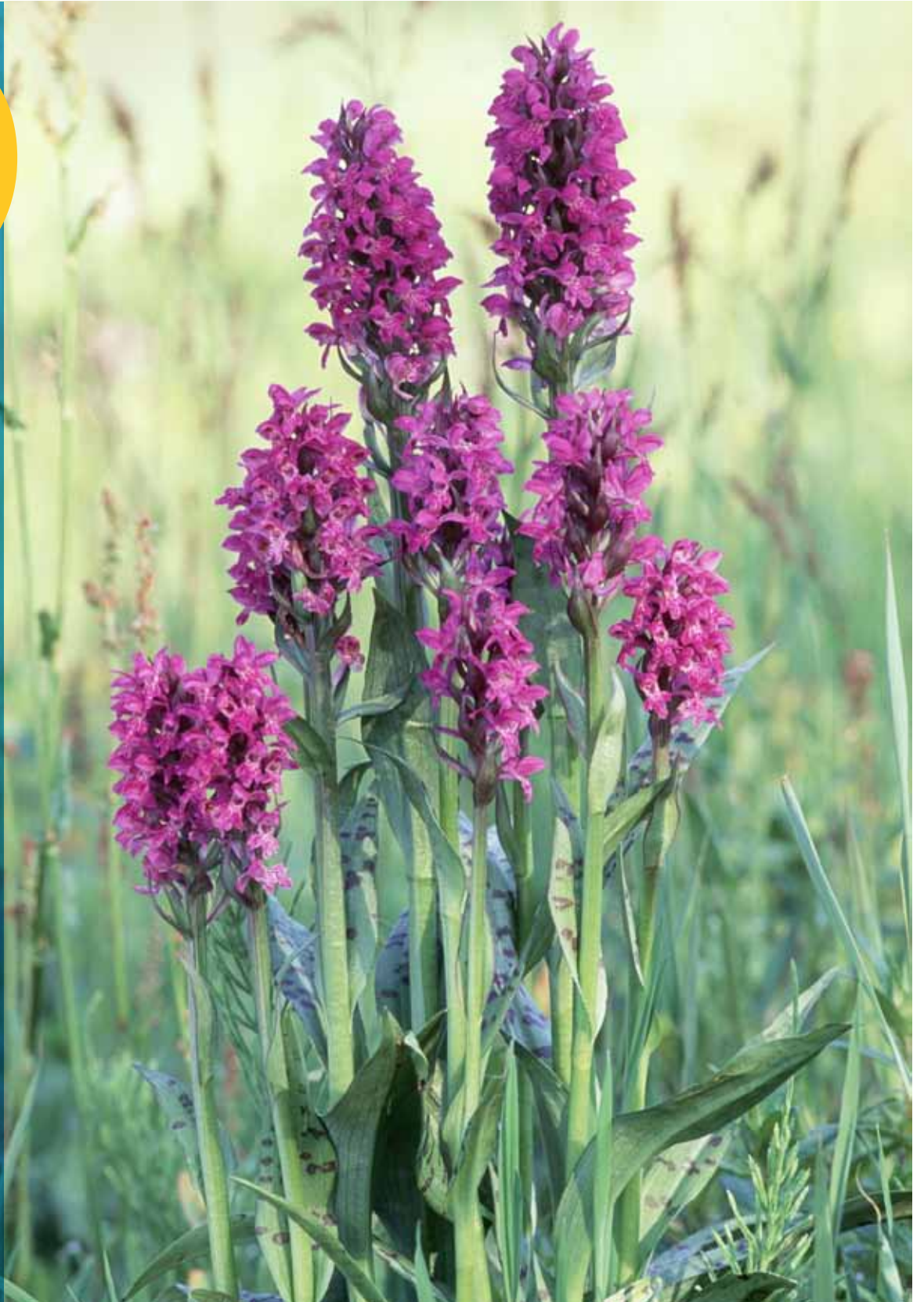
Het ministerie van LNV

Op verschillende momenten heeft ambtelijk overleg met het ministerie van LNV en met Staatsbosbeheer plaatsgevonden, waarin de uitvoering en voorlopige resultaten van de herijking besproken zijn. In het bijzonder had het ministerie aandacht voor de vraag of de bestuurlijk overeengekomen kaders (zoals de Spelregels EHS) op een juiste manier werden nageleefd en of het proces zorgvuldig en transparant was. Een belangrijk aandachtspunt voor het ministerie van LNV was de voorgenomen begrenzing bij het Wieringerrandmeer en het voormalige plan om woningen te bouwen in het Robbenoordbos, wat bestaande EHS is.

Tijdens een werkbezoek op 29 januari 2010 en per brief van minister Verburg d.d. 16 februari 2010 heeft het ministerie uitgesproken dat het de inspanningen van de provincie om de EHS tijdig en met ecologische kwaliteit te realiseren, waardeert. Tevens is geconstateerd dat ten aanzien van de herijking een goede interactie tussen de provincie Noord-Holland en het ministerie plaatsvindt. Het ministerie acht de herijking, mits uitgevoerd binnen de bestuurlijke kaders, een verantwoordelijkheid van de provincie, en zal bij de aanpassing van de Structuurvisie beoordelen of een inhoudelijke reactie noodzakelijk is.

EFFECTEN VAN DE HERIJKING

5.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk gaan we in op de effecten van de herijking. Zijn de doelen van de herijking gehaald? En wat levert de herijking op? Leidt de herijking tot het (beter) waarmaken van de ILG-opgaven? We grijpen hiervoor terug op de doelen die genoemd werden in hoofdstuk 4. De herijking beoogde:

- een EHS die **sneller** te realiseren is;
- een EHS die **goedkoper** te realiseren is;
- een EHS die van **tenminste dezelfde ecologische kwaliteit** is.

Op elk van deze doelen gaan we in de volgende paragrafen apart in. In paragraaf 5.5 komen we vervolgens terug op de ILG-opgaven en trekken we enkele conclusies.

5.2 EEN EHS DIE SNELLER TE REALISEREN IS

In de herijking wordt bijna 1.000 hectaren EHS ontgrensd en opnieuw begrensd. We hebben een inschatting gemaakt van het realisatietempo van de te begrenzen 'herijkingshectaren'. Naar verwachting komen alle te

begrenzen gebieden vóór 2018 tot uitvoering. Hiermee leveren zij een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de EHS. Het effect van de herijking is echter vooral merkbaar in het restant van de ILG-periode (tot en met 2013). Op basis van de gemaakte inschatting verwachten we dat circa 850 ha van de bijna 1.000 'herijkingshectaren' kunnen worden verworven vóór het einde van de ILG-periode.¹⁴⁾ Een groot deel van deze gebieden is immers al in eigendom van andere overheden en natuurbeherende organisaties. De resterende verwerving wordt gerealiseerd in de periode tussen 2013 en 2018. Van de 850 ha die vóór het einde van de ILG-periode kan worden verworven, kan circa 600 ha ook in deze periode worden ingericht en in beheer genomen. Deze gebieden kunnen dus ook voor de ILG-opgave voor inrichting 'meetellen'. De resterende gebieden worden ingericht na 2013. Dit is weergegeven in tabel 6.

14) Naast de gebieden die als gevolg van de herijking worden gerealiseerd, zijn er uiteraard ook gebieden die géén onderdeel van de herijking waren en worden verworven, ingericht en beheerd. Hierop gaan we in de hoofdstukken 6 en 7 nader in.

Tabel 6 | Inschatting van verwerving (V) en inrichting (I) van herijkingsprojecten

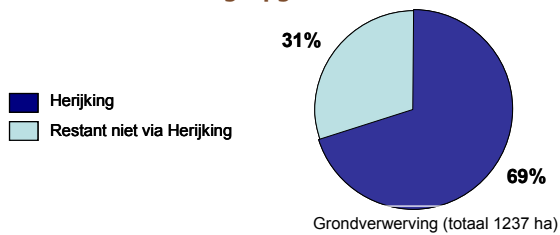
Project	Oppervlakte (ha)	Geheel te realiseren in ILG-periode	Deels te realiseren in ILG-periode	Niet te realiseren in ILG-periode
Lage Oude Veer	67,1	V + I		
Wieringerrandmeer (Rietlanden)	90,0			V + I
Kruiszwijn	12,8	V + I		
Hippolytushoeverkoog	143,0	V	I	
Robbenoordbos/Dijkgatweide	18,7	V + I		
Boskerpark	26,0	V + I		
Uitlandsche Polder	43,6	V + I		
Zandpolder / Duinzoom Nollenland	23,8	V + I		
Zijperzeedijk	18,6	V + I		
Weerepolder	13,2	V + I		
Oudesluis / polder KP	10,0	V + I		
Lutjebroekerweel	10,6	V + I		
Ijsbaan Wognum	1,65	V + I		
Binnenduinrand Egmond	29,0		V + I	
Harger- en Pettepolder	141,0		V + I	
Noorderveld-Marquette	8,9	V + I		
Heemskerker- en Uitgeesterbroek	20,0	V + I		
Waterberging Rekere en Zanegeest	20,0	V + I		
Over 't Hek	22,0	V + I		
Blijkmeer	2,5	V + I		
Marken	13,0	V + I		
Horstermeer	250,0	V	I	
Totaal	985,5	V: 850, I: 600	V: 130, I: 380	

Met de verwerving van de extra 850 hectaren vóór 2013, waarvan 600 ha ook kan worden ingericht, draagt de herijking in belangrijke mate bij aan het (beter) waar kunnen maken van de ILG-bestuursovereenkomst (tabel 7 en figuur 1 en 2).

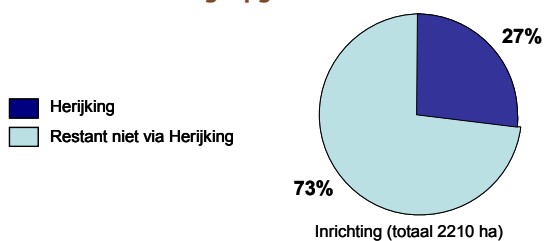
Tabel 7 | Bijdrage van de herijking aan het behalen van de ILG-opgaven

	Opgave voor de ILG-periode	Gerealiseerd per 31 dec. 2009	Resterende opgave voor ILG-periode	Effect herijking: 850 ha verwerving en 600 ha inrichting vóór het einde van de ILG-periode
Verwerving, incl. ruilen van ruilgronden	¹⁵⁾ 1.849 ha	612 ha	1.237 ha	Door de herijking wordt de ILG-doelstelling nog niet gehaald, maar de herijking geeft wel een flinke impuls. Zie figuur 1.
Inrichting	3.540 ha	1.330 ha	2.210 ha	Door de herijking wordt de ILG-doelstelling nog niet gehaald, maar de herijking geeft wel een flinke impuls. Zie figuur 2.

Figuur 1 | Bijdrage van de herijking aan de resterende verwervingsopgave

Figuur 2 | Bijdrage van de herijking aan de resterende inrichtingsopgave

**'DOOR DE HERIJKING
STIJGT DE VOORTGANG
VAN GROND-
VERWERVING EN
INRICHTING'**

¹⁵⁾ Omdat, naast de ILG-opgave voor verwerving (1.365 ha), ook de ILG-opgave voor het ruilen van de ruilgronden (484 ha) feitelijk een 'verwervingsopgave' is, hebben we deze twee opgaven hier samengevoegd (totaal 1.849 ha). Op dezelfde wijze hebben we ook de gerealiseerde prestaties en de resterende opgaven bij elkaar opgeteld.

5.3 EEN EHS DIE GOEDKOPER TE REALISEREN IS

Nieuwe uitvoeringsconcepten

Bij het afwegen van voorstellen voor begrenzing van gebieden is, naast ecologische potentie, ook gekeken of zich een financiële kans voordoet. Een financiële kans ontstaat door combinaties van geldstromen of door toepassing van nieuwe uitvoeringsconcepten. Een aantal voorbeelden zijn:¹⁶⁾

- **'Overheid voor overheid'**: in deze constructie zijn minder middelen nodig voor grondverwerving, omdat (een deel van) de grond al in eigendom is van een overheid en 'om niet' of tegen relatief lage kosten kan worden ingezet voor EHS-realiseratie. Een voorbeeld van een begrenzing waarbij dit uitvoeringsconcept is toegepast, is Lage Oude Veer.
- **'Rood voor groen'**: in deze constructie wordt (een deel van) de grondverwerving en inrichting gerealiseerd en gefinancierd via de ontwikkeling van woningbouw. Een voorbeeld van een begrenzing waarbij dit uitvoeringsconcept is toegepast, zijn de Rietlanden in het Wieringerrandmeer. De inschatting van gebieden die volgens 'rood voor groen' gerealiseerd kunnen worden, is conservatief gedaan, in verband met financiële crisis.
- **'Groen voor groen'**: soms hebben natuurbeherende organisaties gronden in eigendom, die nog niet zijn ingericht als natuur en nog geen onderdeel uitmaken van de EHS. Indien er sprake was van een ecologische kans, zijn dergelijke gronden in het kader van de herijking soms begrengd. Dit levert beide partijen voordeel op. Voor de provincie betekent dit een versnelling van de EHS-realiseratie; voor de natuurbeherende organisaties betekent dit dat er middelen beschikbaar komen voor inrichting en beheer en dat sprake is van een stevig planologisch beschermingsregime. Een voorbeeld van een begrenzing waarbij dit

¹⁶⁾ Een aantal van deze concepten is ook toegepast bij de herijking van de ILG-opgave voor Recreatie om de Stad.

uitvoeringsconcept is toegepast, is de Weerepolder, die in eigendom is van Staatsbosbeheer. Benadrukt moet worden dat het niet gaat om het begrenzen van reeds ingerichte natuurgebieden; dit was immers in strijd met de 'spelregels' die in paragraaf 4.2 zijn genoemd.

- **'Blauw en groen'**: er is in Noord-Holland een groot aantal nieuwe waterbergingen voorzien. Een deel van de EHS kan worden gerealiseerd door een gecombineerde realisatie van waterberging en natuurontwikkeling. Door 'werk met werk' te maken komen meerdere financieringsbronnen beschikbaar. Indien een combinatie van waterberging en natuurontwikkeling mogelijk was, en er voldoende ecologische potentie was, is het gebied begrensd. Voorbeelden van begrenzingen waarbij dit uitvoeringsconcept is toegepast, zijn Zijperzeedijk en Noorderveld-Marquette.
- **'Nieuwe partners'**: het betrekken van nieuwe partners kan de uitvoering van de EHS versnellen of goedkoper maken. Voorbeelden zijn projectontwikkelaars (via 'rood voor groen'-constructies) en waterschappen. Een waterschap kan echter nog geen beroep doen op beheervergoedingen vanuit SNL. Dit probleem doet zich ook voor bij particuliere stichtingen, die graag delen van de EHS willen beheren. In het kader van de invoering van het SNL wil de provincie dit veranderen. Dit is ook een belangrijk onderdeel van de Verklaring van Linschoten, die in 2009 is ondertekend.

Andere financieringsbronnen

In 2007 ging de provincie ervan uit dat het realiseren van de EHS zou geschieden met de middelen die in de ILG-bestuursovereenkomst beschikbaar waren gesteld. In het kader van de herijking is echter gezien of, in aanvulling hierop, ook andere provinciale financieringsbronnen dan de ILG-middelen kunnen worden ingezet om de EHS te realiseren. Dit lijkt in sommige gebieden tot de mogelijkheden te behoren, omdat in die gebieden sprake is van 'gestapelde doelen'.

Genoemd kunnen worden:

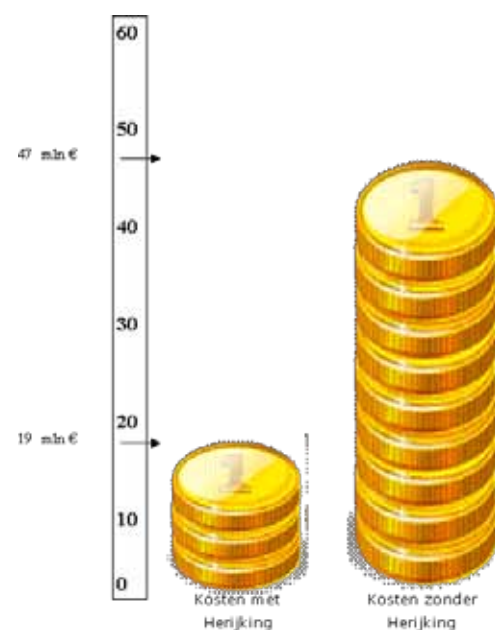
- **Fonds Economische Structuurversterking (FES-gelden)**. Van deze financieringsbron wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt voor de realisatie van de Horstermeer;
- **Kaderrichtlijn Water/Synergiegelden**. Van deze financieringsbron wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt voor de realisatie van het project Kruiswin. Naar verwachting kunnen deze middelen ook worden ingezet bij de realisatie van Over 't Hek;
- **Mogelijke andere financiële bronnen zijn:** provinciale middelen, zoals verdrogingsbestrijdingsmiddelen (de zogenoemde TOP-gelden), TWINH-middelen (voor integrale projecten) en het Waddenfonds (potentieel voor Lage Oude Veer en Wieringen). Deze zijn echter niet 'meegerekend' als financieringsbronnen omdat de inzet nog onzeker is.

Realisatiekosten

Van elk van de begrenzingsvoorstellen zijn de realisatiekosten ingeschat. Indien we voor de realisatie van de bijna 1.000 'herijkingshectaren' **geen gebruik zouden maken** van bovengenoemde uitvoeringsconcepten en andere financieringsbronnen, en we zouden uitgaan van de ILG-normbijdragen voor verwerving (€ 29.925/ha) en inrichting (€9.600/ha), zouden de realisatiekosten € 39,5 mln. bedragen. Dit bedrag is echter nog te laag; in Noord-Holland liggen de verwervingskosten immers vaak hoger dan het normbedrag (bijv. voor gronden dichtbij steden of voor bollengrond). Daarom is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van realistische kostenberekeningen van grondverwerving en inrichting. Op basis hiervan is af te leiden dat de realisatie van bijna 1.000 'herijkingshectaren' circa € 47 mln. zou kosten, geheel te betalen uit ILG-budgetten. Door de herijking, de nieuwe uitvoeringsconcepten en andere financieringsbronnen kan dit bedrag tot circa € 19 mln. worden verlaagd. Kortom: een ontlasting van € 28 mln. van de EHS-budgetten (figuur 3).

'DE HERIJKING LEIDT TOT EEN FLINKE BESPARING OP DE EHS-BUDGETTEN'

Figuur 3 | Bijdrage herijking aan besparing op EHS-budgetten

5.4 EEN EHS DIE VAN TENMINSTE DEZELFDE ECOLOGISCHE KWALITEIT IS

Ecologische toets per gebied

Om te kunnen beoordelen of de nieuwe, herijkte EHS van tenminste dezelfde ecologische kwaliteit is als de 'oude' EHS, zijn twee ecologische toetsen uitgevoerd. Op de ecologische toets van elk individueel te ontgrenzen en te begrenzen gebied (uitgevoerd door onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer) is in paragraaf 4.3 al ingegaan. Voor de ecologische waarde van elk van de gebieden, verwijzen wij naar de tabellen in bijlagen 3b en 3c.

Ecologische toets op de herijkte EHS

In aanvulling hierop is ook een ecologische toets op het totale, herijkte EHS-systeem verricht (zie paragraaf 4.5). Deze toets is uitgevoerd door het onafhankelijke adviesbureau Alterra en had drie doelen.

Ten eerste was de toets bedoeld om het effect van de herijking op de samenhang van het EHS-systeem in Noord-Holland te beoordelen. Het ontgrenzen of begrenzen van afzonderlijke gebieden heeft immers ook effect op de EHS als geheel.

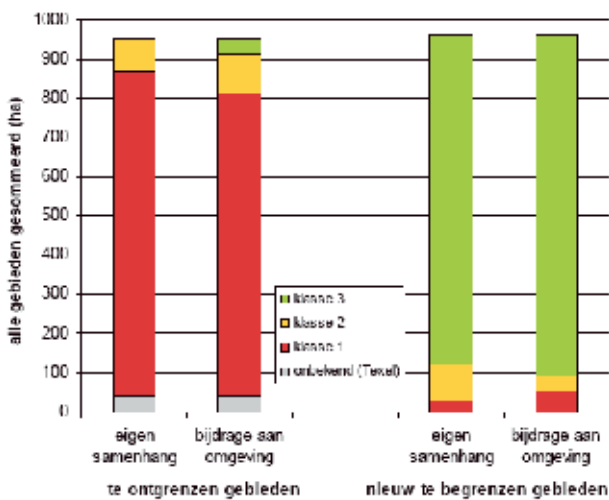
Ten tweede beoogde de toets een inschatting te geven van het effect van de herijking op Natura2000-gebieden.

En tenslotte is met de Alterra-toets onderzocht of de herijking leidt tot een grote verschuiving van natuurdoelen binnen de EHS. Hierna zullen we op de resultaten van de drie aspecten van de toets ingaan.

In haar conclusies onderschrijft Alterra de wenselijkheid van herbegrenzing van de EHS. Alterra concludeert dat de EHS ooit is bedacht op grond van toenmalige inzichten, kennis, gegevens en milieucondities, en dat het waarschijnlijk is dat sindsdien één en ander is veranderd. Milieucondities zijn lokaal voor- of achteruit gegaan, doelsoorten zijn lokaal uitgestorven of hebben juist nieuwe gebieden weten te koloniseren, of er is nu meer bekend dan vroeger over het voorkomen van soorten en milieucondities. Naast ecologische redenen ziet Alterra evenwel ook praktische redenen om te herbegrenzen. Met een beperkt budget dient immers zoveel mogelijk biodiversiteitswinst te behalen.

Alterra concludeert dat de herijking goed is voor de ruimtelijke samenhang van de EHS. Hoewel niet is gezocht naar de optimale ruimtelijke inrichting van de EHS – dat zou ook een nogal theoretische exercitie zijn geworden – blijkt uit de resultaten van de toets dat de ruimtelijke samenhang van de meeste te ontgrenzen gebieden duidelijk lager wordt gewaardeerd dan de te begrenzen gebieden. Om dit te beoordelen, heeft Alterra alle gebieden ingedeeld in verschillende 'klassen': klasse 1 betekent een geringe ruimtelijke samenhang, klasse 3 betekent een grote ruimtelijke samenhang. Alterra heeft daarbij steeds gekeken naar de ruimtelijke samenhang van het gebied zelf, en naar de ruimtelijke samenhang van het gebied *in relatie tot zijn omgeving*. Figuur 4, waarin de resultaten van dit onderdeel van de toets grafisch zijn weergegeven, is afkomstig uit het Alterra-rapport.

Figuur 4 | Ruimtelijke samenhang van te ontgrenzen en te begrenzen gebieden (bron: Alterra)

Voor wat betreft de ruimtelijke samenhang gaat Alterra op enkele gebieden nog specifiek in. Het meest positief komt de begrenzing in de Harger- en Pettermerpolder naar voren. Dit gebied met nationale tot internationale ecologische potenties versterkt het Natura2000-gebied Abtskolk & de Putten en draagt duidelijk bij aan een betere ruimtelijke samenhang van de EHS. Het minst positief komen de gebieden Oudesluis/polder KP en Waterberging Rekere & Zanegeest naar voren. Vanuit het oogpunt van ruimtelijke samenhang zouden deze gebieden niet begrensd hoeven worden, aldus Alterra. Gedeputeerde Staten gaan echter wel tot begrenzing van beide gebieden over, aangezien ze een ecologische waarde van 'nationaal' hebben en het in beide gevallen een financiële kans betreft. Alterra adviseert het ontgrenzen van Varkensland/Noordmeer in heroverweging te nemen vanwege de ruimtelijke samenhang van de EHS in de regio Waterland en de actuele waarde in dit gebied. Dit advies volgen GS. Naar aanleiding van de Alterra-toets hebben wij besloten dit gebied grotendeels in de EHS te laten. Het gedeelte van Varkensland/Noordmeer dat alsnog ontgrensd wordt, betreft de uitbreiding van een camping, waardoor EHS-realiserings hier niet meer reëel is.

'DE HERIJKING IS GOED VOOR DE RUIMTELIJKE SAMENHANG VAN DE EHS'

Alterra concludeert verder dat de herijking weinig negatieve effecten zal hebben op de Natura2000-gebieden. Naast een toename van EHS binnen de Natura2000-

gebieden zal er ook een toename zijn aan EHS binnen een straal van 500 meter van deze gebieden. Vooral de Natura2000-gebieden Abtskolk & de Putten en Oostelijke Vechtplassen zullen profiteren van de nieuw te begrenzen EHS, aldus Alterra.

Tenslotte heeft Alterra een eventuele verschuiving van natuurdoelen binnen de EHS onderzocht. Benadrukt moet worden dat het hier een grove inschatting betreft, aangezien de beoogde natuurdoelen niet in alle gevallen expliciet zijn geformuleerd. Alterra concludeert dat door de herijking een verschuiving lijkt plaats te vinden van natuurdoelen met een lagere ecologische waarde naar natuurdoelen met hogere ecologische waarden. Er is een relatieve toename van 15% aan 'moeras'. Dit wordt verklaard doordat er functiecombinaties zijn gezocht tussen EHS en waterberging. Daarnaast is er een relatieve afname van 5% aan 'bloemrijk grasland'.

Landbouwkundige toets

Gedeputeerde Staten hebben ook een toets uitgevoerd om de landbouwkundige effecten van de herijking in beeld te brengen. Doel van deze toets is te onderzoeken of de herijking onevenredig negatieve gevolgen zou hebben voor de agrarische sector – en zodoende zorgen van LTO-Noord over de gevolgen van de herijking te adresseren. In de landbouwkundige toets zijn alle ontgrenzingen en alle begrenzingen meegewogen, met uitzondering van de begrenzingen die sowieso, onafhankelijk van de herijking, niet meer bruikbaar zouden zijn voor de agrarische sector (zoals de combinaties tussen EHS en waterberging of de gebieden binnen het plangebied van het Wieringerlandmeer). De landbouwkundige toets is uitgevoerd door het onafhankelijke adviesbureau LEI.

Het LEI concludeert dat de herijking van de EHS, over de gehele provincie genomen, netto batig is voor het agrarisch areaal. Er treden minimale verschuivingen op binnen gewastypen, bedrijfstypen en landbouwstructuursterkte. Het aantal bij ontgrenzing betrokken percelen en agrarische bedrijven is driemaal zo hoog als het aantal dat bij de begrenzing betrokken is. De nieuwe begrenzingen sluiten beter aan op de bestaande gebruikssituatie dan de oude begrenzingen. Hoewel de te begrenzen gebieden gemiddeld een hogere opbrengst per hectare hebben bij een lagere arbeidsintensiteit, is er een potentiële toename in productie. Dit wordt veroorzaakt door het per saldo toegenomen areaal.

Een vrees van LTO-Noord was dat bedrijven die aanvankelijk in de EHS lagen, maar straks (na ontgrenzing) niet meer, onvoldoende levensvatbaar zouden zijn omdat hier sprake zou zijn geweest van desinvesteringen. Het LEI concludeert dat er geen aanwijzingen zijn dat melkveebedrijven minder hebben geïnvesteerd dan het landelijk gemiddelde. Alle bedrijfskenmerken voor melkveebedrijven met grond in de EHS hebben zich op een

vergelijkbare manier ontwikkeld als de landelijke gemiddelden, waarbij de trend uitbreiding en intensivering is. Voor niet-melkveebedrijven zijn er wel aanwijzingen van desinvesteringen, maar het LEI acht het algehele effect hiervan klein.

Tenslotte adviseert het LEI om, bij EHS-realiserie binnen gebiedsontwikkelingsprojecten, zorgvuldig te kijken naar de exacte begrenzing van de EHS. Dit, om zoveel mogelijk

te vermijden dat bedrijven hinder ondervinden van een ongelukkige EHS-begrenzing (bijvoorbeeld slechts 5% van het areaal van een bedrijf; of juist een zeer groot gedeelte, waardoor de resterende bedrijfsomvang niet levensvatbaar meer is). Gedeputeerde Staten hebben hier inderdaad aandacht voor in gebiedsontwikkelingsprojecten.

5.5 CONCLUSIES

In dit hoofdstuk hebben we de effecten van de herijking nader onderzocht. Hierbij zijn de doelen van de herijking als uitgangspunt genomen. Geconcludeerd kan worden dat de herijking:

- een duidelijke bijdrage levert aan de versnelling van de uitvoering van de EHS. Dit geldt vooral in de ILG-periode tot en met 2013. Tot het einde van de ILG-periode leidt de herijking tot een extra grondverwerving van

850 ha en een extra inrichting van 600 ha. Dit leidt ertoe dat de realisatie van beide ILG-opgaven een flinke impuls krijgt. Hier staat tegenover dat de herijking slechts een beperkte oplossing biedt voor de EHS-realisatie na 2013;

- niet leidt tot onevenredige kostenverhogingen voor verwerving, inrichting en beheer. Het tegenovergestelde is namelijk het geval. Dankzij de nieuwe begrenzing en de inzet van nieuwe uitvoeringsconcepten en andere financieringsbronnen leidt de herijking tot een duidelijk kostenefficiëntere realisatie van de EHS en een ontlasting van ILG-budgetten. De realisatie van de 'herijkings-hectaren', die normaal gesproken een beroep zou doen op circa € 47,0 mln. ILG-middelen, wordt na de herijking gerealiseerd voor slechts circa € 18,9 mln. ILG-middelen; een verschil van € 28,1 mln. in vergelijking met de huidige begrenzing en traditionele werkwijze;
- leidt tot een verbetering van de ecologische kwaliteit. Dit blijkt zowel uit de resultaten van de ecologische toets per gebied door onderzoeksbureau Van 't Veer & De Boer, als uit de resultaten van de ecologische toets op de 'herijkte EHS' door Alterra. Dit is ook verklaarbaar, aangezien gebieden met een lage ecologische waarde worden ontgrensd en gebieden met een hoge ecologische waarde worden begrensd. De ruimtelijke samenhang van de EHS wordt door de herijking verbeterd. Ook is de herijking gunstig voor de Natura2000-gebieden. Tenslotte lijkt een (beperkte) verschuiving plaats te vinden van natuurdoelen met een lagere ecologische waarde naar natuurdoelen met hogere ecologische waarden;
- een positief effect heeft op de agrarische sector. Onder andere doordat is gezocht naar combinaties van natuur en waterberging, komt er na de herijking relatief meer areaal voor de agrarische sector beschikbaar. Hierdoor concludeert het LEI dat sprake is van een potentiële toename in productie, ondanks het feit dat in de begrensde gebieden de gemiddelde opbrengst per hectare hoger ligt, bij een lagere arbeidsintensiteit. Het aantal bij ontgrenzing betrokken percelen en agrarische bedrijven is driemaal zo hoog als het aantal dat bij begrenzing betrokken is. De nieuwe begrenzingen sluiten beter aan op de bestaande gebruikssituatie dan de oude begrenzingen. Ook concludeert het LEI dat er geen aanwijzingen zijn dat melkveebedrijven die in de EHS liggen minder hebben geïnvesteerd dan het landelijk gemiddelde. Voor niet-melkveebedrijven zijn er wel aanwijzingen van desinvesteringsgedrag, maar acht het LEI het effect klein.

NATUURBEHEER

6.1 INLEIDING

Een belangrijk onderdeel van de EHS, na de verwerving en inrichting van gebieden, is de subsidiëring van het beheer van natuurgebieden. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de stand van zaken rond het natuurbeheer. Hierbij kan worden verwezen naar hoofdstuk 2, waar het natuurbeheer al kort werd toegelicht.

In de ILG-bestuursovereenkomst zijn opgaven en budgetten vastgelegd voor natuurbeheer. Deze opgaven staan genoemd in paragraaf 2.3 en zijn herhaald in tabel 8. Bij de invoering van het ILG is ook de uitvoering van het complexe subsidiestelsel 'Programma Beheer' overgedragen van het Rijk naar de provincies. Toen is ook afgesproken dat het Programma Beheer zou worden omgevormd naar een eenvoudiger, minder bureaucratische regeling. De afgelopen jaren is gewerkt aan de introductie van het nieuwe Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Het SNL wordt gefaseerd ingevoerd en is sinds 1 januari 2010 operationeel voor het onderdeel agrarisch natuurbeheer (voorheen SAN). In 2011 volgt het onderdeel natuurbeheer op voor natuur bestemde gronden (voorheen SN). De provincie bepaalt jaarlijks de budgetplafonds voor (verlenging van of nieuwe) beheerovereenkomsten.

6.2 STAND VAN ZAKEN HUIDIGE BEHEEROVEREENKOMSTEN

Direct na de overdracht van het Programma Beheer hebben de provincies prioriteit gegeven aan het op orde brengen van de hectareboekhouding en het inzichtelijk maken van de financiële verplichtingen. Zekerheidshalve is besloten om voor de jaren 2007 en 2008 prioriteit te geven aan het verlengen van bestaande overeenkomsten die na hun zesjaarlijkse periode afliepen. Het duurzaam in beheer houden van reeds lang bestaande natuur met veelal hoge

natuurwaarden is immers urgenter dan de inrichting en het beheer van nieuwe natuur die zich nog moet ontwikkelen. Momenteel bestaat een goed inzicht in de bestaande overeenkomsten, waarbij de aanpassingen (o.a. in de hoogte van de vergoedingen) van het nieuwe SNL zijn verwerkt. In tabel 8 staan de ILG-opgaven, de prestaties per eind 2009 en de kosten die gemoeid zijn met de financiering van de bestaande overeenkomsten, uitgaande van continuering bij afloop en tussentijdse overstap bij invoering van SNL. Met de continuering van de huidige overeenkomsten is € 80,9 mln. gemoeid. In de ILG-bestuursovereenkomst is € 83,9 mln. beschikbaar gesteld. Er is dus voldoende budget beschikbaar voor de continuering van de bestaande overeenkomsten en er resteert nog € 3,0 mln. voor nieuwe overeenkomsten.

6.3 INSCHATTING VAN DE GROEI VOOR HET RESTANT VAN DE ILG-PERIODE

Nu we een beeld hebben van de huidige beheerovereenkomsten en de kosten die hiermee gemoeid zijn, hebben we ook inzicht in de uitbreidingsruimte die er nog is. De gebieden die nog verworven en ingericht gaan worden, moeten immers ook beheerd worden. Daarom hebben we een inschatting gemaakt van welke groei in het restant van de ILG-periode nog verwacht mag worden, en welke kosten hiermee gemoeid zijn. Dit is weergegeven in tabel 9. Benadrukt moet worden dat het hier gaat om schattingen (zowel van de groei als van de kosten).

Tabel 8 | Stand van zaken huidige overeenkomsten bestaande natuur

	Opgave voor de ILG-periode	Gerealiseerd per 31 december 2009 ¹⁾	Benodigd budget voor continuering lopende overeenkomsten	Resterende opgave voor ILG-periode
Agrarisch natuurbeheer	7.174 ha	7.134 ha	€ 54,4 mln.	40 ha
Particulier natuurbeheer via functiewijziging	2.253 ha	934 ha	€ 8,1 mln.	1.139 ha
Beheren via 'natuurbeheer door nbo's'	18.669 ha	18.139 ha	€ 18,4 mln.	530 ha
Totaal (continuering bestaande overeenkomsten)			€ 80,9 mln.	

Tabel 9 | Geraamde uitbreiding van de beheeropgave 2010-2013

	Toelichting	Inschatting van de groei voor de resterende ILG-periode	Geschatte kosten van uitbreiding
Agrarisch natuurbeheer	De afspraak in de ILG-bestuursovereenkomst is vrijwel geheel gerealiseerd. Dit, en de noodzaak tot inzet van SNL-middelen voor andere beheerdoeleinden, verhinderen een uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer. Ingezet wordt op continuering van de bestaande beheerovereenkomsten. Dit heeft als nadeel dat aanvragen voor de gewenste uitbreiding van het weidevogelbeheer, moeten worden afgevoerd.	Nihil	Nihil
Particulier natuurbeheer via functiewijziging	Er bestaat nog een groot verschil tussen de opgave in de ILG-bestuursovereenkomst van 2.253 ha en de gerealiseerde 934 ha. Onder andere door de onzekerheid over de financiële gevolgen van de invoering van het SNL, hebben GS de afgelopen tijd geen mogelijkheid geboden tot uitbreiding van particulier natuurbeheer. De kosten van deze vorm van natuurbeheer zijn namelijk relatief hoog, omdat zowel de waardedaling van de grond als de beheerkosten moeten worden vergoed. Nu er meer helderheid bestaat over de financiële gevolgen van de invoering van het SNL, achten GS het wenselijk om tegemoet te komen aan de vraag uit de markt om particulier natuurbeheer. Een extra realisatie van circa 400 ha voor de periode 2010-2013 wordt haalbaar geacht (100 ha/jaar). Desondanks moeten we constateren dat, ondanks een groei in de komende jaren, de ILG-opgave niet gehaald zal worden.	Totaal 400 ha	€ 1.500.000 (compensatie waarde- daling grond) PLUS € 150.000 (beheerkosten)
'Natuurbeheer door nbo's'	Hier zijn drie posten te onderscheiden: <ul style="list-style-type: none"> • 'Lopende projecten': de gebieden die al (door natuurbeherende organisaties) verworven zijn, (soms) nog ingericht moeten worden en daarna in beheer worden genomen. We schatten in dat het gaat om circa 400 ha. Daarnaast zijn er de lopende inrichtingsverplichtingen, die dateren van vóór de invoering van het ILG (ook circa 400 ha). Totaal: circa 800 ha tot 2013. • 'Reguliere uitbreiding': indien we uitgaan van een gemiddelde grondverwerving van 100 ha/jaar (400 ha tot 2013), waarvan driekwart in deze periode ook wordt ingericht en in beheer wordt genomen, bedraagt de reguliere uitbreiding van het beheer circa 300 ha tot 2013. • 'Herijking': als gevolg van de herijking wordt 850 ha verworven vóór 2013. Hiervan wordt naar schatting 600 ha ingericht en in beheer genomen. <p>Totaal gaat het dus om $800 + 300 + 600 = 1.700$ ha die vóór 2013 in beheer worden genomen. De inschatting is dat hiervan ongeveer de helft in beheer komt bij Staatsbosbeheer. Deze beheerlasten drukken niet op de provinciale begroting. Derhalve houden we rekening met een uitbreiding van het beheer van circa 850 ha voor het einde van de ILG-periode.</p>	Totaal 800 ha Totaal 300 ha Totaal 600 ha	€ 600.000
Totaal (extra financieringsbehoefte)			€ 2.250.000

'GS WILLEN INZETTEN OP DE CONTINUERING VAN BESTAANDE BEHEEROVEREENKOMSTEN'

6.4 CONCLUSIE

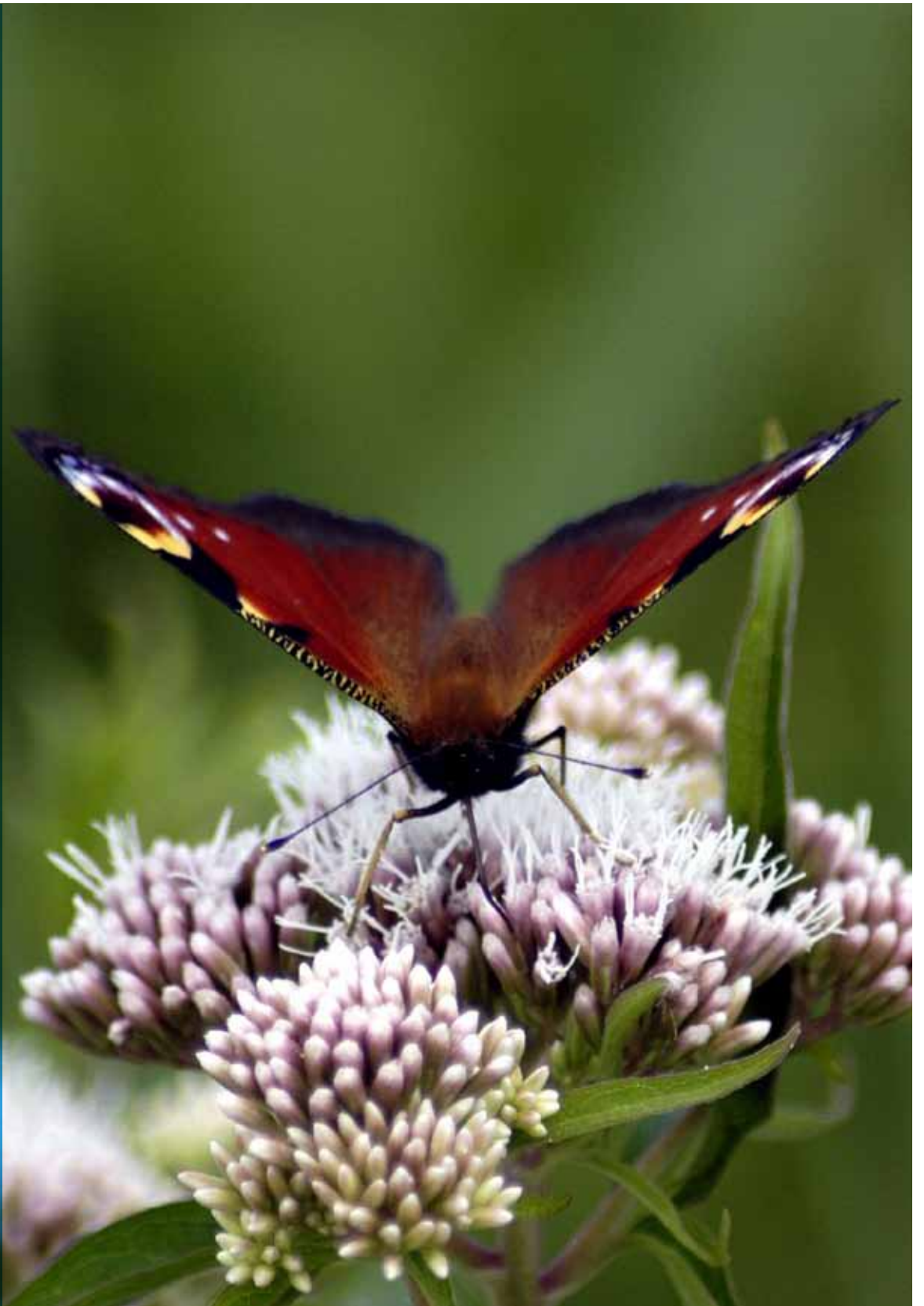
In dit hoofdstuk hebben we een beeld geschetst van de huidige stand van zaken van het natuurbeheer en de voorziene uitbreiding tot het einde van de ILG-periode in 2013. GS willen inzetten op de continuering van de lopende/te verlengen overeenkomsten voor agrarisch natuurbeheer, particulier natuurbeheer via functiewijziging en 'natuurbeheer door nbo's'. Het betreft hier immers al gerealiseerde natuur, waarvan het niet wenselijk is dat deze zou verdwijnen door het niet-continueren van de beheerovereenkomst. Dit zou bovendien een negatief effect hebben op het draagvlak voor natuurbeheer. Daarnaast streven GS naar duurzaam beheer van gebieden die, onder andere door de herijking, aan de EHS worden toegevoegd. In paragraaf 6.3 zijn de ambities hiervoor beschreven, inclusief de geraamde kosten die hiermee gemoeid zijn. Voor agrarisch natuurbeheer wordt niet gestreefd naar nieuwe beheerovereenkomsten. Voor particulier natuurbeheer via functiewijziging willen GS,

na enkele jaren terughoudend te zijn geweest, juist wel inzetten op een uitbreiding. Daarnaast verwachten wij een uitbreiding van circa 200 ha per jaar voor het 'institutionele' natuurbeheer. Deze uitbreiding wordt veroorzaakt door de 'lopende projecten', de 'reguliere uitbreiding' en de herijking. De geraamde kosten bedragen € 2.250.000 en worden verwerkt in het financiële overzicht in hoofdstuk 7.

Opgemerkt zij dat het hier gaat om globale ramingen, welke in werkelijkheid kunnen afwijken, afhankelijk van de subsidieaanvragen. Omdat de realisatie van EHS vrijwel altijd is gebaseerd op vrijwilligheid is een exacte raming niet te geven. Jaarlijks, bij de vaststelling van de budgetplafonds, dient daarom deze globale raming te worden bijgesteld. De eerste mogelijkheid doet zich voor in mei 2010, wanneer we een overzicht hebben van de precieze prestaties over 2009 en de aanvragen voor 2010.

FINANCIERING EN ILG-OPGAVEN

7.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk gaan we in op de financiering van de verdere uitvoering van de EHS. Hoeveel geld is er nog beschikbaar? Hoe kunnen de lopende projecten, de reguliere uitbreiding en de herijking gefinancierd worden? In dit hoofdstuk worden de financiële claims en de beschikbare financieringsbronnen met elkaar geconfronteerd. In paragraaf 7.4 leggen we opnieuw een relatie met de ILG-opgaven.

7.2 FINANCIËLE CLAIMS

Grofweg zijn er drie belangrijke 'financiële claims':

De lopende projecten

Er is een groot aantal projecten dat momenteel in uitvoering is. De gronden zijn verworven maar het wachten is op een bijdrage voor inrichting of beheer. Het betreft oude inrichtingsafspraken uit de pré-ILG-periode (circa 400 ha tot 2013) en gebieden die de afgelopen jaren door natuurbeherende organisaties zijn verworven en nog op een inrichtings- of beheersubsidie wachten. Hoewel er geen goed zicht is op de omvang van deze laatste categorie, schatten we in dat het hier om nogmaals 400 ha tot 2013 gaat.

De 'reguliere uitbreiding' van de EHS

De nog te realiseren Noord-Hollandse EHS is veel groter dan alleen de gebieden die in de herijking betrokken waren. Het is van belang dat 'de winkel open blijft' voor reguliere EHS-uitvoering – verwervingskansen in

gebieden die geen onderdeel waren van de herijking. Zo moeten belangrijke EHS-projecten als Waal en Burg (Texel) blijven doorgaan en doen zich ook op andere plaatsen regelmatig aankoopkansen voor. We schatten in dat het gaat om circa 100 ha per jaar (maakt 400 ha tot 2013), waarvan driekwart ook kan worden ingericht en in beheer genomen (300 ha tot 2013).

De uitvoering van de herijking

De nieuwe begrenzingen zijn kansen voor versnelling van de uitvoering van de EHS. Zoals in hoofdstuk 5 werd toegelicht gaat het om circa 850 ha tot 2013 die verworven kan worden. Hiervan kan, naar verwachting, ongeveer 600 ha ook vóór 2013 ook worden ingericht en in beheer genomen.

7.3 FINANCIERINGSBRONNEN

Daarnaast is een aantal financieringsbronnen beschikbaar:

Reguliere ILG-middelen

Ten eerste zijn er de 'reguliere' ILG-middelen voor verwerving, inrichting en beheer (zie tabel 4). Eén van de belangrijkste principes van het ILG is dat provincies de vrijheid hebben om middelen voor verwerving, inrichting en beheer, naar eigen inzicht in te zetten. In hoofdstuk 3 werd reeds genoemd dat dit wellicht mogelijkheden biedt voor het versnellen van de uitvoering van de EHS. Voor de volledigheid hebben we de tabel met beschikbare ILG-middelen hier opnieuw ingevoegd.

Tabel 4 (herhaling) | ILG-opgave EHS en realisatie, inclusief ILG-budgetten (2007-2013)

	Opgave voor de ILG-periode	Budget voor de ILG-periode (x mln.)	Gerealiseerd per 1 jan. 2010	Uitgegeven per 1 jan. 2010 (x mln.)	Resterende opgave voor ILG-periode	Resterend budget voor ILG-periode (x mln.)
Verwerven	1.365 ha	€ 37,8	554 ha	€ 29,8	811 ha	€ 13,8
Ruilen van ruilgronden	484 ha	Geen budget	58 ha	Geen budget	426 ha	Geen budget
Inrichten	3.540 ha	€ 22,3	1.330 ha	€ 7,2	2.210 ha	€ 15,1
Agrarisch natuurbeheer	7.174 ha	€ 83,9 (totaal)	7.134 ha	€ 80,9 (totaal)	40 ha	€ 3,0 (totaal)
Particulier natuurbeheer via functiewijziging	2.253 ha		934 ha		1.139 ha	
'Natuurbeheer door nbo's'	18.669 ha		18.139 ha		530 ha	

Inkomsten vanuit de herijking

Door het combineren van projecten en geldstromen, komen extra middelen beschikbaar voor de uitvoering van de EHS. Deze zijn genoemd in paragraaf 5.3. Het betreft FES-gelden, KRW/Synergiegelden, TWINH-middelen, bijdragen van derden, enzovoorts.

'DOOR HET COMBINEREN VAN PROJECTEN EN GELDSTROMEN, KOMEN EXTRA MIDDELEN BESCHIKBAAR VOOR DE UITVOERING VAN DE EHS'

Ruilgronden en onroerende zaken

Tenslotte zijn er de ruilgronden. Deze werden in hoofdstuk 2 al genoemd. In het verleden zijn door het Rijk gronden verworven ten behoeve van de EHS. Deze gronden liggen echter voor een groot deel buiten de begrensde EHS. Zodoende zijn ze dus van geen 'waarde' voor het bereiken van de EHS-doelstelling; ze moeten daarvoor eerst naar de goede plaats worden geruild. Door het Rijk is 691 ha ruilgrond beschikbaar gesteld aan de provincie Noord-Holland. In de ILG-bestuursovereenkomst is vervolgens opgenomen dat de provincie zorgt dat alle gronden daadwerkelijk worden geruild, en dat dit leidt tot 484 ha 'gerealiseerde EHS'. De praktijk wijst echter uit dat dit slechts in zeer geringe mate mogelijk is. Het gaat zelden om gronden die aantrekkelijk zijn voor plaatsing van volledige agrarische bedrijven.

Met het Rijk is afgesproken dat de provincie de volledige zeggenschap krijgt over de wijze van omgaan met deze gronden. Op basis van de uitkomsten van de herijking kan een deel van de ruilgronden EHS worden begrensd als EHS (circa 40 hectare, met name in de Hippolytushoeve-koop op Wieringen). Van de overige hectaren wordt verwacht dat deze niet of nauwelijks zijn te ruilen. Daarom zijn GS van mening dat de overige ruilgronden moeten worden verkocht. De middelen die hieruit voortvloeien, worden toegevoegd aan het grondverwervingsbudget. Uitgaande van een (conservatieve) grondprijs van gemiddeld € 32.900 per hectare zou verkoop van ongeveer 600 hectaren zo'n € 19,7 mln. opleveren. Vanzelfsprekend blijft de provincie gehouden aan de ILG-opgave om 484 ha EHS te realiseren, bovenop de 'reguliere' verwervings-opgave. Om de grondmarkt niet te verstoren, zullen de ruilgronden gefaseerd op de markt worden gebracht. In overleg met DLG wordt hiervoor een plan opgesteld.

Daarnaast beschikt BBL nog over enkele onroerende zaken, die samen met de gronden verkocht kunnen worden. De inschatting is dat dit circa € 2 mln. aan inkomsten genereert.

7.4 FINANCIËLE PROGNOSE 2010-2013

In deze paragraaf geven we een financiële prognose voor de uitvoering van de EHS in de komende jaren. Hierbij zien we de 'lopende projecten', de 'reguliere uitbreiding' en de 'herijkingshectaren' aan de lastenkant. Aan de dekkingskant staan de reguliere ILG-middelen, andere financieringsbronnen en de inkomsten uit BBL-bezit. Benadrukt moet worden dat dit (grove) schattingen zijn.

Financiële prognose 2007-2013 voor verwerving, inrichting en beheer (tabellen 10, 11 en 12)

Tabel 10 | Verwerving tot en met 2013

Lasten		Dekking	
Lopende projecten	0 (gronden zijn reeds verworven)	Nog beschikbare ILG-middelen	13,8 mln.
Reguliere uitbreiding (400 ha voor een gemiddelde grondprijs van € 50.000)	20,0 mln.	Herijking (provinciale niet-ILG-middelen, besparing door nieuwe uitvoeringsconcepten en bijdragen van derden)	19,2 mln.
Herijking (850 ha; zonder bijdragen van derden of nieuwe uitvoeringsconcepten)	36,6 mln.	Vervreemding BBL-ruilgronden (600 ha voor een gemiddelde grondprijs van € 32.900)	19,7 mln.
		Vervreemding BBL-onroerende zaken	2,0 mln.
Totaal Verwerving	56,6 mln.	Totaal Verwerving	54,7 mln.

De conclusie voor *verwerving* is als volgt:

- **Opgave:** de ILG-opgave voor verwerven, inclusief het ruilen van ruilgronden, bedraagt 1.365 ha + 484 ha = 1.849 ha. Hiervan is per 31 december 2009 reeds 612 ha gerealiseerd. De resterende opgave is dus nog 1.237 ha.
- **Prestatie:** de prestatie tot 2013 is 400 ha uit de 'reguliere uitbreiding' en 850 ha uit de herijking. Dit maakt totaal 1.250 ha.
- **Financiering:** uitgaande van ongewijzigd Rijksbeleid, de uitvoering van de herijking en de verkoop van BBL-bezittingen, zijn voorlopig voldoende middelen beschikbaar om de beoogde uitbreiding van de verwerving voort te zetten.
- **Conclusie:** op basis van deze berekening lijkt de ILG-opgave voor verwerving haalbaar en betaalbaar.

Tabel 11 | Inrichting tot en met 2013

Lasten		Dekking	
Lopende projecten (400 ha lopende verplichtingen: € 7,1 mln.; 400 ha overig voor een gemiddelde inrichtingsprijs van € 9.600: € 3,8 mln.)	10,9 mln.	Nog beschikbare ILG-middelen	15,1 mln.
Reguliere uitbreiding (300 ha voor een gemiddelde inrichtingsprijs van € 9.600)	2,9 mln.	Herijking (provinciale niet-ILG-middelen, besparing door nieuwe uitvoeringsconcepten en bijdragen van derden)	2,6 mln.
Herijking (600 ha, zonder bijdragen van derden of nieuwe uitvoeringsconcepten)	6,7 mln.		
Totaal Inrichting	20,5 mln.	Totaal Inrichting	17,7 mln.

De conclusie voor *inrichting* is als volgt:

- **Opgave:** de ILG-opgave voor inrichting bedraagt 3.540 ha. Hiervan is per 31 december 2009 reeds 1.330 ha gerealiseerd. De resterende opgave is dus nog 2.210 ha.
- **Prestatie:** de prestatie tot 2013 is 800 ha uit de lopende projecten, 300 ha uit de reguliere uitbreiding en 600 ha uit de herijking. Dit maakt totaal 1.700 ha.
- **Financiering:** uitgaande van ongewijzigd Rijksbeleid en de uitvoering van de herijking, zijn voorlopig voldoende middelen beschikbaar om de beoogde uitbreiding van de inrichting voort te zetten.
- **Conclusie:** op basis van deze berekening lijkt de ILG-opgave voor inrichting niet haalbaar. De beoogde uitbreiding is wel betaalbaar.

Tabel 12 | Beheer tot en met 2013

Lasten		Dekking	
Uitbreiding beheerovereenkomsten (zoals toegelicht in hoofdstuk 6)	2,3 mln.	Nog beschikbare ILG-middelen voor beheer	3,0 mln.
Totaal Beheer	2,3 mln.	Totaal Beheer	3,0 mln.

De conclusie voor *beheer* is als volgt:

- **Opgave:** de ILG-opgave voor de verschillende onderdelen van beheer is toegelicht in hoofdstuk 6. Hieruit bleek dat de opgave voor agrarisch natuurbeheer is gerealiseerd; voor particulier natuurbeheer en 'natuurbeheer door nbo's' is er nog een resterende opgave.
- **Prestatie:** de lopende beheerovereenkomsten worden, waar mogelijk, gecontinueerd. Daarnaast bedraagt de voorziene uitbreiding tot 2013: 800 ha uit de lopende projecten, 300 ha uit de reguliere uitbreiding en 600 ha uit de herijking. Dit maakt totaal 1.700 ha. Daarnaast is, naar schatting, 400 ha uitbreiding van particulier natuurbeheer mogelijk.
- **Financiering:** uitgaande van ongewijzigd Rijksbeleid en de uitvoering van de herijking, zijn voorlopig voldoende middelen beschikbaar voor continuering van de bestaande beheerovereenkomsten en voor de beoogde uitbreiding.
- **Conclusie:** de ILG-opgave voor beheer wordt deels gehaald. De beoogde uitbreiding is wel betaalbaar.

'HET REALISEREN VAN DE ILG-OPGAVEN KRIJGT DOOR DE HERIJKING EEN FORSE IMPULS'

7.5 CONCLUSIE

Tot 2013

De tabellen 10 tot en met 12 geven een overzicht van de financiering van de EHS tot 2013 en de relatie met de ILG-opgave. Hieruit blijkt dat het voorlopig goed mogelijk is om de 'lopende projecten', de 'reguliere uitbreiding' en de herijking te financieren. Hierbij is uitgegaan van ongewijzigd Rijksbeleid en van verkoop van de ruilgronden en onroerende zaken van BBL. Voor verwerving en inrichting resteert dan nog een klein tekort, maar vooralsnog lijkt het GS wenselijk om eerst te kijken in hoeverre de geprojecteerde groei in EHS-uitbreiding ook verwezenlijkt kan worden. Door de vinger aan de pols te houden, wordt tijdig duidelijk als de middelen ontoereikend blijken te zijn. Het gaat immers om vrij grove inschattingen, die kunnen veranderen als het tempo van uitvoering of de gemiddelde kosten voor grondverwerving, inrichting en beheer veranderen. Op dit moment lijkt er geen aanleiding om te 'schuiven' met ILG-budgetten. Mocht hier in de loop van komende jaren toch aanleiding toe zijn, dan kan alsnog tot het schuiven met ILG-budgetten worden overgegaan.

Het realiseren van de ILG-opgaven krijgt door de herijking een forse impuls, zoals ook werd toegelicht in hoofdstuk 5. Dit leidt ertoe dat de ILG-opgave voor verwerving haalbaar lijkt. Voor inrichting lijkt de opgave niet haalbaar. Voor beheer is het beeld wisselend.

Na 2013

Over de financiering van de EHS na 2013 kan in dit document weinig gezegd worden. Het beeld is echter somber. Uit recent interdepartementaal beleidsonderzoek (de zgn. IBO-Natuur) blijkt dat het financiële tekort voor de EHS-uitvoering na 2013 voor heel Nederland meer dan € 2,2 miljard bedraagt, nog exclusief de beheerlasten. De herijking levert ook relatief weinig financieel voordeel op voor de periode na 2013. Tenslotte zijn er nog veel onzekerheden, bijvoorbeeld over de gevolgen van de heroverwegingen, over de vraag hoe het Rijk wil omgaan met het ILG na 2013 en over de termijnen en financiering van de afronding van de EHS na 2013.

8

TERUGKIJKEN EN VOORUITBLIKKEN

De herijking van de Ecologische Hoofdstructuur is een proces geweest dat enkele jaren heeft geduurd. Bij de afronding van een dergelijke complexe operatie past enige reflectie. Wat zijn de meest opvallende zaken die tijdens de herijking naar voren zijn gekomen? Hoe ziet de verdere uitvoering van de EHS eruit? In dit hoofdstuk blikken we terug én vooruit.

Complexiteit van de organisatie

De uitvoering van het natuurbeleid en het beleid voor het landelijk gebied is zeer complex. Voor wat betreft de EHS lijkt de ILG-bestuursvereenkomst simpel: heldere prestaties voor verwerving, inrichting en beheer en bijbehorende budgetten. De werkelijkheid is echter totaal anders. Er is een woud van beleidscategorieën, instrumenten, definities, financiële afspraken en procedures ontstaan. Het is dan ook zeer moeilijk gebleken om helder te schetsen waar wij precies staan. Ondanks de invoering van het ILG is nog te weinig bereikt om zaken simpeler te maken. Bij de programmering en subsidiëring van grondverwerving, inrichting en beheer zijn nog diverse schotten. Daarnaast zijn er talrijke zaken uit de pré-ILG-periode die nog doorwerken, zoals oude inrichtingsverplichtingen en financieringsconstructies. Ook kunnen wij nog onvoldoende inspelen op initiatieven voor de realisatie van de EHS door andere partijen dan de ‘traditionele’ natuurbeherende organisaties of agrariërs.

Mede in relatie tot de *midterm review* ILG is het van groot belang om met het Rijk afspraken te maken om zaken simpeler en transparanter te organiseren. Daarnaast

moet de provincie zelf ook zaken aanpakken. Daarbij gaat het, naast verdere ‘ontschotting’, om het beter afstemmen van de werkzaamheden voor grondverwerving en inrichting. Momenteel zijn dit gescheiden trajecten, waar teveel tijdsverloop tussen zit. Hier wreekt zich het feit dat inrichting vaak pas mogelijk is als alle verwerving is afgerond (perceel na perceel) en dat voor inrichting vaak lange vergunningprocedures moeten worden doorlopen. Door een betere programmering en een gebiedsgerichte aanpak kan het tijdsverloop tussen verwerving en inrichting wellicht worden teruggedrongen. Hier ligt een belangrijke relatie met de uitvoeringsstrategie. Daarin wordt voor verschillende regio’s duidelijkheid gegeven hoe actief de provincie wil verwerven en waar bijvoorbeeld de inzet van particulier natuurbeheer mogelijk is. Met de invoering van het SNL kan sowieso beter worden gestuurd op natuurbeheer. Bij het aflopen van beheerovereenkomsten kan de provincie bijvoorbeeld aandacht besteden aan het op de juiste plaats krijgen van beheerpakketten: particulier natuurbeheer bij voorrang binnen de EHS, vanwege de duurzaamheid die de EHS vraagt; agrarisch natuurbeheer bij voorkeur buiten de EHS.

Er valt dus winst te boeken. In het kader van de *midterm review* ILG gaan we, in overleg met het Rijk, kijken hoe de we de uitvoering van de EHS verder kunnen vereenvoudigen. Intern zullen we de *midterm review* en de evaluatie van de ILG-organisatie gebruiken om de rolverdeling bij de uitvoering tegen het licht te houden. Hierbij betrekken we alle relevante partijen, zoals de gebiedscommissies, DLC, de waterschappen, natuurbeherende organisaties en agrariërs. Een belangrijke vraag hierbij is in welke mate de provincie zelf wil uitvoeren, en wat zij overlaat aan gebiedspartijen. Besluitvorming vindt plaats in het geheel van aanpassingen na de *midterm review*.

Cijfers over de stand van zaken

Het is een zeer tijdrovende bezigheid gebleken om alle gegevens over de uitvoering van de verwerving, inrichting en beheer helder en stabiel te krijgen. Dit gold zowel voor de opgaven als de gerealiseerde prestaties en de budgetten. Er is sprake van een grote complexiteit, een veelheid van bronnen en ook nog eens een veelheid van beleidscategorieën en definities. Duidelijk is in ieder geval dat de herijking tot een grote verbetering heeft geleid van de beschikbare gegevens. Het is van groot

belang om dit 'op orde te houden' en verder aan te scherpen. Een goede monitoring is daarbij essentieel. Nu we weten we welke gegevens nodig zijn om een goed beeld te geven over de voortgang van de EHS - en waar deze te vinden zijn - is de weg vrij om de lid is dat 'met een druk op de knop' gegevens worden gegenereerd over de stand van zaken en dat op basis hiervan ook vooruitgekeken kan worden.

'EEN BELANGRIJKE LES IS DAT ER MEER REGIE MOET KOMEN OP MONITORING EN DE EHS-KAART'

Eén kaart, één verantwoordelijke

Niet alleen was sprake van een veelheid en complexiteit van cijfers, maar ook van verschillende beelden over wat nu precies de EHS is. Zo circuleren verschillende kaarten bij de provincie, de Dienst Landelijk Gebied en het Rijk. Eén van de nevenproducten van de herijking is dat wij nu een exacte definitie en kaart kunnen leveren van de huidige EHS. Een belangrijke les is dat er meer regie moet komen op het bijhouden van deze kaart. Aangezien de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de EHS, is de provincie ook verantwoordelijk voor deze regievoering. Dit, zowel intern, als extern. Er dient één loket te zijn voor contacten met externe partijen (gemeenten, DLG, onderzoeksbureaus, enzovoorts). Dit is gemakkelijker voor hen, maar ook voor de provincie. Omgekeerd zullen wij deze partijen verzoeken gebruik te maken van de EHS-kaart zoals die door ons is vastgesteld.

Communicatie

Werken vanuit verschillende rollen en verantwoordelijkheden vraagt om een goede communicatie. De provincie is overtuigd van de noodzaak tot het herijken van de EHS om hiermee een impuls om te geven aan de uitvoering van de EHS. Dit vloeit logischerwijs voort uit de provinciale verantwoordelijkheid voor de afspraken in de ILG-bestuursovereenkomst. Mede door deze sterk gevoelde

verantwoordelijkheid is in het begin van de herijking – ondanks het betrekken van de ILG-gebiedscommissies – te veel *top down* gewerkt. Er is te weinig tijd genomen om met de gebiedscommissies, en ook apart met de meest betrokken organisaties, stil te staan bij de noodzaak van de herijking en de verschillen in rollen en verantwoordelijkheden. Het gevolg is dat provincie en gebiedspartijen op verschillende manieren naar de herijking

'DOOR WEDERZIJDIG VERTROUWEN EN REGELMATIG OVERLEG KAN DE EHS SNELLER EN EFFICIËNTER WORDEN GEREALISEERD'

keken en dat het draagvlak voor de herijking gering was. In de tweede helft van de herijking is daarom meer tijd genomen om met gebiedspartijen te communiceren. Door een gegroeid vertrouwen is uiteindelijk een voorstel voor ontgrenzingen en begrenzingen op tafel gekomen dat op een grote mate van consensus kan rekenen. Deze communicatie blijft ook na de besluitvorming over de herijking belangrijk. Door wederzijds vertrouwen en regelmatig overleg kan de EHS sneller en efficiënter worden gerealiseerd. Eén van de resultaten van de herijking is geweest dat provincie en gebiedspartijen elkaar opzoeken. Dit moet zo blijven.

Doorkijk naar de periode na 2013

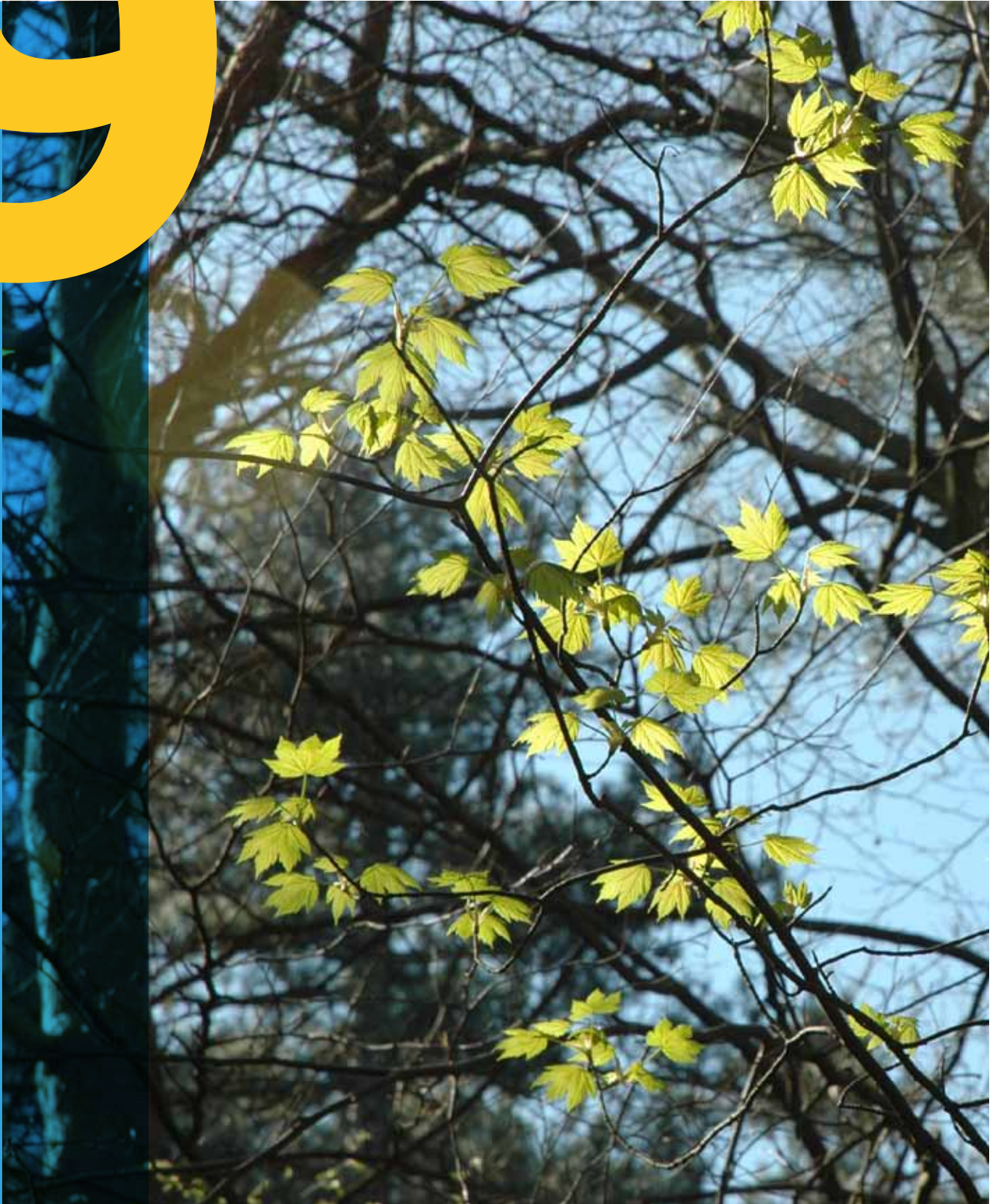
Door de herijking zal de komende jaren een bijdrage worden geleverd aan het opschroeven van het tempo van de EHS-uitvoering. Hiermee hebben GS alles op alles gezet om de ILG-opgaven te halen. Dit zal waarschijnlijk voor een aantal opgaven lukken (agrarisch natuurbeheer en mogelijk grondverwerving en 'natuurbeheer door nbo's'). Voor een aantal opgaven is het beeld echter somberder (inrichting en particulier natuurbeheer via functiewijziging). De herijking heeft echter vooral bijdragen aan de versnelling van de EHS tot 2013. We moeten ons realiseren dat, met deze herijking, nog eens

alle lucht uit de EHS is geperst. Als we naar de periode na 2013 kijken, resteert een haast onmogelijke opgave, als we de huidige beleidsinstrumenten en grondmarkt in ogenschouw nemen. Een aantal mogelijke oplossingen is reeds geschetst in hoofdstuk 3. Het is denkbaar dat de inzet van verwerving op basis van volledige schadeloosstelling danwel wettelijke onteigening groter zal moeten worden. Dit vraagt echter om voldoende budget en draagvlak voor de inzet van deze zware verwervingsinstrumenten. Maar ook dan lijkt het een illusie om te verwachten dat de resterende grondverwerving kan worden gerealiseerd vóór 2015. Ook de recente inschattingen van de kosten stemmen niet hoopvol, zeker in het huidige financiële klimaat. De toekomstige inzet van Rijksmiddelen voor verwerving, inrichting en beheer, lijkt onzeker. De heroverwegingen spelen hier een belangrijke rol in.

Denkbaar is dat langer de tijd wordt genomen om de EHS te realiseren. Hiermee verschuift de deadline van 2018. Dit vraagt om acceptatie bij Provinciale Staten, het ministerie van LNV en de Tweede Kamer. Maar ook om langjarig zicht op financiering, want alleen meer tijd nemen is niet voldoende. Nog weer een andere optie is het verlagen van de opgave. Dit verkleint het financieel probleem, maar ook de natuurwinst. Ook deze oplossing vraagt om instemming van Provinciale Staten, het ministerie van LNV en de Tweede Kamer. Een wezenlijk nadeel van deze optie is dat de EHS blijft zitten met 'gatenkazen': slechts deels afgemaakte natuurgebieden.

In het algemeen is onduidelijk welke overheid na 2013 verantwoordelijk zal zijn voor de realisatie van de EHS. In de 'ILG-wereld' zijn zowel tendensen van verdere decentralisatie als van centralisatie zichtbaar. In het kader van de *midterm review* ILG en haar eigen bezuinigingsopgave zal de provincie zich beraden over de inzet voor de nog lopende ILG-periode en daarna.

SAMENVATTING

Rijk en provincies hebben in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) afspraken gemaakt over het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In 2013 moet de provincie Noord-Holland deze afspraken hebben waargemaakt. Daarnaast streeft het Rijk ernaar de EHS in 2018 afgerond te hebben.

De laatste jaren is geconstateerd dat de uitvoering van de EHS vertraagt; het 'laaghangende fruit' is inmiddels geplukt; wat rest is vaak moeizaam te realiseren. Mede naar aanleiding hiervan hebben Provinciale Staten in motie 9-26 hun zorgen over de EHS-uitvoering uitgesproken. Dit zorgelijke beeld wordt opnieuw bevestigd in deze rapportage, waar de huidige stand van zaken in beeld is gebracht. Zowel voor verwerving, inrichting en beheer (met uitzondering van agrarisch natuurbeheer) is sprake van een achterstand en/of tekortschietende budgetten. Daarom wordt in deze rapportage stilgestaan bij manieren om de EHS-uitvoering te versnellen. De herijking EHS, die de afgelopen jaren is uitgevoerd, neemt een centrale plaats in.

De herijking komt neer op een herbegrenzing van de EHS. Dure, onverwerfbare of ecologisch minder waardevolle delen zijn hiermee uit de EHS verwijderd ('ontgrensd'). Hiervoor in de plaats zijn gebieden in de EHS opgenomen ('begrensd') die snel te realiseren zijn, waar een bundeling van beleidsdoelen en geldstromen mogelijk is en die ecologisch van (inter)nationale waarde zijn. Dit moest leiden tot een EHS die sneller en goedkoper uit te voeren

is, tegen tenminste dezelfde ecologische kwaliteit. In totaal verschuift door de herijking circa 1.000 hectare EHS van plaats. Hiervan is naar verwachting 850 hectare vóór 2013 te verwerven en 600 hectare in te richten en in beheer te nemen. Hierdoor leidt de herijking tot een forse versnelling van de EHS-uitvoering. Daarnaast wordt, door de herbegrenzing, bundeling van beleidsdoelen en geldstromen en de inzet van nieuwe uitvoeringsconcepten, ruim 28 miljoen euro bespaard op de ILG-budgetten. Tenslotte concluderen de onafhankelijke onderzoeksbureaus Alterra en LEI dat de herijking een positief effect heeft op de ruimtelijk-ecologische samenhang van de EHS en op de landbouwkundige structuur.

In deze rapportage is ook naar de toekomstige uitvoering van de EHS gekeken. Met de herijking hebben GS alles op alles gezet om de ILG-opgaven te realiseren. Het bereiken van de opgave voor verwerving komt hiermee binnen handbereik. De opgave voor inrichting lijkt niet haalbaar, maar krijgt wel een stevige impuls. De opgave voor beheer is deels haalbaar: voor agrarisch natuurbeheer is deze reeds gerealiseerd; voor particulier natuurbeheer niet. GS willen inzetten op continuering van de bestaande beheerovereenkomsten en een uitbreiding van het particulier natuurbeheer. Tot 2013 lijkt de financiering en het beheer van de huidige en de nieuw te verwerven EHS-gebieden haalbaar. Een belangrijke voorwaarde is dat de provincie de ruilgronden die haar ter beschikking staan, kan verkopen. Vooralsnog lijkt het 'schuiven' met ILG-budgetten niet nodig. Bij alle financiële berekeningen is ervan uitgegaan dat het Rijk niet tornt aan de financiering van ILG-afspraken.

Voor de periode na 2013 is het beeld somberder. Recent interdepartementaal beleidsonderzoek berekent voor de periode 2013-2018 een tekort van ruim 2,2 miljard euro, nog exclusief de beheerlasten. De herijking levert ook weinig versnellings- of financieel voordeel op voor de periode na 2013. Tenslotte zijn er nog veel onzekerheden, bijvoorbeeld over de gevolgen van de heroverwegingen, over de vraag hoe het Rijk wil omgaan met het ILG na 2013 en over de termijnen en financiering van de afronding van de EHS na 2013.

BIJLAGEN

SAMENHANG MET ANDERE PROJECTEN

BIJLAGE

In deze bijlage geven we de relatie tussen de (herijking) EHS en enkele andere projecten aan.

DE ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONES

Ecologische verbindingzones kunnen worden gezien als 'wegen' voor dieren en planten die natuurgebieden (vaak EHS-gebieden) met elkaar verbinden. Door de aanleg van deze zones ontstaat een netwerk van natuurgebieden, waarlangs dieren en planten zich kunnen verspreiden. Verbindingzones bestaan vaak uit langgerekte linten natuur door het landschap met hier en daar een wat groter leefgebied. Deze grotere gebieden worden stapstenen genoemd. Ze vormen leefgebieden voor kleinere diersoorten en rustgebieden voor grotere soorten die langs de verbindingzone trekken. In Noord-Holland liggen verbindingzones vaak langs waterlopen en bestaan ze uit ecologische oevers met moerasachtige zones en hier en daar grotere stukken rietland.

Het aanleggen van ecologische verbindingzones is geen rijksopgave, maar een provinciale opgave. De basis voor het provinciale beleid voor verbindingzones zijn de streekplannen (straks de Structuurvisie), waarin de ligging van de verbindingzones is bepaald, en het document 'Groene Wegen', waarin een leidraad voor de inrichting van verbindingzones is gegeven. In de afgelopen maanden is de stand van zaken van de realisatie van de verbindingzones in beeld gebracht. Hierbij is onderzocht hoe verbindingzones functioneren en welke stapstenen (die worden gefinancierd vanuit EHS-middelen) gehandhaafd worden. Hier ligt ook de relatie met de herijking EHS. De adviezen in de concept-evaluatie van de ecologische verbindingzones over het al dan niet handhaven van stapstenen, zijn gevolgd in de herijking EHS. De evaluatie ecologische verbindingzones leidt verder tot een prioritering voor de uitvoering van de verbindingzones. De nieuwe, geactualiseerde kaart van de ecologische verbindingzones zal worden opgenomen in de Structuurvisie.

ROBUUSTE VERBINDINGEN

Het realiseren van zogenoemde 'robuuste verbindingen' is een rijksopgave. In Noord-Holland liggen twee robuuste verbindingen: Van Kust tot Kust (in Noord-Kennemerland en Laag Holland) en de Groene Ruggengraat (in de Cooi- & Vechtstreek). Deze robuuste verbindingen worden gerealiseerd met EHS-hectaren en tellen dus mee voor de totale EHS-opgave.

Van Kust tot Kust

De robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust loopt van de duinen bij Castricum tot de Waterlandse Markermeerkust en is één van de laatste open overgangen van de duinen naar het veenweidegebied. De robuuste verbindingzone zal totaal 1.225 ha groot worden. Het oostelijk deel van Van Kust tot Kust (in Laag Holland) is reeds in 2006 begrensd, via het Partieel Gebiedsplan Noord-Holland Midden. Hiermee is 918 ha EHS begrensd. Er rest nog een opgave van 297 ha ten westen van het Alkmaardermeer. In 2009 is een ecologische onderbouwing voor deze opgave gemaakt en heeft regelmatig informeel overleg met gebiedspartners plaatsgevonden. Op 2 februari 2010 hebben GS besloten te starten met de concrete begrenzing van deze hectaren (door middel van een zoekgebied) en hiervoor een uitvoeringsorganisatie in het leven te roepen. Om de planning hiervoor niet te storen, is besloten de begrenzing van Van Kust tot Kust niet 'mee te nemen' in de herijking EHS, maar apart te houden. Wel blijft een quotum van 223 ha gereserveerd. In combinatie met de circa 74 ha reeds begrensde EHS in het zoekgebied ten westen van het Alkmaardermeer, is zo de 297 ha beschikbaar voor exacte begrenzing. In afwachting van de besluiten over de exacte begrenzing van Van Kust tot Kust, zijn in de herijking geen gebieden ontgrensd die in het zoekgebied liggen.

ECOLOGISCHE VERBINDINGS- ZONES

ROBUUSTE VERBINDINGEN

VAN KUST TOT KUST

Groene Ruggengraat

De robuuste verbindingzone Groene Ruggengraat is de groene verbinding tussen de Biesbosch in Zuid-Holland en de Randmeren bij Flevoland, dwars door het landelijk gebied van de Randstad. In deze groene verbinding zijn landbouw, landschap, recreatie en natuur met elkaar verbonden, binnen de eisen van een duurzaam waterbeheer. De Groene Ruggengraat maakt onderdeel uit van de veel langere verbinding 'de Natte As' die de Zeeuwse Delta en het Lauwermeer in Friesland verbindt. Daarnaast is de Groene Ruggengraat een icoonproject van het Groene Hart en maakt de Groene Ruggengraat onderdeel uit van het programma Randstad Urgent. Noord-Holland heeft voor de Groene Ruggengraat een begrenzingsopgave van 250 hectare. Omdat de begrenzing nog niet definitief is - deze wordt momenteel in overleg met de ILG-gebiedscommissie Amstel, Gooi en Vechtstreek voorbereid - is besloten de exacte begrenzing niet 'mee te nemen' in de herijking EHS. Uiteraard blijft wel het quotum van 250 ha gereserveerd. In afwachting van de besluiten over de exacte begrenzing, zijn in de herijking geen gebieden ontgrensd die in het zoekgebied liggen. De begrenzing van de Groene Ruggengraat zal naar verwachting op tijd gereed zijn om te worden meegenomen bij de herziening van het natuurbeheerplan 2011.

UITVOERINGSSTRATEGIE

In 2008 hebben GS het Handelingskader ILG en Grond vastgesteld. Dit kader bevat de langjarige afspraken over de handelwijzen bij aankoop, beheer en verkoop van ruilgronden en de wijze met omgaan met het grondprijnsbeleid. Tot de vaststelling van het kader werkten de provincie en de Dienst Landelijk Gebied (DLG) met zogenoemde aankoopstrategieën. Hierin werd zowel de strategie, als de verdere uitwerking daarvan bepaald. In 2008 is besloten strategie en de realisatie te scheiden en ook GS nadrukkelijk te betrekken bij de vaststelling van de aankoopstrategie. Daarom is aangekondigd dat GS overgaan tot het opstellen van zogenoemde aankoopstrategieën en aankoopplannen.

De aankoopstrategieën hebben inmiddels de naam 'uitvoeringsstrategie' gekregen omdat zij zich ook richten op inrichting en beheer van EHS en RodS. De uitvoeringsstrategie wordt opgesteld voor deelgebieden binnen de ILG-regio's. Deze nadere opdeling is gemaakt omdat binnen een ILG-regio verschillende strategieën gekozen kunnen worden. Per deelgebied beschrijft de uitvoeringsstrategie één instrument dat ingezet gaat worden om de ILG-opgaven te realiseren. Op basis van de uitvoeringsstrategie kunnen GS bepalen in welke gebieden de verwerving van grond versneld moet worden en waar het tempo van uitvoering lager kan of gestopt kan worden met uitvoering. Ook kan een keuze gemaakt worden uit verschillende instrumenten, variërend van onteigening tot een grotere focus op particulier natuurbeheer. Deze keuzes hebben, op hun beurt, weer gevolgen voor (onder andere) budget en personele mogelijkheden.

Aangezien de uitvoeringsstrategie voor een belangrijk deel over de realisatie van de EHS-opgave gaat, is ervoor gekozen de besluitvorming erover vrijwel parallel te laten lopen met de herijking EHS. GS zullen eind april 2010 de uitvoeringsstrategie ter vaststelling behandelen.

MIDTERM REVIEW ILG EN DE BREDE HEROVERWEGINGEN

In 2010 wordt de *midterm review* ILG uitgevoerd, waarin Rijk en provincies de balans opmaken van de eerste helft van de ILG-periode 2007-2013. In deze *midterm review* wordt gekeken naar de stand van zaken op de diverse ILG-doelstellingen, zoals Recreatie om de Stad, het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer, Sociaal-economische vitalisering en uiteraard EHS. Bezien zal worden of bijstelling van de afspraken nodig is. De gegevens die in het kader van de herijking EHS zijn verzameld, zijn opgenomen in de documenten over de *midterm review*. Ook zijn de GS-besluiten die in het kader van de herijking EHS worden genomen, belangrijke

GROENE RUGGENGRAAT

UITVOERINGS- STRATEGIE

MIDTERM REVIEW ILG

bouwstenen voor de onderhandelingen met het Rijk over de tweede helft van de ILG-periode. Vanzelfsprekend bestaat de mogelijkheid dat de resultaten van de midterm review ILG worden beïnvloed door de discussie over de brede heroverweging, die op Rijksniveau wordt gevoerd. Hierover is op het moment van schrijven echter nog weinig concreets te zeggen. Na een Kabinetsbesluit over de toekomst van het ILG zullen GS zich beraden op ambitie, haalbaarheid en financiering van de ILG-doelen. De herijking dient dan als inhoudelijk uitgangspunt voor de overwegingen over de EHS.

STRUCTUURVISIE EN NATUURBEHEERPLAN

Binnenkort wordt de provinciale Structuurvisie vastgesteld. Hierin zijn de resultaten van de herijking EHS nog niet verwerkt. Daarom zal, na de wijziging van de EHS-begrenzing door Provinciale Staten, een wijziging van de Structuurvisie worden voorbereid. In deze wijziging zal, naast een aangepaste EHS-kaart, ook de aangepaste kaart van de ecologische verbindingzones worden meegenomen. De gewijzigde Structuurvisie wordt ter inzage gelegd conform de bepalingen in de Algemene wet bestuursrecht. Besluitvorming hierover is voorzien in het najaar van 2010.

Na goedkeuring door PS zal de gewijzigde EHS-begrenzing worden verwerkt in het nieuwe natuurbeheerplan, dat medio 2010 wordt opgesteld. Het natuurbeheerplan wordt ter inzage gelegd conform de bepalingen in de Algemene wet bestuursrecht. Besluitvorming hierover is voorzien in het najaar van 2010.

STRUCTUUR- VISIE EN NATUUR- BEHEERPLAN

MOTIE 9-26

BIJLAGE

GROENLINKS
Statenfractie Noord-Holland

aangeromen

Motie

g-26

Provinciale Staten, in vergadering bijeen te Heiloo op 16 juni 2008,
besprekende voordracht 48, de Lentenota,

Overwegende:

- dat de provincie in 2018 de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd wil hebben

Constaterende:

- dat het onzeker is of zonder extra beleidsinspanning die tijdige realisatie gehaald wordt

Verzoeken GS:

- bij de begroting 2009 een plan van aanpak aan PS voor realisatie van de EHS voor te leggen met daarin opgenomen wat er nog moet gebeuren om de EHS in 2018 gerealiseerd te hebben en hoe GS die tijdige realisatie willen garanderen *Bevredenen*
- hierbij ook aan te geven welke financiële middelen noodzakelijk zijn en in hoeverre de beschikbare Rijksmiddelen voldoende zijn
- indien deze middelen ontoereikend zijn, aan te geven op welke wijze de provincie, ~~al dan niet via voorfinanciering, zelf kan bijdragen aan realisatie van de EHS~~ *kan simuleren*

En gaan over tot de orde van de dag.

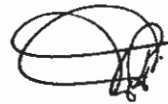
GroenLinks

H. A. Blunck

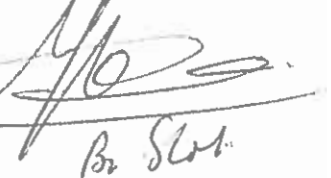
vvd

PvdA

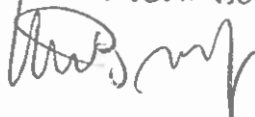

T. Talsma

CDA

B. Slot

Klaas Breemstra

TOELICHTING OP DE TABELLEN ONTGRENZINGEN EN BEGRENZINGEN

BIJLAGE

3A

Toelichting bij de tabellen

Ontgrenzingen

Voor elk gebied zijn een codering en de ILG-regio aangegeven. Direct daarna staat het aantal te ontgrenzen hectaren, gevolgd door het aantal hectaren dat 'blijft staan'. Als een gebied dus geheel wordt ontgrensd, staat in de eerste kolom de oppervlakte van het gebied en in de tweede kolom een o. Voor het overzicht hebben we de gebieden die, na advies van de ILG-gebiedscommissie, niet wordt ontgrensd, ook in de tabel opgenomen. In dat geval staat in de eerste kolom een o, en in de tweede kolom de oppervlakte (die dus 'blijft staan', oftewel niet ontgrensd wordt). In de kolom daarna staan de redenen die GS hadden om het gebied op de lijst met ontgrenzingen te plaatsen. Dit is weergegeven door middel van een codering 1 t/m 6. Deze codering betekent:

- 1 Het EHS-gebied ligt niet in Natura-2000-gebied
- 2 Het ecologische belang van het gebied is minder dan 'nationaal'
- 3 Het gebied draagt niet bij aan verdrogingsbestrijding
- 4 Het gebied draagt niet bij aan robuustheid van het totale EHS-systeem
- 5 De realisatie van het gebied is niet al zover gevorderd, dat sprake is van een onomkeerbaar proces
- 6 Het gebied is een stapsteen van een ecologische verbindingzone. Alle ecologische verbindingzones en stapstenen zijn in een aparte evaluatie beoordeeld

Tenslotte staat het advies van de gebiedscommissie weergegeven, gevolgd door een definitief GS-besluit.

Begrenzingen

Voor elk gebied is de ILG-regio aangegeven. Aangezien het aantal begrenzingen beperkt is, was een codering overbodig. Direct daarna staat het aantal te begrenzen hectaren. Ook zijn de gebieden die, om verschillende redenen, niet begrensd zijn, opgenomen. De redenen voor GS om het gebied (niet) te begrenzen worden toegelicht, evenals het advies van de ILG-gebiedscommissie. Tenslotte wordt het definitieve GS-besluit genoemd.

Tabel | Bepaling van de Ecologische eindwaarde (EW) (Rapport Herijking EHS NH - R. van 't Veer 2009)

Adviesbureau Van 't Veer & De Boer maakt gebruik van een 11-puntsschaal om de ecologische waarde (EW) van een gebied te beoordelen. Deze schaal is hieronder weergegeven.

Kwel	Opp	Bio-diversiteit	Overige waarden	EW	EW
afwezig	< 100 ha	laag	geen ontsnipperende of verbindende waarden, natuurpotenties gering, vooral algemene soorten voorkomend	1	Lokale of regionale natuur
afwezig	< 100 ha	laag	geen ontsnipperende of verbindende waarden, natuurwaarden of natuurpotenties lokaal belangrijk en van een regionaal en lokale waarde	2	Lokale of regionale natuur
aanwezig	< 100 ha	laag	ontsnipperende of verbindende waarden aanwezig, natuurwaarden of natuurpotenties lokaal belangrijk en van een regionaal niveau	3	Lokale of regionale natuur
afwezig	< 100 ha	vrij laag	ontsnipperende of verbindende waarden gering, vooral veel provinciale natuurpotenties of actuele waarden aanwezig, soms enkele landelijke waarden op een enkel perceel	4	Provinciale natuur
aanwezig	< 100 ha	relatief laag	vooral provinciale waarden aanwezig, soms enkele landelijke waarden op een enkel perceel (<1 ha).	5	Provinciale natuur
al/of niet aanwezig	>100 ha	relatief laag	vooral provinciale waarden aanwezig, soms enkele landelijke waarden op een enkel perceel (<1 ha).	5	Provinciale natuur
al/of niet aanwezig	> 5 ha	vrij hoog	ontsnipperende of verbindende waarden aanwezig, natuurpotenties aanwezig, actuele natuurwaarden ten minste bij één categorie hoog (provinciale tot nationale waarden) of na inrichting hoog tot zeer hoog (provinciale en nationale waarden)	6	Nationale natuur
aanwezig	> 5 ha	vrij hoog	ontsnipperende of verbindende waarden aanwezig, natuurpotenties goed, actuele natuurwaarden ten minste bij één categorie zeer hoog en van nationale waarde	7	Nationale natuur
al/of niet aanwezig	< 100 ha	hoog	nationaal of internationaal belangrijke soorten/levensgemeenschappen aanwezig, van enkele bijzondere soorten hoge aantallen	8	Internationale natuur
al/of niet aanwezig	< 100 ha	relatief laag	er zijn enkele bijzondere soorten of levensgemeenschappen van internationale waarde aanwezig of van één of enkele internationaal bijzondere soorten zijn hoge aantallen aanwezig	8	Internationale natuur
al/of niet aanwezig	>100 ha	relatief laag	nationaal en internationaal belangrijke soorten/levensgemeenschappen aanwezig, van meerdere internationaal bijzondere soorten hoge aantallen	9	Internationale natuur
al/of niet aanwezig	> 100 ha	hoog	nationaal en internationaal belangrijke soorten/levensgemeenschappen aanwezig, van meerdere internationaal bijzondere soorten hoge aantallen, gebied	10	Internationale natuur
aanwezig	> 100 ha	hoog	nationaal en internationaal belangrijke soorten/levensgemeenschappen aanwezig, internationaal prioritair habitatype aanwezig, of internationaal prioritaire soort algemeen.	11	Internationale natuur

3

TABELLEN ONTGRENZINGEN

BIJLAGE

B

Ontgrenzingen Texel

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	TEXEL	Afronding EHS op Texel	40.7	n.v.t.	Het betreft het terugbrengen van het quotum voor de totale EHS-begrenzing op Texel.		De begrenzing en ontgrenzing van de EHS op Texel kent zijn eigen traject en is geen onderdeel van de herijking. GS volgen het advies van de gebiedscommissie en brengen het beschikbare quotum voor EHS-begrenzing op Texel terug naar 1300 ha voor het totale systeem. Het tijdelijk toekennen van extra hectaren achten GS in strijd met de uitgangspunten van de herijking. De gebiedscommissie heeft nog tijd om een eindvoorstel te presenteren; vooruitlopend hierop worden geen hectaren definitief begrensd of ontgrensd. De exacte begrenzing van de EHS op Texel dient uiterlijk eind 2011 afgerond te zijn. Aangezien steeds is uitgegaan van een totale EHS-begrenzing van 1340 ha, kunnen de nu overblijvende 40 ha elders in de provincie begrensd worden.	GROTEN-DEELS
Totaal Texel			40.7					

Ontgrenzingen Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
25 (1)**	KOP	Corridor Duinen-Wildrijk	15.06	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
21 (21)*	KOP	Lage Oude Veer	1.62	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
45 (21)*	KOP	EVZ Lage Oude Veer (incl. Kruiszwijn)	1.90	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
23 (6)*	KOP	Eendenkooien Zijpe (de Hoop en 't Zand)	6,6	15,3	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Voor eendenkooi 't Zand geldt dat het gebied deels al gerealiseerd is, deels in eigendom van Landschap Noord-Holland en deels aankoopwaardig is. Daarom adviseert de commissie om hier op perceelsniveau naar te kijken en deels extra te begrenzen. Voor eendenkooi De Hoop is de gebiedscommissie akkoord met gedeeltelijke ontgrenzing.	GS volgen het advies van de gebiedscommissie en passen de begrenzing aan. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied de enige verbinding is tussen de duinen en het achterland.	JA
28 (22)*	KOP	Schagerkogge en Schagerwad	0.00	11.09	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven; het gebied is de afgelopen jaren ingericht bij een ruilverkaveling	Begrenzing handhaven	JA
29(19)*	KOP	EVZ Omval Kolhorn-Langereis	18.44	0.00	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen. Ook de concept-evaluatie EVZ's constateert dat deze stapsteen ontgrensd kan worden.	JA
32(18)*	KOP	Boomerwaal (Boomervaart)	0.00	5.13	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	De commissie wijst op het feit dat het gebied al gerealiseerd is, maar kan zich vinden in ontgrenzing.	Begrenzing handhaven; het gebied is reeds gerealiseerd.	JA
16	KOP	Wieringen	18.87	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert in haar brief van 27 augustus 2009 verdeeld over ontgrenzingen en begrenzingen bij het Wieringerrandmeer.	Ontgrenzen; het gebied kan onderdeel gaan uitmaken van een robuustere eenheid bij het Wieringerrandmeer (zie tabel en kaart van de begrenzingen).	COMMISSIE IS VERDEELD OVER WRM
18	KOP	Wieringerrandweg	54.54	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5. Bezien wordt of het gebied kan worden geïntegreerd met de voorgestelde begrenzing bij het Wieringerrandmeer, waardoor ook de ecologische kwaliteit verhoogd wordt	De gebiedscommissie adviseert in haar brief van 27 augustus 2009 verdeeld over ontgrenzingen en begrenzingen bij het Wieringerrandmeer.	Ontgrenzen; het gebied kan onderdeel gaan uitmaken van een robuustere eenheid bij het Wieringerrandmeer (zie tabel en kaart van de begrenzingen).	COMMISSIE IS VERDEELD OVER WRM
53	KOP	Wieringen NGN/NRJ (Landgoed GM)	10.71	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA

Vervolg ontgrenzingen Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
52	KOP	EVZ Zwanewater-Westfriese Omringdijk	98.46	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen. Ook de concept-evaluatie EVZ's beoordeelt de realisatie van deze EVZ als weinig kansrijk	JA
Totaal Kop van NH			232,2	31,52					

Ontgrenzingen West-Friesland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
33(17)**	WFR	Waterberging Twisk (Zeedijk Opperdoes)	0.00	21.87	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven. Het gebied is reeds gerealiseerd en is een combinatie van waterberging en natuur. Bovendien heeft het gebied een functie als stapsteen in de EVZ Zwanewater-IJsselmeer.	Begrenzing handhaven; het gebied is al gerealiseerd.	JA
35(2)**	WFR	Kleine en Grote Vliet	39.55	13.84	Lokaal-regionaal, plaatselijk provinciaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing deels handhaven. Sommige percelen betreffen kansrijke afrondingsaankopen of zijn nodig voor een beheerseenheid. Andere percelen kunnen ontgrensd worden.	Deels ontgrenzen, deels begrenzing handhaven, conform het advies van de gebiedscommissie. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied langs een EVZ ligt met lage ecologische prioriteit; deze stapsteen draagt niet significant bij aan het functioneren van de desbetreffende EVZ.	JA
37(3)**	WFR	De Weelen (=Wervershoof/Enkhuizen)	16.48	13.36	Provinciaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5,6	Deels ontgrenzen. De aankoop van percelen ten zuiden van Eisenburg is weinig kansrijk; dit deel ontgrenzen. Het overige deel is in eigendom/beheer van Staatsbosbeheer. Door HHNK worden diverse projecten uitgevoerd t.b.v. de kwaliteit van de EHS; daarom begrenzing te noorden van Eisenburg handhaven.	Deels ontgrenzen, deels begrenzing handhaven, conform het advies van de gebiedscommissie. De concept-evaluatie EVZ's sluit aan bij het advies van de gebiedscommissie.	JA
30	WFR	De Gouw (diverse percelen, waaronder Elbapad)	22.00	17.84	Provinciaal	In het kader van landinrichting De Gouw is een aantal begrenzingswijzigingen voorgesteld. Deze zijn door GS vastgesteld (30 mei 2006, 2006-26246). Deze afspraken vormen de basis voor de huidige te ontgrenzen of te behouden hectares.	De gebiedscommissie adviseert positief over het voorstel.	Begrenzen en ontgrenzen conform de door GS vastgesteld afspraken.	JA

Vervolg ontgrenzingen West-Friesland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
49 (5a)*	WFR	EVZ N243: Lijsbeth Tijsweg	0.00	15.67	Lokaal-regio-naal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert de eventuele ontgrenzing te koppelen aan de Evaluatie EVZ's.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied onderdeel is van een belangrijke EVZ, die twee gebieden verbindt waarin noordse woelmuizen leven. Er is een reële kans op realisatie; in de nabijheid van dit gebied wordt bij de aanleg van bedrijventerrein Distriport al een deel van de EVZ gerealiseerd.	JA
50 (5c)*	WFR	EVZ Bobeldijk	3.45	0.00	Lokaal-regio-naal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert de eventuele ontgrenzing te koppelen aan de Evaluatie EVZ's.	Ontgrenzen. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied niet langs een ecologisch belangrijke EVZ ligt.	JA
34	WFR	Polder het Lichtwater	0.53	0.00	Lokaal-regio-naal	Betreft een huiskavel; ontgrenzen	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
38	WFR	Streekbos	0.00	4.72	Lokaal-regio-naal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied begrensd te houden, aangezien het grotendeels is gerealiseerd. De resterende percelen zouden voorlopig begrensd moeten blijven.	Begrenzing handhaven, conform het advies van de gebiedscommissie.	JA
31	WFR	Berkmeer	33.73	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De helft van het gebied is in eigendom bij Landschap Noord-Holland; afronding van het weidevogelreservaat is gewenst.	Ontgrenzen. De concept-evaluatie EVZ's stelt dat het gebied niet bijdraagt als stapsteen bij de desbetreffende EVZ. Daarnaast kan het gebied via de weidevogelleefgebieden-kaart alsnog in aanmerking komen weidevogelbeheer; ook zonder EHS te zijn.	NEE
39	WFR	Grootslag	12.14	0.00	Lokaal-regio-naal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen. In plaats hiervan heeft de gebiedscommissie een voorkeur voor een aanvullende begrenzing bij Lutjebroekerweel.	Ontgrenzen. Voor de begrenzing bij Lutjebroekerweel: zie de lijst begrenzingen.	JA
40	WFR	Kleiputten West-Friesland	7.59	28.00	Provinciaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5	De kleiputten hebben een relatie met het nabijgelegen Markermeer (Natura-2000-gebied); daarom zouden ze grotendeels behouden moeten blijven. Enkele percelen kunnen wel ontgrensd worden (paardenbaan, woning De Nes).	Grotendeels behouden, deels ontgrenzen, conform voorstel gebiedscommissie.	JA

Vervolg ontgrenzingen West-Friesland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
41	WFR	Slimdijk	0.00	4.43	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing handhaven; de gebiedscommissie ziet hoge natuurwaarden en door aankoop ontstaat een robuuste eenheid met een aangrenzend natuurgebied.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied het uiteinde vormt van EVZ Lijsbeth Tijsweg en een aangrenzend natuurgebied versterkt.	JA
42	WFR	Rustenburg	0.00	3.35	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing handhaven; de omliggende gronden zijn al eigendom van Landschap Noord-Holland. Het betreft een apart poldertje (ijsbaantje) dat wordt beheerd als hooiland.	Begrenzing handhaven, want gronden zijn al in bezit.	JA
Totaal West-Friesland			137.47	123.08					

Ontgrenzingen Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
47(9)	NKL	EVZ Noord-Scharwoude	14.60	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen, indien dit ook het advies is dat volgt uit de Evaluatie EVZ's	Ontgrenzen. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat deze stapsteen beperkte ecologische potenties heeft en dat in de nabijheid van dit gebied al een stapsteen wordt ingericht.	JA
48(10)*	NKL	EVZ St. Pancras (Geestme-rambacht)	10.79	12.10	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	Het gebied is ecologisch waardevol en noodzakelijk voor de verbindingen tussen natuurgebieden. De gebiedscommissie adviseert de gronden te ontgrenzen die nog niet zijn verworven.	Deels ontgrenzen. De concept-evaluatie EVZ's raadt aan de gebieden die al aangekocht zijn, te behouden.	JA
151(8a)*	NKL	Damlander- en Philisteinse Polder	0.00	167.00	Provinciaal, plaatselijk nationaal	Het gebied vormt een belangrijke verbinding tussen de duinen en het achterland (en het vliegveld Bergen) en het is een TOP-verdrogingsgebied. Het gebied is echter lastig realiseerbaar want zeer duur om aan te kopen (deels bollengrond) en de volledige begrenzing lijkt niet nodig om de gewenste ecologische kwaliteit te realiseren.	De gebiedscommissie adviseert om, ten behoeve van een doorlopende verbinding van het duingebied naar de polders, in ieder geval een deel begrensd te houden (waaronder het bijna als EHS gerealiseerd Vliegveld Bergen). De gebiedscommissie is verder van mening dat de kans op grondverwerving in het gebied gering is en dat het huidige aantal begrensde hectares een overmaat heeft. Inperking ligt voor de hand. De gebiedscommissie adviseert het gebied voortsnog begrensd te laten en besluitvorming te laten plaatsvinden in het kader van het gebiedsproces Bergermeer.	Niet ontgrenzen, conform het advies van de gebiedscommissie. GS stellen een maximaal quotum van 75 ha beschikbaar in het gebiedsproces Bergermeer (voor afronding van het noordelijk deel van het gebied) en circa 25 ha voor watergerelateerde maatregelen in het zuidelijk deel van het gebied en voor verbindingen tussen het gebied en het vliegveld Bergen. Concrete begrenzing moet uiterlijk eind 2012 opgenomen zijn in het natuurbeheerplan. De resterende hectares worden bij besluitvorming over het gebiedsproces ontgrensd.	JA

Vervolg ontgrenzingen Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?	
43	NKL	Waarderhout	1.85	0.00		te weinig data voor waarde bepaling in dit gebied	Dit gebied betreft een klein deel van het grotere EHS-gebied Waarderhout. Dit gedeelte kan worden ontgrensd, omdat het door de gemeente Heerhugowaard wordt bestemd voor natuurcompensatie.	In haar brief van 30 juli 2009 stelt de gebiedscommissie dat er geen reden is om een dergelijk klein gebied te ontgrenzen en adviseert de begrenzing te handhaven. In haar brief van 15 december 2009 adviseert de gebiedscommissie het gebied te ontgrenzen, waarna het wordt ingericht als compensatienatuur en daarna begrensd kan worden als bestaande natuur.	Ontgrenzen.	JA
57	NKL	Limmerdie/veen	0.00	21.59	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing handhaven; het gebied grenst aan een robuust gebied en er zijn aankoopkansen.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat deze stapsteen de werking van de EVZ op significante wijze versterkt.	JA	
63	NKL	Natuurgebied Eendenkooi Uitgeest	0.00	3.62	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven. Slechts kleine stukjes zijn nog niet gerealiseerd en het betreft de afronding van een groter gebied.	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust. Dit gebied komt in aanmerking voor het quotum dat hiervoor beschikbaar is.	JA	
64	NKL	Kronenburg	0.00	17.50	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven als onderdeel van robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust. Dit gebied komt in aanmerking voor het quotum dat hiervoor beschikbaar is.	JA	
67	NKL	Graslanden Krengebos	0.00	3.65	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven als onderdeel van robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust. Dit gebied komt in aanmerking voor het quotum dat hiervoor beschikbaar is.	JA	
154	NKL	Karperton B	0.00	11.20	Provinciaal	1,2,3,5. Het gebied zou echter een waardevolle bijdrage leveren aan de robuustheid van de EHS.	Begrenzing handhaven, tenzij het gebied in aanmerking komt voor natuurcompensatie; dan ontgrenzen.	Begrenzing handhaven	JA	

Vervolg ontgrenzingen Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
155	NKL	Binnen-duinrand Egmond (incl. Karmel)	14.40	0.00	Lokaal-regionaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5	Het betreft een her-schikking van EHS-begrenzingen bij Egmond a/d Hoef, tussen de duinen en bij Egmond-Binnen. In delen van de huidige EHS-begrenzing is de kans op realisatie zeer klein en/of zijn de ecologische potenties laag. Deze gebieden worden ontgrensd. Het betreft: Schuylenburg (12,24 ha), Liobaklooster (deels, 1,34 ha) en Schulpweg (0,82 ha). De kans om nieuw gebied te begrenzen is o.a. ingegeven vanuit afspraken in 3e module-BES, waarbij een totale begrenzing van 45,5 ha moet worden gerealiseerd, en de natuurcompensatiemens voor een zandhagedis-biotop (zie lijst begrenzinger).	De in het advies van de gebiedscommissie en de gebiedsvisie genoemde gebieden worden ontgrensd. Voor de te begrenzen gebieden en zoekgebieden: zie lijst begrenzinger en kaart.	JA
156 + 157	NKL	Baafjespolder	0.00	1.17	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven; het gebied is al gerealiseerd.	Begrenzing handhaven	JA
Totaal Noord-Kennemerland			41.64	237.83					

Ontgrenzingen Laag Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
90(4)**	LH	Fort Edam	6.73	0.00	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen. Het gebied kent landschappelijke waarden, maar geen natuurwaarden.	Ontgrenzen	JA
56	LH	Eilandspolder	10.29	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen. Door de huidige functie als baggerdepot zijn de natuurwaarden laag en een andere locatie voor een baggerdepot is in de Eilandspolder moeilijk te vinden. Mocht het baggerdepot ooit op een andere locatie kunnen worden gerealiseerd, dan is begrenzing alsnog wenselijk.	Ontgrenzen	JA

Vervolg ontgrenzingen Laag Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
92	LH	Purmer EE	0.00	5.35	Provinciaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing handhaven; het betreft buitendijks bloemrijk rietland met duidelijke natuurwaarden.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat deze stapsteen langs een belangrijke EVZ ligt en de werking van de EVZ versterkt. Bovendien is het gebied deels al ingericht.	JA
69	LH	Guisveld	6.42	4.06	Provinciaal	1,2,3,4,5	Deels ontgrenzen. De sportvelden hebben geen ecologische functie; het overige gebied moet behouden blijven vanwege de hoge natuurwaarden.	Deels ontgrenzen, conform het advies van de stuurgroep Laag Holland.	JA
80	LH	Stapsteen Markerpolder	0.00	11.25	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5,6	Begrenzing handhaven; het betreft een essentiële corridor voor de robuusteverbinding Van Kust tot Kust.	Begrenzing handhaven	JA
101 + 159	LH	Varkensland (+Noordmeer)	8.30	0.00	Lokaal-regionaal, plaatselijk provinciaal	1,2,3,4,5	Het grootste deel van het gebied kan ontgrensd worden; een klein deel ligt ingesloten door bestaande EHS, waardoor een gat in de robuuste eenheid zou ontstaan als het ontgrensd zou worden.	Grotendeels begrensd houden, zeer beperkt ontgrenzen. Dit is conform het advies van de stuurgroep Laag Holland en de ecologische toets van Alterra, waarin wordt gewaarschuwd dat de robuuste eenheid niet mag worden verstoord.	JA
Totaal Laag Holland			31.74	20.66					

Ontgrenzingen Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
111(6)**	ZWR	Elswout	0.00	17.35	Provinciaal	1,2,3,4,5. Hoewel het gebied ecologisch geen hoge potenties heeft, is er een concrete aankoopkans.	Niet ontgrenzen; onderhandelingen over aankoop lopen.	Begrenzing handhaven vanwege de concrete aankoopkans.	JA
160d (5)**	ZWR	Graslanden Santpoort: De Delft	48.77	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied niet te ontgrenzen. Na investeringen voor verdrogingsbestrijding zijn kwelpotenties ontstaan, die waardevol zijn. Daarnaast draagt dit gebied bij aan de EVZ Santpoort-Spaarnwoude. Voor een deel van het gebied (Wustelaan) zijn concrete aankoopkansen; de realisatiekansen voor het gehele gebied zou nader onderzocht moeten worden. Misschien zijn er mogelijkheden voor particulier natuurbeheer. Daarnaast verdient het gebied landschappelijke bescherming.	Ontgrenzen, met uitzondering van de percelen Wustelaan, waarvoor een concrete aankoopkans geldt (kadastraal gem. Velsen sectie F nrs. 7762 en 7329). GS houden vast aan de resultaten van de ecologische toets, die aangeeft dat de ecologische potenties van het gebied te beperkt zijn. Daarnaast achten GS de kans op realisatie van het gebied als onderdeel van de EHS gering. Landschappelijke bescherming wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie, waarin de graslanden in de Binnenduinrand expliciet zijn benoemd als te beschermen waarde.	DEELS

Vervolg ontgrenzingen Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
114(7)**	ZWR	Graslanden langs de Ringvaart (Bennebroek/Heemstede)	147.95	0.00	Lokaal-regionaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied niet te ontgrenzen. Op enkele plaatsen zijn de ecologische potenties hoog en ziet de gebiedscommissie aankoopkansen. Daarnaast liggen de graslanden op een kruispunt van provinciale EVZ's en verdient het gebied landschappelijke bescherming. Als het gebied ontgrend wordt, adviseert de commissie het gebied te beschermen in de Structuurvisie.	Ontgrenzen. GS houden vast aan de resultaten van de ecologische toets, die aangeeft dat de ecologische potenties van het gebied te beperkt zijn. Daarnaast achten GS de kans op realisatie van het gebied als onderdeel van de EHS gering. Landschappelijke bescherming wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie, waarin de graslanden in de Binnenduinrand expliciet zijn benoemd als te beschermen waarde.	NEE
115(8)**	ZWR	Eendekooi Vijfhuizen	39.82	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
116(9)**	ZWR	Houtrakpolder (Inlaagpolder)	25.16	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
117 (10)**	ZWR	Groene AS Osdorp	47.60	9.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De Groene AS is een belangrijke EVZ en EHS-begrenzing is een belangrijke financieringsbron. De commissie schat de ecologische waarden hoger in dan de provinciale ecologische toets stelt; zo is het gebied een belangrijk weidevogelleefgebied.	GS houden vast aan de resultaten van de ecologische toets. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied een waardevolle stapsteen is voor de Groene AS. Daarom zullen GS een beperkte begrenzing handhaven, voorzover deze van significant belang is voor de realisatie van de Groene AS. De te ontgrenzen hectares zijn aangewezen als RodS-gebied ten behoeve van de realisatie van het project Tuinen van West, waardoor een andere financieringsbron beschikbaar is (brief GS 2008-41984).	JA
122(1)**	ZWR	Groene AS Bovenlanden	17.50	17.50	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De Groene AS is een belangrijke EVZ en EHS-begrenzing is een belangrijke financieringsbron. De commissie schat de ecologische waarden hoger in dan de provinciale ecologische toets stelt; het gebied vormt een belangrijke overgang naar het Zuid-Hollandse plassen gebied. Met het voorstel van Stichting De Bovenlanden, waarmee 17,5 ha begrensd blijven, kan echter worden voldaan aan de doelstellingen van de Groene AS.	Begrenzing deels handhaven en deels ontgrenzen, conform het advies van de Stichting De Bovenlanden. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat dit gebied een waardevolle stapsteen is voor de Groene AS. Ook constateert de concept-evaluatie EVZ's dat het advies van de Stichting De Bovenlanden realistisch is. Ongeveer de helft van het gebied is reeds in bezit, of realisatie is haalbaar.	JA

Vervolg ontgrenzingen Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
123(4)*	ZWR	EVZ Driehuis-Spaarnwoude (Beekestijn)	18.03	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Het gebied is een zeer gewenste ecologische verbinding tussen de duinen en het recreatiegebied Spaarnwoude. Momenteel wordt gewerkt aan de overdracht van Landgoed Beekestijn door BBL en Natuurmonumenten. Als onderdeel van het landgoed wordt tevens 4,5 ha begrensde EHS verworven. De meeste resterende gebieden (langs de zuidrand van Driehuis) zijn eigendom van de gemeente Velsen, dat het wil ontwikkelen (rood voor groen) in combinatie met de aanleg van de EVZ. Dan zou een smallere zone dan nu het geval is, begrensd moeten blijven. Verder is de aanleg van deze verbinding mogelijk te combineren met recreatieve doeleinden.	Ontgrenzen, met uitzondering van het reeds aangekochte perceel bij Beekestijn. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat dit gebied geen prioriteit is, omdat de verbinding naar Spaarnwoude (passage over het spoor, A208, A22 en A9) niet reëel is. Hoewel een deel van de gronden in bezit van de gemeente Velsen is, staat door de gewenste combinatie met woningbouw de ecologische waarde - die al als te laag was beoordeeld in de ecologische toets - verder onder druk.	DEELS
16ob (2)*	ZWR	Graslanden Bloemendaal, Veen en Duin	5.21	0.00	Lokaal-regionaal, plaatselijk provinciaal	1,2,3,4,5	In haar brief van 9 juli 2009 adviseert de gebiedscommissie het gebied niet te ontgrenzen, vanwege de landschappelijk waarde, de potentiële ecologische waarden en vanwege een concrete aankoopkans is. Natuurmonumenten heeft per brief van 18 november 2009 (gericht aan de gemeente Bloemendaal) echter aangegeven af te zien van verdere verwerving van het gebied, mede omdat de provincie nog steeds voornemens is het gebied te ontgrenzen. In deze brief wordt ook gesteld dat de ecologische potenties van het gebied inderdaad beperkt zijn.	Ontgrenzen. GS houden vast aan de resultaten van de ecologische toets. Landschappelijke bescherming wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie, waarin de graslanden in de Binnenduinstrand expliciet zijn benoemd als te beschermen waarde.	JA
16oc (3)*	ZWR	Graslanden Bloemendaal, Lindenuiweel de Beek	6.92	0.00	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5	In haar brief van 9 juli 2009 adviseert de gebiedscommissie het gebied niet te ontgrenzen, vanwege de landschappelijk waarde, de potentiële ecologische waarden en vanwege een concrete aankoopkans is. In haar brief van 14 december 2009 geeft de gebiedscommissie aan dat Natuurmonumenten van de aankoop van het gebied heeft afgezien, omdat de provincie voornemens was het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen. GS houden vast aan de resultaten van de ecologische toets. Landschappelijke bescherming wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie, waarin de graslanden in de Binnenduinstrand expliciet zijn benoemd als te beschermen waarde. Overigens is het gebied inmiddels verkocht aan een particuliere eigenaar.	NEE

Vervolg ontgrenzingen Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
112	ZWR	Woestduin	19.04	0.00	Provinciaal, plaatselijk nationaal	Hoewel de ecologische waarden hoog genoeg en het TOP-verdrogingsgebied is, achten GS realisatie van EHS in dit gebied niet haalbaar. Door de beoogde combinatie met een golfbaan worden de verwervingskosten dermate hoog, dat de realisatie niet rendabel en realistisch is.	De unieke natuurlijke omstandigheden kunnen leiden tot natuur die elders in Noord-Holland niet of nauwelijks te realiseren is. Er bestaat een plan om de beoogde natuur te realiseren, samen met ca. 30 ha ecologische golfbaan. De gemeente Bloemendaal heeft afgezien van aankoop van het gebied en is akkoord met ontgrenzen. De golfclub is nu voornemens op zelf met grondeigenaren te gaan onderhandelen. De commissie adviseert het gebied vooralsnog niet te ontgrenzen en de onderhandelingen af te wachten, onder voorbehoud dat de grond eind 2010 verworven is.	Ontgrenzen; GS houden vast aan oorspronkelijke redenen om tot ontgrenzing over te gaan (zoals ook aangekondigd in brief van GS aan gemeente Bloemendaal d.d. 9 september 2009, 2009-47202). In de afgelopen jaren hebben meerdere bestuurlijke overleggen met de gemeente plaatsgevonden. Nu de gemeente de verwerving heeft gestaakt, zien ook GS geen kans op realisatie meer. De concept-evaluatie EVZ's concludeert dat er, vanuit het belang van de desbetreffende EVZ, geen noodzaak is deze stapsteen te behouden.	NEE
124	ZWR	EVZ Santpoort-Spaarnwoude	0.00	5.84	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	De gebiedscommissie adviseert het gebied niet ontgrenzen, omdat het grotendeels is aangekocht.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie EVZ's concludeert dat dit gebied een kansrijke verbinding is tussen de duinen en recreatiegebied Spaarnwoude.	JA
Totaal Zuidwest/Rijnland			376.00	49.69					

Ontgrenzingen Amstel, Gooi en Vechtstreek

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
118 (15)**	AGV	Groene AS Bovenkerkerpolder	21.00	60.00	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Niet ontgrenzen. Dit gebied is een belangrijk onderdeel van de Groene AS; partijen hebben op EHS-realisatie geanticipeerd. Om realisatie te versnellen zijn wellicht combinaties met andere initiatieven in de Amstelscheg mogelijk (AmstelGroen, waterberging, bufferzonebeleid, landschapspilot LNV). Overigens is het gebied nu ruim begrensd en is het daadwerkelijk benodigde aantal hectaren lager.	Begrenzing grotendeels handhaven, maar het beschikbare quotum verlagen tot 60 ha. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied een zeer belangrijke stapsteen is in de Groene AS. GS onderschrijven het advies van de gebiedscommissie. Definitieve begrenzing vindt plaats in het kader van de verdere planvorming in de Amstelscheg en Bovenkerkerpolder en dient uiterlijk medio 2011 gereed te zijn.	JA
127 (15)**	AGV	Nieuw Valkeveen	8.67	0.00	Lokaal-regionaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen, omdat verwerving moeilijk realiseerbaar is vanwege de ligging en het gebruik als paardenweide. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden dienen wel te worden veiliggesteld.	Ontgrenzen. De landschappelijke bescherming van het gebied wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie.	JA

Vervolg ontgrenzingen Amstel, Gooi en Vechtstreek

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
131(14)**	AGV	Zuidelijke Graslanden Blaricum (Capitten)	36.39	0.00	Provinciaal, plaatselijk nationaal	1,2,3,4,5	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen, omdat verwerving moeilijk realiseerbaar is vanwege de ligging en het gebruik als paardenweide. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden dienen wel te worden veiliggesteld.	Ontgrenzen. De landschappelijke bescherming van het gebied wordt geborgd in de Beleidsnota Landschap & Cultuurhistorie en de Structuurvisie.	JA
120(13)*	AGV	Amstelland Oeverlanden (Bullewijker- en Hолendrecht-polder)	0.00	37.42	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Niet ontgrenzen. Het gebied is ecologisch waardevol; delen zijn reeds gerealiseerd en voor andere delen zijn toezeggingen gedaan in het kader van de landinrichting Amstelland. Er zijn alternatieve begrenzings denkbaar, waarbij beschikbare BBL-grond kan worden ingezet en waarmee een versnelling van de realisatie haalbaar is.	GS volgen de afspraken en toezeggingen die gedaan zijn in het kader van de landinrichting Amstelland. Dat betekent dat het grootste deel van de begrenzing gehandhaafd blijft. De concept-evaluatie EVZ's constateert dat het gebied een belangrijke stapsteen is bij de desbetreffende EVZ. De exacte begrenzing vindt plaats bij het opstellen van de nieuwe natuur-gebiedplannen.	JA
126(11)*	AGV	De engen bij Bussum	19.40	36.30	Provinciaal	1,2,3,4,5	De Gooise engen zijn ecologisch van betekenis voor bedreigde akkerflora. Landbouwkundig zijn het marginale gronden. Veel Gooise engen zijn in bezit van het GNR; verwerving van andere gebieden is in voorbereiding.	Begrenzing deels handhaven; deels ontgrenzen, conform afspraken tussen provincie Noord-Holland en het Goois Natuurreservaat. De weinig kansrijke delen worden ontgrensd; de gebieden waarvoor verwervingskansen bestaan of die bijdragen aan de robuustheid van het systeem, blijven be-grensd.	JA
163	AGV	Uithoorn Zijdelmeer	8.09	0.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	Niet ontgrenzen; aankoop van resterende gebieden is van belang voor efficiënt beheer. Er dienen zich wellicht aankoopkansen aan.	Ontgrenzen; GS houden vast aan de oorspronkelijke afweging met betrekking tot de ecologische potentie. Aankoopkansen zijn niet concreet genoeg.	NEE
128	AGV	Nieuw Ke-verdijkse Polder Oost	0.00	23.51	Lokaal-regio-naal	Dit gebied draagt significant bij aan verdrogingsbestrijding van het nabijgelegen TOP-gebied (Naardermeer). Daarnaast draagt het gebied bij om de Natura-2000-doelstelling van het Naardermeer te realiseren.	Niet ontgrenzen. Begrenzing is van belang vanwege o.a. de lopende kavelruil Noordelijke Vechtstreek en kosten van peilbeheer. Daarnaast is een groot deel van de begrensde EHS in dit gebied onderdeel van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat.	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat. Dit gebied komt in aanmerking voor het quantum dat hiervoor beschikbaar is.	JA

Vervolg ontgrenzingen Amstel, Gooi en Vechtstreek

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
129	AGV	Nieuw Ke-verdijkse Polder West	0.00	18.72	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Niet ontgrenzen. Begrenzing is van belang vanwege o.a. de lopende kavelruil Noordelijke Vechtstreek en kosten van peilbeheer. Daarnaast is de begrensde EHS in dit gebied onderdeel van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat. Wellicht is de inrichting van het gebied te financieren vanuit de FES-middelen voor de Groene Uitweg.	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat. Dit gebied komt in aanmerking voor het quantum dat hiervoor beschikbaar is.	JA
130	AGV	Muidense Moerassen	0.00	3.96	Provinciaal	1,2,3,4,5,6	Niet ontgrenzen; ecologisch is het gebied van groot belang. Bovendien valt het binnen de begrenzing van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat en liggen de gronden binnen de begrenzing van de Groene Uitweg en de Natuurboulevard	Begrenzing handhaven. Het gebied ligt in het zoekgebied van de robuuste verbinding Groene Ruggengraat. Dit gebied komt in aanmerking voor het quantum dat hiervoor beschikbaar is.	JA
165	AGV	Blaricummermeent	2.92	0.00	Lokaal-regionaal, plaatselijk provinciaal	1,2,3,4,5. Verwerving in dit gebied is moeilijk realiseerbaar	De gebiedscommissie adviseert het gebied te ontgrenzen.	Ontgrenzen	JA
134	AGV	Cruysbergen/Koedijk	0.30	12.00	Provinciaal	1,2,3,4,5	Begrenzing handhaven. De percelen vormen de ecologische schakel tussen de natuurgebieden Zanderij Cruysbergen en het Naardermeer. Het onderhandelingsproces voor aankoop van dit gebied is al afgerond.	Begrenzing handhaven (op een enkel perceel na, die volgens het GNR ontgrensd kan worden).	JA
138	AGV	De engen bij Loosdrecht	7.30	17.20	Provinciaal	1,2,3,4,5. Verwerving in dit gebied is moeilijk realiseerbaar	De Gooise engen zijn ecologisch van betekenis voor bedreigde akkerflora. Landbouwkundig zijn het marginale gronden. Veel Gooise engen zijn in bezit van het GNR; verwerving van andere gebieden is in voorbereiding.	Begrenzing deels handhaven; deels ontgrenzen, conform afspraken tussen provincie Noord-Holland en het Goois Natuurreservaat. De weinig kansrijke delen worden ontgrensd; de gebieden waarvoor verwervingskansen bestaan of die bijdragen aan de robuustheid van het systeem, blijven begrens.	JA
Totaal Amstel, Gooi en Vecht			101.15	209.11					

Totaal ontgrenzingen Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Ontgrenzen (in ha's)	Handhaven (in ha's)	Ecologische waarde volgens toets	Redenen GS voor ontgrenzen (zie legenda)	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
TOTAAL			957,82	672,09				

TABELLEN BEGRENZINGEN

BIJLAGE

3c

Begrenzings Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	KOP	Wieringerrand (inclusief Lage Oude Veer en Hippolytushoeverkoog)	331.6	Nationaal-internationaal (zie ook de gebiedsvisie)	Door de komst van het Wieringerrandmeer ontstaan grote kansen om een robuust natuurgebied te realiseren; uit ecologische toetsen blijkt dat internationale natuurwaarden behaald kunnen worden. Naast de ecologische potenties die het gebied heeft, ontstaat de mogelijkheid van een versnellingskans en een financiële kans, omdat bij begrenzing van EHS-waardige hectares in het plangebied van het Wieringerrandmeer, de verwerving- en inrichtingskosten niet uit EHS-middelen betaald hoeven worden. De gronden zijn immers grotendeels in bezit en de inrichting wordt gefinancierd vanuit het project-Wieringerrandmeer. GS hebben de gebiedscommissie gevraagd om advies over begrenzing in en nabij het Wieringerrandmeer, waarbij een eventuele begrenzing buiten het plangebied (o.a. in de Hippolytushoeverkoog en bij Lage Oude Veer) ook een optie is, indien de ecologische potenties hiertoe aanleiding geven. Daarnaast laten GS een gebiedsvisie voor een eventuele begrenzing opstellen, waarin enkele varianten worden uitgewerkt.	De gebiedscommissie heeft in haar brief van 27 augustus 2009 verdeeld geadviseerd over de begrenzing van EHS-hectaren in en nabij het Wieringerrandmeer. LTO en de agrarische natuurvereniging zijn voorstander van een zo groot mogelijke begrenzing van EHS in het plangebied; zij vonden echter het zoekgebied – dat groter was dan het plangebied – te groot. De natuurbeherende organisaties zijn tegenstander van begrenzing binnen het plangebied van het Wieringerrandmeer, maar streven wel naar een robuust natuurgebied in de Kop van de provincie - waarbij EHS-hectaren buiten het plangebied begrepsd moeten worden. In de gebiedsvisie zijn vervolgens een aantal varianten voor begrenzing uitgewerkt, onder begeleiding van een klankbordgroep waarin alle relevante partijen waren vertegenwoordigd. De gebiedscommissie heeft in haar brief van 29 januari 2010 naar deze klankbordgroep verwezen en geen aanvullend advies meer uitgebracht.	Er zijn verschillende varianten voor begrenzing in en nabij het Wieringerrandmeer afgewogen. Uitgangspunt hierbij was steeds de ecologische kwaliteit en het streven om te komen tot een robuuste eenheid - in combinatie met het Amstelmeer, het Wieringerrandmeer en het Robbenoordbos/Dijkgatweide. Tegelijkertijd is gelet op haalbaarheid; begrenzing moest ook een niet te grote claim leggen om agrarische gronden. Gekozen is voor een begrenzing van: <ul style="list-style-type: none"> • <i>De rietlanden van het Wieringerrandmeer (circa 90 ha)</i>: uit ecologisch onderzoek blijkt dat deze nationale tot internationale ecologische potenties hebben. Bovendien is hier sprake van een financiële kans, omdat de gronden reeds verworven zijn in het kader van het Wieringerrandmeer; • <i>Lage Oude Veer (67,1 ha)</i>: uit ecologisch onderzoek blijkt dat het brakke water van Lage Oude Veer nationale tot internationale ecologische potentie heeft, mits enkele maatregelen worden genomen voor verbinding met het Amstelmeer (o.a. vismigratie); • <i>Kruiszwijn (12,8 ha)</i>: betreft een combinatie van waterberging en EHS die is voorgesteld door de gebiedscommissie, ter versterking van het robuuste systeem, kansrijk voor verwerving en ecologisch van nationale potentie; • <i>Hippolytushoeverkoog (circa 143 ha)</i>: uit ecologisch onderzoek blijkt dat dit gebied nationale tot internationale potentie heeft. Begrenzing van deze gronden sluit aan op de ontwikkeling van het Wieringerrandmeer, waardoor een robuuster systeem ontstaat. Daarnaast is een deel van de gronden reeds in bezit van BBL en doen zich aankoopkansen voor. GS stellen voor een gebiedsproces te starten voor verdere verwerving van gronden. De exacte begrenzing kan worden aangepast, ook t.b.v. de aanleg van infrastructuur voor het Wieringerrandmeer; • <i>Verbinding Robbenoordbos/Dijkgatweide (18,7 ha)</i>: betreft een ontbrekende schakel in de verbinding tussen beide gebieden. Begrenzing ervan leidt tot een robuuster eenheid. 	GEBIEDSCOMMISSIE HEEFT IN HAAR LAATSTE BRIEVEN GEEN ADVIES MEER GEGEVEN OVER DEZE BEGRENZING

Vervolg begrenzingen Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	KOP	Binnenduintrand Den Helder / Zijpe	112	Nationaal-internationaal (zie ook de gebiedsvisie)	Een deel van de Binnenduintrand is reeds als EHS begrensde. Uitbreiding van deze begrenzing lijkt op enkele plaatsen wenselijk, gezien de grote ecologische potenties en de vaak marginale positie van de landbouwsector. Op verschillende plaatsen lijken combinaties mogelijk van EHS met waterberging (o.a. Zijperzeedijk), verdrogingsbestrijding of rood-voorgroen-construc-ties. Hierdoor is ook sprake van een financiële kans door bundeling van geldstromen. Tenslotte bevinden zich in het gebied agrariërs die graag voor agrarisch natuurbeheer in aanmerking komen.	De gebiedscommissie is van mening dat een verbreding van deze waardevolle ecologische verbinding, grotendeels Natura-2000-gebied, wenselijk is. De agrarische, ecologische waarde en landschappelijke waarde van de binnenduintrand is groot, vanwege grondsoort, klimaat en zoete kwel. Waar mogelijk, verdient een strook van 50 tot 100 m aansluitend op het duingebied, met een geschatte oppervlakte van 140 ha, het om begrensde te worden. De gebiedscommissie ziet kansen bij Den Helder en Groote Keeten, rond Callantsoog in Zandpolder (duinen Nollen van Abbestede), de Uitland-sche Polder en de Zijperzee-dijk.	Enkele gebieden begrenzen. Vanuit de gebiedsvisie komen de volgende gebieden als kansrijk naar voren: <ul style="list-style-type: none"> • Uitlandsche Polder (43,6 ha): grote ecologische potenties, combinatie met verdrogingsbestrijding, zowel een financiële als versnellingskans omdat diverse percelen reeds in bezit zijn bij o.a. Natuurmonumenten; • Zandpolder/Duinzoom Nollenland van Abbestede-Zuid (23,8 ha): grote ecologische potenties, combinatie met verdrogingsbestrijding, aansluiting op Natura-2000-gebied waardoor een robuuster gebied ontstaat, zowel een financiële als versnellingskans omdat het gebied reeds in bezit is bij Landschap Noord-Holland; • Waterberging Zijperzeedijk (18,6 ha): ecologische potenties, aansluiting op Natura-2000-gebied, combinatie met waterbergingsopgave waardoor een financiële kans ontstaat omdat een deel van de gronden reeds in bezit zijn bij HHNK; • Zandpolder Boskerpark (26 ha): grote ecologische potenties, momenteel aangewezen als weidevogelbeheergebied maar daadwerkelijke EHS-begrenzing is gerechtvaardigd; deel van de gronden al in bezit van LNH, waardoor sprake is van zowel een financiële kans als een versnellingskans. 	GROTEN-DEELS
	KOP	Weerepolder	13,2	Nationaal. Na inrichting is het gebied snel te ontwikkelen als kerngebied voor weidevogels.		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen.	JA
	KOP	Oudesluis, polder KP	10	Nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties tussen EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Begrenzen als zoekgebied; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen. De exacte begrenzing dient eind 2010 te worden vastgesteld.	JA

Vervolg begrenzingen Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	KOP	Kooypunt / Kooysluis		Kooysluis: nationaal-internationaal. Kooypunt: niet getoetst.	Over mogelijke begrenzing van dit gebied (Kooysluis) heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie, vanwege de hoge ecologische waarden en een mogelijke financiële kans, aangezien het reeds bestaand natuurgebied is.	In de fase van advisering is verwarring ontstaan tussen de gebieden Kooypunt en Kooysluis. De gebiedscommissie heeft negatief geadviseerd over de begrenzing van Kooypunt; een bedrijventerrein dat een groene 'omranding' zou krijgen. De ecologische potenties hiervan zijn te laag. De gebiedscommissie heeft ook negatief geadviseerd over eventuele begrenzing van Kooysluis. Dit is een gebied met grote natuurwaarden, maar is reeds gerealiseerd, waardoor begrenzing geen extra (ecologisch) voordeel biedt.	Niet begrenzen (Kooypunt noch Kooysluis). De ecologische potenties van Kooypunt zijn te beperkt. Kooysluis is reeds ingericht gebied; het begrenzen hiervan is in strijd met de uitgangspunten van de herijking.
Afgevallen	KOP	Duinzoom-Zuid		Nationaal-internationaal (zie ook de gebiedsvisie)	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie, vanwege de hoge ecologische waarden en een mogelijke financiële kans.	De gebiedscommissie adviseert positief over de begrenzing van dit gebied. De ecologische potenties zijn hoog en er is een koppeling te maken met een mogelijke gebiedsontwikkeling, waarbij recreatiewoningen, een golfbaan en natuur ontwikkeld zou worden.	Niet begrenzen. Het gebiedsontwikkelingsproject is nog onvoldoende concreet, waardoor het financiële risico voor de provincie onvoldoende duidelijk is. Van een financiële kans lijkt slechts in beperkte mate sprake. Ook is nog onduidelijk binnen welke termijn een eventuele gebiedsontwikkeling kan worden gestart.
Afgevallen	KOP	Ananasbos, polder H-ON		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	KOP	Boersmanszwin Anna Paulowna		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	KOP	Zijpermolten, polder OTPV		Provinciaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.

Vervolg begrenzingen Kop van Noord-Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	KOP	Polder 't Hoekje		Provinciaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Vanwege de waterbergingsopgave heeft HHNK hier reeds grond verworven; een eventuele combinatie met EHS-doelen is mogelijk. LTO is echter tegenstander van begrenzing. De gebiedscommissie adviseert in haar brief van 27 augustus 2009 het gebied niet te begrenzen.	Niet begrenzen; gezien het beperkte draagvlak is realisatie weinig kansrijk.
Afgevallen	KOP	Abtskolk / De Putten, polder QL		Niet getoetst	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Vanwege de waterbergingsopgave heeft HHNK hier reeds grond verworven; een eventuele combinatie met EHS-doelen is mogelijk. LTO is echter tegenstander van begrenzing.	Niet begrenzen; gezien het beperkte draagvlak is realisatie weinig kansrijk.
Afgevallen	KOP	Schrinkkaagpolder		Provinciaal-nationaal. Nationale waarden indien het gebied wordt ingericht als nat weidevoelgrasland, aansluitend aan een gebied van 25-50 ha met vergelijkbare natuurdoelen		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; aan de voorwaarden voor nationale ecologische waarden kan niet worden voldaan.
Afgevallen	KOP	Perceel dhr. Terpstra		Niet getoetst		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. De gebiedscommissie adviseert dit perceel (1 ha) te begrenzen, omdat het reeds is ingericht.	Niet begrenzen. Het als EHS begrenzen van reeds ingericht gebied is in strijd met de uitgangspunten van de herijking.
Afgevallen	KOP	Wieringermeerdijk		Niet getoetst		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Aan de landzijde van de Wieringermeerdijk is HHNK voornemens een waterinlaat te realiseren, die met een ruim 16 km lange natuurvriendelijke oever een ecologische verbinding kan vormen tussen het Robbenoordbos, Dijkgatsweide / Dijkgatsbos richting Medemblik, na pachttopzegging en/of ruil.	Niet begrenzen; er is geen sprake van versnelling of een financiële kans.
Totaal Kop van Noord-Holland			466.8				

Begrenzings West-Friesland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	WFR	Lutjebroekerweel (uitbreiding De Weelen)	10,6	Nationaal indien > 10 ha wordt ingericht als moeras	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Er is een combinatie mogelijk met een kavelruil en een waterbergingsopgave van Het Grootslag, waardoor een financiële kans ontstaat. Daarnaast betreft het een uitbreiding van natuurgebied De Weelen, waardoor een robuustere eenheid ontstaat. De plannen hebben de steun van Staatsbosbeheer, de beoogd beheerder.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen, mede omdat sprake is van uitbreiding van een bestaand natuurgebied. De huidige plannen voldoen aan de eisen die de ecologische toets stelt voor het behalen van nationale waarden. Er is voldoende draagvlak voor de plannen en er is sprake van een financiële kans, omdat grond al is aangekocht en ingericht.	JA
	WFR	Ijsbaan Wognum	1.65	Nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen, mede omdat sprake is van uitbreiding van een bestaand natuurgebied.	JA
Afgevallen	WFR	Liederik nabij Eendenkooi ('Eendenkooi Wer-vershoof')		Regionaal-provinciaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. HHNK heeft hier nog een wateropgave en heeft ook grond in bezit, waardoor realisatie versneld zou kunnen worden.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.	
Afgevallen	WFR	Zoekgebied Egboetswater		Provinciaal-nationaal, mits 40-50 ha aaneengesloten wordt ingericht met natte graslanden en moerassige delen.	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing in dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. De commissie vraagt om een zoekgebied en 'vrije hectaren', omdat zowel HHNK als het recreatieschap recreatie en waterberging willen combineren met EHS en agrarische structuurverbetering. Er is aansluiting op het bestaande natuurgebied Egboetswater.	Niet begrenzen; hoewel het gebied in combinatie met het reeds bestaande natuurgebied tot een robuuste eenheid leidt, lijken de ecologische potenties te beperkt in vergelijking met andere gebieden.	
Afgevallen	WFR	J. Zijpweg		Regionaal-provinciaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. De gebiedscommissie ziet mogelijkheden voor een combinatie van waterberging met natuurcompensatie in het kader van de dijkverzwaring Hoorn-Enkhuizen. Het project sluit aan op bestaande en nog te realiseren EHS (Kleiputten West-Friesland). De aankoop van gronden is kansrijk.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.	

Vervolg begrenzings West-Friesland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	WFR	Zoekgebied Kromme Leek		Provinciaal-nationaal, mits 40-50 ha aaneengesloten wordt ingericht met natte graslanden, kwelsloten, rietoevers en moerassige delen.	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing in dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. De commissie vraagt om een zoekgebied en 'vrije hectaren'. HHNK zoekt in dit gebied nog 12 ha extra waterberging. De gebiedscommissie stelt voor om deze in de vorm van ecologische stapstenen langs de Kromme Leek te realiseren. Combinatie met agrarische structuurversterking is zeer gewenst.	Niet begrenzen. De voorwaarden voor nationale ecologische waarden bieden weinig zicht op een spoedige realisatie en verhouden zich niet tot de aanleg van stapstenen of de meer beperkte waterbergingswens (12 ha) van HHNK.
Afgevallen	WFR	Opperdoes Noord (incl. Gouden Driehoek)		Regionaal-provinciaal. Nationaal bij inrichting als nat grasland.		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Het betreft een reeds ingericht gebied, dat de gebiedscommissie adviseert te begrenzen om het beheer te financieren. Het gebied is een stapsteen langs EVZ Zwanewater-IJsselmeer.	Niet begrenzen. Het als EHS begrenzen van reeds ingericht gebied is in strijd met de uitgangspunten van de herijking. Daarnaast zijn de ecologische potenties van het gebied te beperkt.
Afgevallen	WFR	Braakpolder-Zuid		Provinciaal		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Het betreft een gebied dat ingericht wordt, De gebiedscommissie adviseert te begrenzen om het beheer te financieren.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	WFR	Wadweren		Regionaal		Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Het betreft een gebied dat ingericht wordt, De gebiedscommissie adviseert te begrenzen om het beheer te financieren.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	WFR	Westerveer		Nationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Niet begrenzen als nieuwe natuur; wel een mogelijkheid tot ILG-financiering op basis van recreatieve doeleinden.	Niet begrenzen
Afgevallen	WFR	Pompsloot		Niet getoetst	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Niet begrenzen als nieuwe natuur; wel een mogelijkheid tot ILG-financiering op basis van recreatieve doeleinden.	Niet begrenzen
Afgevallen	WFR	Weelpolder		Niet getoetst	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Is al onderdeel van begrensde gebied; hoeft niet begrensde te worden. Wel is er een mogelijkheid voor een integraal project in het kader van de EVZ.	Niet begrenzen
Totaal West-Friesland			12.25				

Begrenzings Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	NKL	Over 't Hek	22	Nationaal (zie ook de gebiedsvisie)	In het gebied kan waterberging in samenhang met biologisch-dynamische landbouw (zorgboerderij Noorderhoeve), recreatie en natuurontwikkeling gerealiseerd te worden. Hierdoor is sprake van een koppeling van ILG-doelen en geldstromen. De grond is grotendeels in bezit van BBL, waardoor ook sprake is van een versnellingskans. Het beheer zal (deels) worden uitgevoerd door de zorgboerderij.	De gebiedscommissie staat positief tegenover eventuele begrenzing. Het aantal te begrenzen hectares is afhankelijk van ecologische doelstellingen; 22 ha is een maximum. De begrenzing dient uitgewerkt te worden in de gebiedsvisie.	Begrenzen, conform het advies van de gebiedscommissie en de gebiedsvisie.	JA
	NKL	Binnen-duinrand Egmond (incl. Karmel)	29	Nationaal (zie ook de gebiedsvisie)	Het betreft een herschikking van EHS-begrenzings bij Egmond a/d Hoef, tussen de duinen en bij Egmond-Binnen. In delen van de huidige EHS-begrenzing is de kans op realisatie zeer klein en/of zijn de ecologische potenties laag. Deze gebieden worden ontgrensd (zie lijst ontgrenzingen). De wens om nieuw gebied te begrenzen is o.a. ingegeven vanuit afspraken in 3e module-BES, waarbij een totale begrenzing van 45,5 ha moet worden gerealiseerd, en de natuurcompensatielust voor een zandhagedisbiotoop (2 ha, additioneel). Daarnaast kan een koppeling met verdrogingsbestrijding worden gelegd. De grond is deels in bezit van BBL, waardoor een versnellingskans ontstaat.	Zowel de gebiedscommissie als de gebiedsvisie noemen de te ontgrenzen en te begrenzen gebieden, waarmee wordt voldaan aan de afspraken in de 3e module-BES. Naast concrete begrenzing vraagt de gebiedscommissie ook enkele zoekgebieden aan te wijzen. De gebiedscommissie adviseert vooralsnog alleen het noordelijke gedeelte van het Karmel-gebied als zoekgebied te begrenzen; de gemeente Bergen heeft in een separate brief aangegeven ook het zuidelijke deel van het Karmel-gebied te willen begrenzen. Dit advies wordt in de gebiedsvisie meegenomen.	Conform het advies van de gebiedscommissie en de gebiedsvisie worden de volgende gebieden concreet begrensd: compensatie zandhagedis, Duinweg, Nieuwe Schulpweg. Er resteren drie zoekgebieden: Schuylenburg, Karmel en Mooijeveld. Binnen deze zoekgebieden moeten voldoende EHS-hectaren gevonden worden om het totaal van 45,5 ha te realiseren. Conform de wens van de gemeente Bergen is ook het zuidelijke gedeelte van het Karmel-gebied als zoekgebied aangewezen.	JA

Vervolg begrenzings Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	NKL	Harger- en Pettemerpolder	141	Nationaal-internationaal (zie ook de gebiedsvisie)	Een deel van de polder, die circa 400 ha groot is, is reeds als EHS begrensd (het westelijk deel). Er liggen kansen om de gehele polder als natuurgebied te verwerven, in te richten en te beheren. De ecologische potentie van het gebied is zeer hoog; verdere begrenzing zou bovendien bijdragen aan het creëren van een robuuste eenheid met enkele Natura-2000-gebieden. BBL en Natuurmonumenten hebben reeds gronden in bezit, waardoor sprake is van een financiële en versnellingskans. De kans op realisatie is bovendien groot door koppeling van meerdere projecten en geldstromen (bijvoorbeeld middelen die beschikbaar komen voor de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit (inrichting van het gebied) door de versterking van de Hondsbossche en Pettemer Zeewering).	De gebiedscommissie staat positief tegenover een begrenzing, omdat door koppeling van geldstromen de kans op realisatie groot is. Het perspectief van landbouwbedrijven in het gebied is niet gunstig en veel gronden zijn reeds in bezit van BBL. De gebiedscommissie adviseert om voorafgaand aan begrenzing in gesprek te gaan met Natuurmonumenten over de inbreng van gronden voor EHS-realisatie. Ook adviseert de gebiedscommissie om na afloop van de EHS-realisatie in overleg met Natuurmonumenten een herberekening te maken van de gerealiseerde hectaren natuur en ingebrachte fondsen.	Begrenzen van de gehele Harger- en Pettemerpolder. Er zijn, zoals ook uit de adviezen van de gebiedscommissie en de gebiedsvisie blijkt, voldoende argumenten om begrenzing te rechtvaardigen (ecologische kans, financiële en realisatiekans, koppeling van projecten en geldstromen). Er is reeds gesproken met Natuurmonumenten over de verdere realisatie.	JA
	NKL	Waterberging Noorderveld (Marquette)	8.9	Nationaal (zie ook de gebiedsvisie)	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Het gebied grenst aan het reeds begrensde EHS-gebied Marquette. Er is overeenstemming tussen de gebiedspartijen (versnellingskans) en het betreft een financiële kans, omdat ook gebruik gemaakt kan worden van financiering voor waterberging en uitcompensatiegelden.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen.	JA

Vervolg begrenzingen Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	NKL	Waterberging Heemskerker- en Uitgeesterbroek	20	Nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. De commissie vraagt begrenzing als een zoekgebied voor maximaal 20 ha. De concrete invulling volgt in de loop van 2010.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen. Exacte begrenzing moet uiterlijk eind 2010 gereed zijn.	JA
	NKL	Waterberging Reke-re en Zanegeest	20	Nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie. Onder andere vanwege de goede grondpositie van de gemeente Bergen en BBL wordt realisatie als kansrijk ingeschat. De begrenzing betreft een zoekgebied; definitieve invulling volgt in de loop van 2010.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen. Exacte begrenzing moet uiterlijk eind 2010 gereed zijn.	JA
Afgevallen	NKL	MOB-complex Ber-gen		Regionaal-provinciaal. Nationale waarden worden gehaald bij inrichting als nat schraal-land en bloemrijk grasland.	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Vooralsnog niet begrenzen, want te prematuur. Begrenzing kan eventueel later plaatsvinden als de land-goedontwikkeling gestalte krijgt.	Niet begrenzen, conform het advies van de gebiedscommissie. De ecologische potenties van het gebied lijken bovendien te beperkt.	
Afgevallen	NKL	Heilooerbos / Baafjespolder		Provinciaal-nationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Het Heilooerbos is reeds begrensd. Begrenzing ten westen hiervan (Geestmolenpolder en oostelijk deel Zuidmeerpolder) is een optie, maar heeft geen prioriteit.	Niet begrenzen. Het Heilooerbos is reeds begrensd; de ecologische potentie van additionele begrenzingen is te beperkt.	
Afgevallen	NKL	Ringsloot Boekerlermeer		Provinciaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	HHNK heeft hier een kleine waterbergingsopgave, maar verwervingsmogelijkheden zijn onzeker. In haar brief van 30 juli 2009 stelt de gebiedscommissie dat begrenzing interessant is om een verbinding tussen noordelijker en zuidelijker gelegen natuurgebieden te maken. In haar brief van 15 december 2009 adviseert de gebiedscommissie het gebied niet te begrenzen, omdat vooralsnog geen concrete kans aanwezig is.	Niet begrenzen; de ecologische potenties van het gebied zijn te beperkt en er is geen sprake van versnelling of een financiële kans.	
Afgevallen	NKL	Heilooer Die		Provinciaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	HHNK heeft hier een kleine waterbergingsopgave, maar verwervingsmogelijkheden zijn onzeker. In haar brief van 30 juli 2009 stelt de gebiedscommissie dat begrenzing interessant is om een verbinding tussen noordelijker en zuidelijker gelegen natuurgebieden te maken. In haar brief van 15 december 2009 adviseert de gebiedscommissie het gebied niet te begrenzen, omdat vooralsnog geen concrete kans aanwezig is.	Niet begrenzen	

Vervolg begrenzingen Noord-Kennemerland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	NKL	Groengebieden Ag		Niet getoetst	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Het betreft hier natuurcompensatie. Een deel van deze gebieden is nog niet gerealiseerd. Denkbaar is dat de niet-gerealiseerde delen naar het zuiden verschoven kunnen worden.	Niet begrenzen
Afgevallen	NKL	Diverse gebieden in zoekgebied Van Kust tot Kust			Het betreft de volgende gebieden: RVZ Schulpvaart (5 ha), Kleine Polder (max. 26 ha), ten zuiden van Marquette (4 ha), Oostelijk van Vroonemeer (max 35 ha). Over mogelijke begrenzing van deze gebieden heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	De gebiedscommissie adviseert begrenzing van deze gebieden te beoordelen in het kader van de begrenzing van robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust, en op enkele punten het zoekgebied hiertoe aan te passen.	Nu niet begrenzen; meenemen in het quotum voor Van Kust tot Kust. Zoekgebied aangepast, conform advies van de gebiedscommissie.
Totaal Noord-Kennemerland			240.9				

Begrenzingen Laag Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	LH	Marken	13	Nationaal	Dit gebied is onderdeel van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust. Het oostelijk deel van deze verbindingzone is in 2006 reeds begrensd (917 ha, liggend in Laag Holland), met uitzondering van het gebied op Marken. Dat kan nu in de Herijking EHS alsnog gedaan worden.	Begrenzing is kansrijk; er ligt al sinds 2006 een plan voor begrenzing. Zowel BBL als de beheergrondbank hebben gronden in bezit. Mogelijk is ook een combinatie te maken met waterberging; dit vraagt nader onderzoek.	Begrenzen als onderdeel van Van Kust tot Kust. De ecologische potenties zijn hoog genoeg en er is draagvlak voor begrenzing. Momenteel wordt overlegd over de exacte begrenzing; deze zal in ieder geval worden verwerkt in de natuurgebiedsplannen 2010.	JA
	LH	Waterberging Blijkmeer	2.5	Nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Begrenzen; er zijn voldoende ecologische potenties om begrenzing te rechtvaardigen.	JA
Afgevallen	LH	Waterland-Oost		Nationaal-internationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Er liggen veel kansen voor particulier natuurbeheer in dit gebied. In het FES-project Waterland-Oost in de realisatie van 200 ha natuur voorzien. De stuurgroep stelt voor deze hectaren als 'extra te begrenzen EHS' zeker te stellen in een zoekgebied, waarvan de begrenzing samenvalt met de grens van het FES-project. In het kader van het gebiedsproces dat de komende maanden doorlopen wordt, kunnen voorstellen worden gedaan voor concrete begrenzing.	Niet begrenzen. Hoewel GS de grote natuurwaarden in het gebied erkennen, is het aanwijzen van extra gebieden behoeve van agrarisch of particulier natuurbeheer ongewenst, aangezien de budgetten hiervoor al vrijwel geheel uitgeput zijn.	

Vervolg begrenzings Laag Holland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	LH	Kromme IJ		Nationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	Begrenzing van EHS zou in dit gebied samenvallen met de RodS-opgave van het programma Van IJ tot Z.	Niet begrenzen; overlap van EHS- en RodS-begrenzing is niet toegestaan.
Afgevallen	LH	Polder Westzaan		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	LH	Purmer		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het voorstel tot begrenzing van dit gebied was een initiatief van de gebiedscommissie.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	LH	Wijde Wormer: Oostdwarsweg / Noorderweg		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	In dit gebied worden combinaties tussen overloopgebied en natuurvriendelijke oevers gerealiseerd (5,6 ha).	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	LH	Wijde Wormer: Wormerbad		Provinciaal-nationaal	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	Het gebied is al als EHS begrensd in het kader van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust.	Gebied is al begrensd.
Totaal Laag Holand			15-5				

Begrenzings Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	ZWR	Binnen-duinrand Bloemendaal		Nationaal-internationaal	Gebied is reeds begrensd; mogelijk een financiële kans door koppeling met TOP-gelden voor verdrogingsbestrijding (complementaire financiering).	Het gebied kan alleen een bijdrage leveren aan het hydrologisch herstel van het aangrenzende Natura-2000-gebied als de waterwinning in de AWD (Oosterkanaal) wordt beëindigd. Dit wordt niet verwacht vóór 2013. Echter, voordat de waterwinning stopgezet kan worden, moet aangrenzend een bufferzone worden ingericht. De gebiedscommissie adviseert dit als geheel projectmatig op te pakken, waarbij een actieve aankoopstrategie wordt gehanteerd.	Gebied is al begrensd; GS zullen het advies van de gebiedscommissie meenemen bij de verdere realisatie.

Vervolg begrenzingen Zuidwest Rijnland

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	ZWR	Binnen-duinrand Santpoort (= Graslanden Santpoort of in een eerder voorstel abusievelijk De Biezen)		Nationaal	Gebied is reeds begrensd; mogelijk een financiële kans door koppeling met TOP-gelden voor verdrogingsbestrijding (complementaire financiering).	Een koppeling met gelden voor verdrogingsbestrijding is niet mogelijk, omdat het project niet voldoet aan de criteria van de TOP-lijst. Eventueel zijn er mogelijkheden voor particulier natuurbeheer.	Gebied is al begrensd; van een financiële kans lijkt geen sprake te zijn.
Afgevallen	ZWR	Suikerfabriek Halfweg		Lokaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	De gebiedscommissie constateert dat watervervuiling waarschijnlijk is en de ecologische potentie van het gebied gering is. Eventuele inrichting van het gebied kan op een andere wijze gebeuren dan door begrenzing als EHS.	Niet begrenzen; de ecologische potenties zijn te beperkt.
Afgevallen	ZWR	Manpadslaan		Nationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie. De provincie heeft echter besloten het gebied op te nemen in de meerjarenprogramma RodS, onder voorwaarde dat de grond eind 2010 verworven is.	De gebiedscommissie adviseert in haar brief van 14 december 2009 positief over het voorstel van de provincie.	Niet begrenzen. Het gebied wordt opgenomen in de meerjarenprogrammering RodS.
Afgevallen	ZWR	Waterberging Schipholdriehoek		Niet getoetst	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	De gebiedscommissie ziet kansen voor het combineren van natuur en waterberging in dit gebied en biedt aan met de betrokken partijen een voorstel uit te werken.	Niet begrenzen. Hoewel de gebiedscommissie vrij is een dergelijk voorstel uit te werken, zien GS op dit moment geen aanleiding de gebiedscommissie hier een specifieke opdracht toe te verlenen. De ontwikkeling van de Schipholdriehoek vindt immers al plaats in het lopende gebiedsproces.
Afgevallen	ZWR	Waterberging Haarlemmermeer-West		Niet getoetst	GS hebben de gebiedscommissies gevraagd voorstellen te doen voor kansrijke combinaties van EHS en waterberging.	De gebiedscommissie ziet kansen voor het combineren van natuur en waterberging in dit gebied en biedt aan met de betrokken partijen een voorstel uit te werken.	Niet begrenzen. Hoewel de gebiedscommissie vrij is een dergelijk voorstel uit te werken, zien GS op dit moment geen aanleiding de gebiedscommissie hier een specifieke opdracht toe te verlenen. De ontwikkeling van Haarlemmermeer-West vindt immers al plaats in het lopende gebiedsproces.
Totaal Zuidwest Rijnland			0				

Begrenzings Amstel, Gooi en Vecht

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS	Advies gevolgd?
	AGV	Horstermeerpolder	250	Nationaal-internationaal (zie ook de gebiedsvisie)	De Horstermeerpolder is aangewezen als waterberginggebied en toekomstig Natura-2000-gebied. De ecologische potenties van het gebied zijn hoog. Voor de verwerving en inrichting van nieuwe EHS in de Horstermeerpolder kan gebruik worden gemaakt van financiering via FES-middelen voor de Groene Uitweg, budget voor verdrogingsbestrijding en cofinanciering van het waterschap. Het betreft dus naast een ecologische kans ook een financiële kans.	Binnen de Horstermeer wordt 320 ha als natuur ingericht; 210 ha als natuurontwikkeling in combinatie met waterberging, 110 ha als natuurontwikkeling met name gericht op particulier natuurbeheer. Van de 320 ha is 70 ha reeds gerealiseerd. De gebiedscommissie ondersteunt het advies van de commissie-Kienhuis om naast de 70 ha gerealiseerde natuur nog 250 ha extra EHS te begrenzen. Het plan-Kienhuis is in 2009 door Provinciale Staten onderschreven.	Begrenzen. GS volgen hiermee het advies van de commissie-Kienhuis, de gebiedscommissie en de gebiedsvisie. De precieze inrichting (o.a. waterpeilen) t.z.t. nader te bepalen en vast te stellen.	JA
Afgevallen	AGV	Crailo		Nationaal, mits het gebied wordt ingericht als heidegebied (zie ook de gebiedsvisie)	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	De gebiedscommissie is in haar brieven aan GS niet op dit gebied ingegaan.	Niet begrenzen. Hoewel de ecologische potenties van het gebied hoog zijn worden de natuurwaarden hier ook ontwikkeld zonder EHS-begrenzing. EHS-begrenzing ten behoeve van planologische bescherming is niet noodzakelijk; de gronden zullen worden beheerd door het Goois Natuurreservaat.	
Afgevallen	AGV	Egelshoek		Nationaal-internationaal	Over mogelijke begrenzing van dit gebied heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie. De ecologische potenties van het gebied (70 ha) zijn zeer hoog.	Gezien de hoge natuurwaarden in het gebied, maar tegelijk het beperkte draagvlak voor begrenzing als EHS, adviseert de gebiedscommissie dit gebied nu niet concreet te begrenzen, maar de hectares als quotum voor het gebied beschikbaar te houden. De commissie schat in dat de komende jaren een oplossing kan worden gevonden voor de realisatie van EHS in dit gebied.	GS volgen het advies van de gebiedscommissie en begrenzen het gebied vooralsnog niet. Het beschikbaar houden van een reservering past niet in de filosofie van de herijking EHS, waarbij wordt gestreefd naar zo concreet mogelijke begrenzingen en versnelling van de uitvoering. Er is dus geen sprake van een reservering van EHS-hectares voor dit gebied.	
Afgevallen	AGV	MOB Bussum		Nationaal	Het betreft een militair (PROMPT-)terrein (10,5 ha) dat omgevormd wordt naar een combinatie van woningbouw en natuur. Het gebied grenst aan bestaande natuurgebieden (Zanderij Cruysbergen, Franse Kampheide en het Spanderswoud). Door combinatie rood-voorgroen is sprake van een financiële kans. Daarnaast is er breed draagvlak voor de planontwikkeling, dus snelle realisatie is mogelijk.	De gebiedscommissie is van mening dat begrenzing voor de hand ligt.	Het betreft hier reeds bestaande EHS, dus begrenzing is niet nodig. Wel is door de combinatie van functies sprake van een financiële kans.	

Vervolg begrenzings Amstel, Gooi en Vecht

Code	ILG-regio	Naam gebied	Begrenzen (in ha's)	Ecologische potentie volgens toets	Redenen GS voor begrenzen	Advies gebiedscommissie	Definitief standpunt GS
Afgevallen	AGV	Diverse gebieden in zoekgebied Groene Ruggengraat			Het betreft de volgende gebieden: Groenewoud / Kortenhoeft (65 ha), ecologische verbinding Bovendiep (10 ha). Over mogelijke begrenzing van deze gebieden heeft de provincie advies gevraagd aan de gebiedscommissie.	De gebiedscommissie adviseert de gebieden te begrenzen, in nader overleg met betrokken partijen. Voor Groenewoud/Kortenhoeft adviseert de gebiedscommissie om in dit gebied te starten met actieve verwerking, teneinde tijdig de EHS te realiseren. Voor Bovendiep is sprake van een financiële kans, omdat verwerking vanuit ILG-middelen niet nodig is.	GS begrenzen deze gebieden niet in het kader van de besluitvorming over de herijking EHS, maar nemen de gebieden mee in de besluitvorming over de inzet van het quotum (250 ha) voor de robuuste verbindingzone Groene Ruggengraat.
Afgevallen	AGV	Agrarische gronden bestaande natuur Het Gooi				In het gebiedsplan Gooi & Vechtstreek 2003 zijn agrarische gronden aangewezen als bestaande EHS (circa 138 ha). Er doen zich kansen voor voor realisatie (o.a. Landgoed Oud-Naarden), met name voor particulier natuurbeheer.	Het betreft hier geen nieuwe EHS-begrenzings; de desbetreffende gebieden zijn al begrensd. De gebieden zouden moeten worden 'herlabeled' van bestaande (gerealiseerde) EHS naar nieuw te realiseren EHS. Provincie en GNR werken dit verder uit en zullen dit punt agenderen bij het ministerie van LNV. Verder vormt dit geen onderdeel van de herijking EHS.
Totaal Amstel, Gooi en Vecht			250				

Totaal begrenzings en ontgrenzings Noord-Holland

Begrenzings		Ontgrenzings	
Totaal	985,45	Totaal	962,72

4

KAARTEN ONTGRENZINGEN

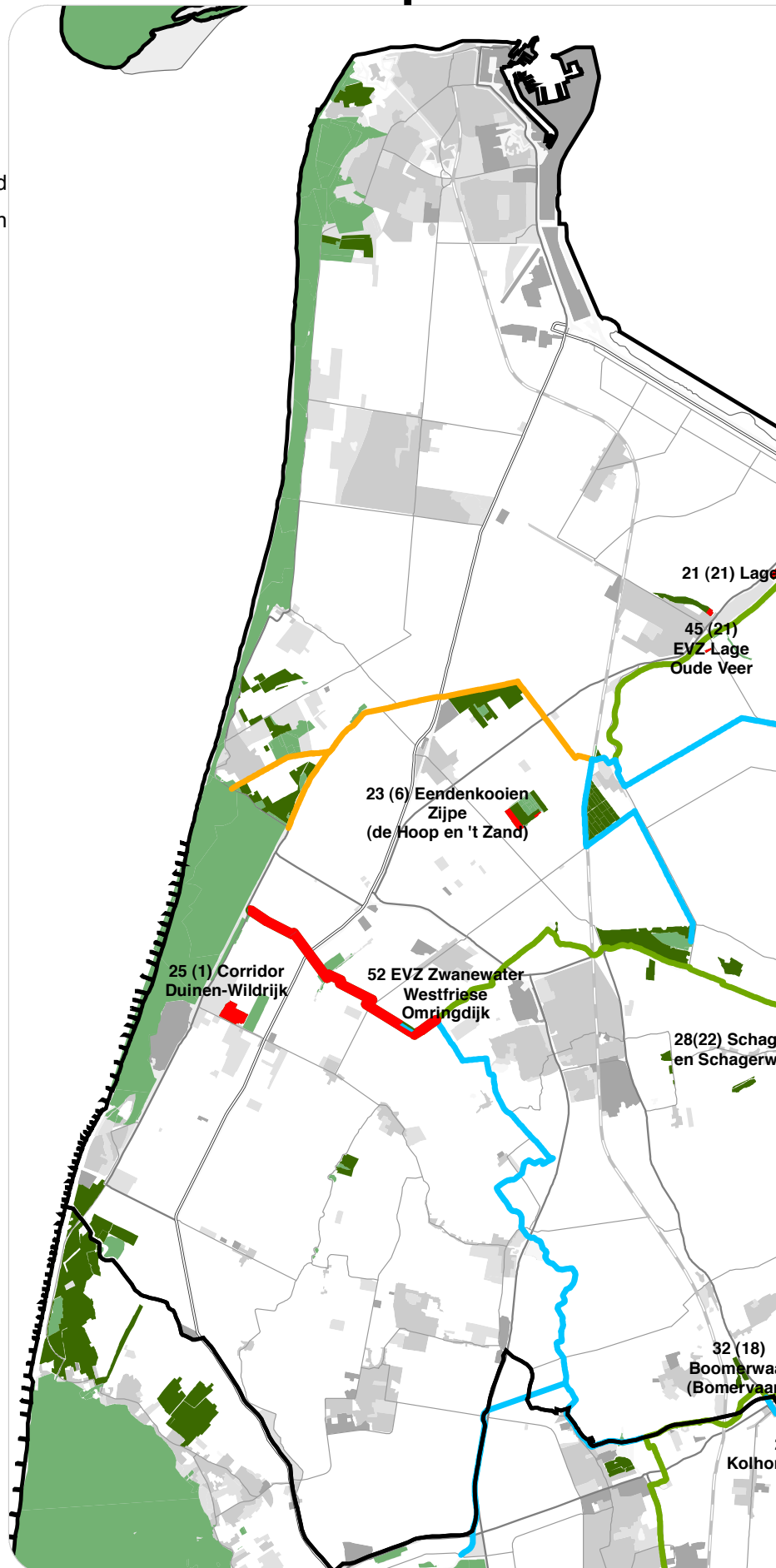
BIJLAGE

A

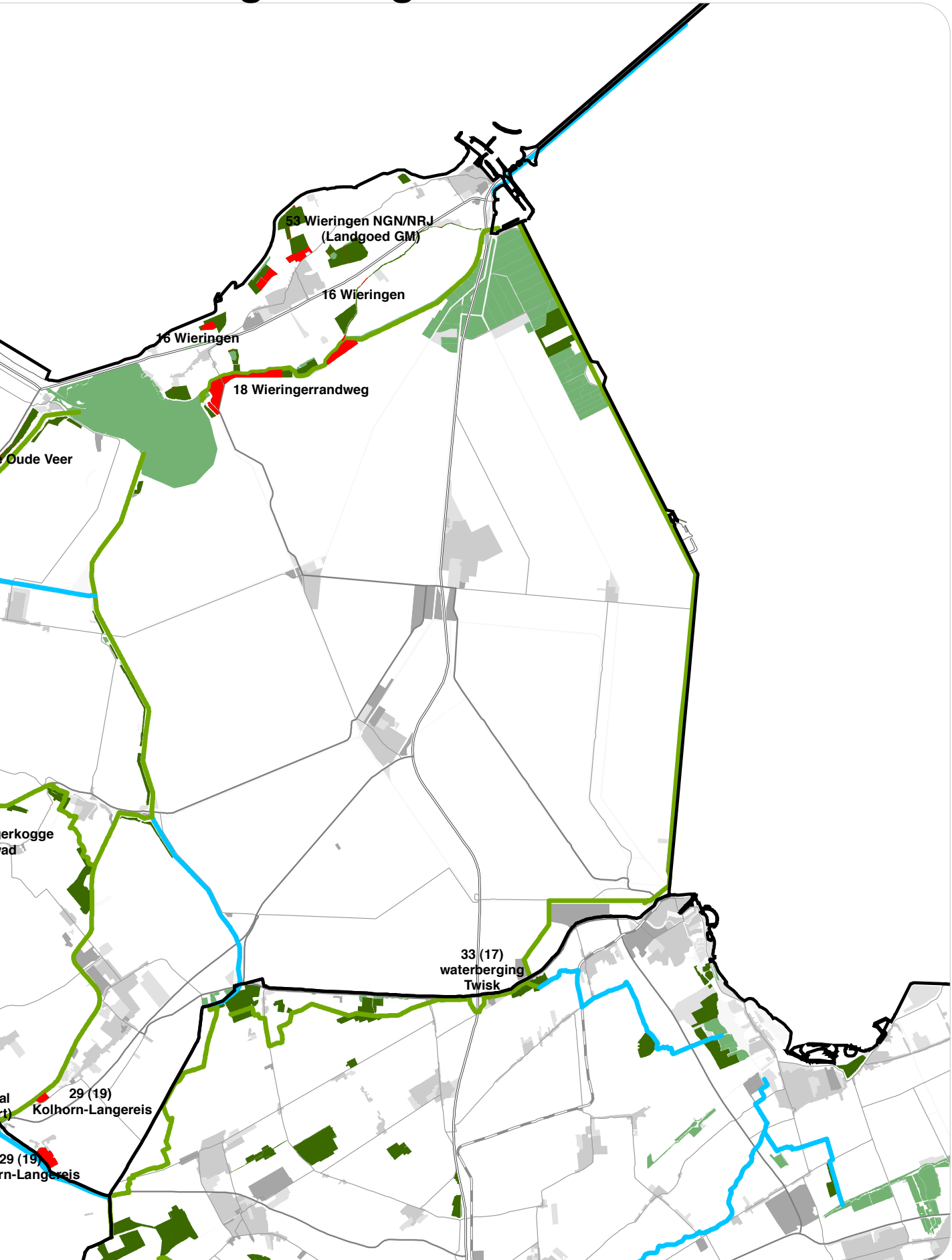

EHS Kop van Noord-Ho

- ILG regioindeling
- Ontgrenzingen
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- EHS - bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie

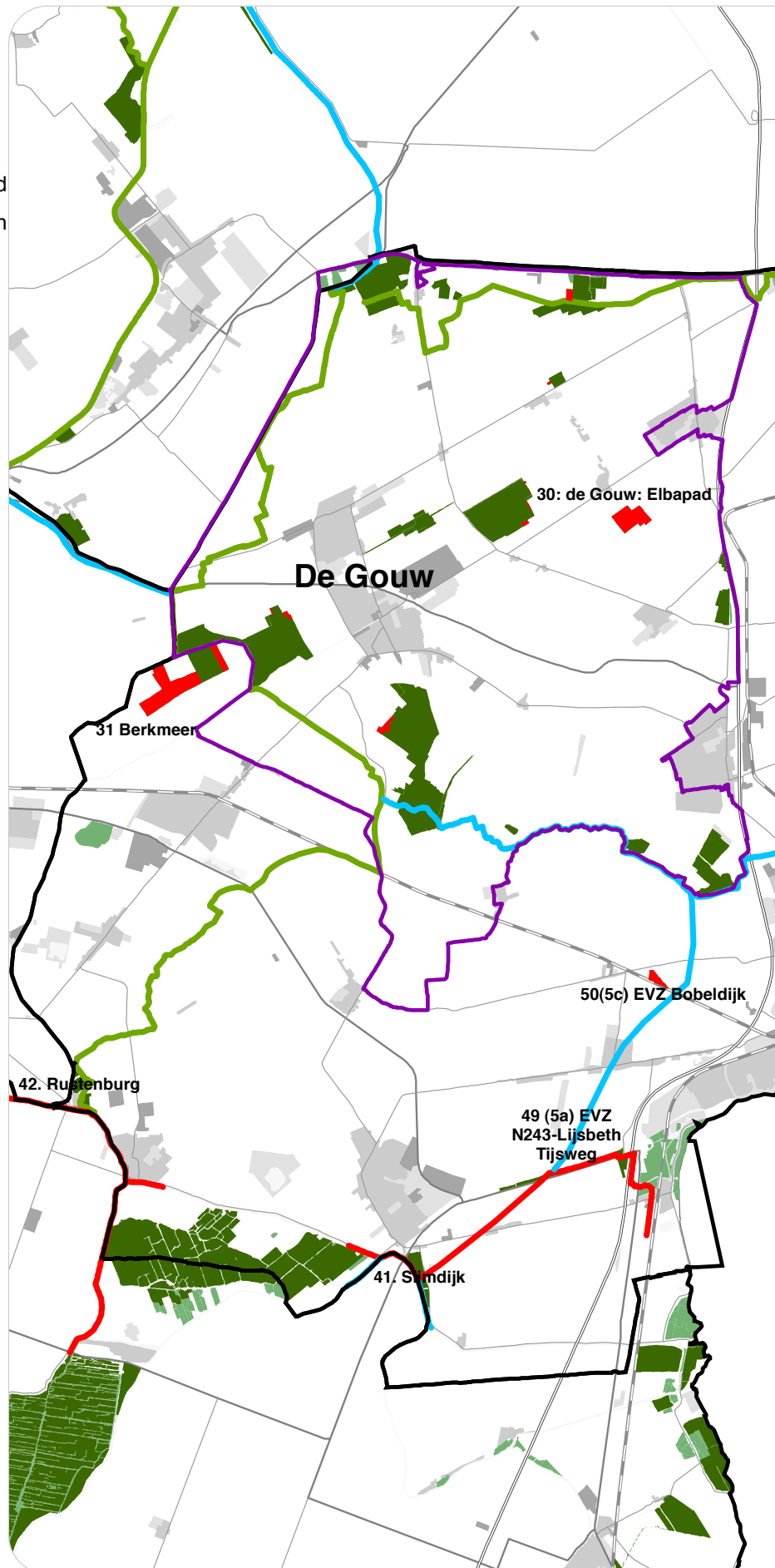

Noord-Holland + Ontgrenzings

EHS West-Fr

- ILG regioindeling
- Landinrichting De Gouw
- Ontgrenzingen
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- EHS - bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie

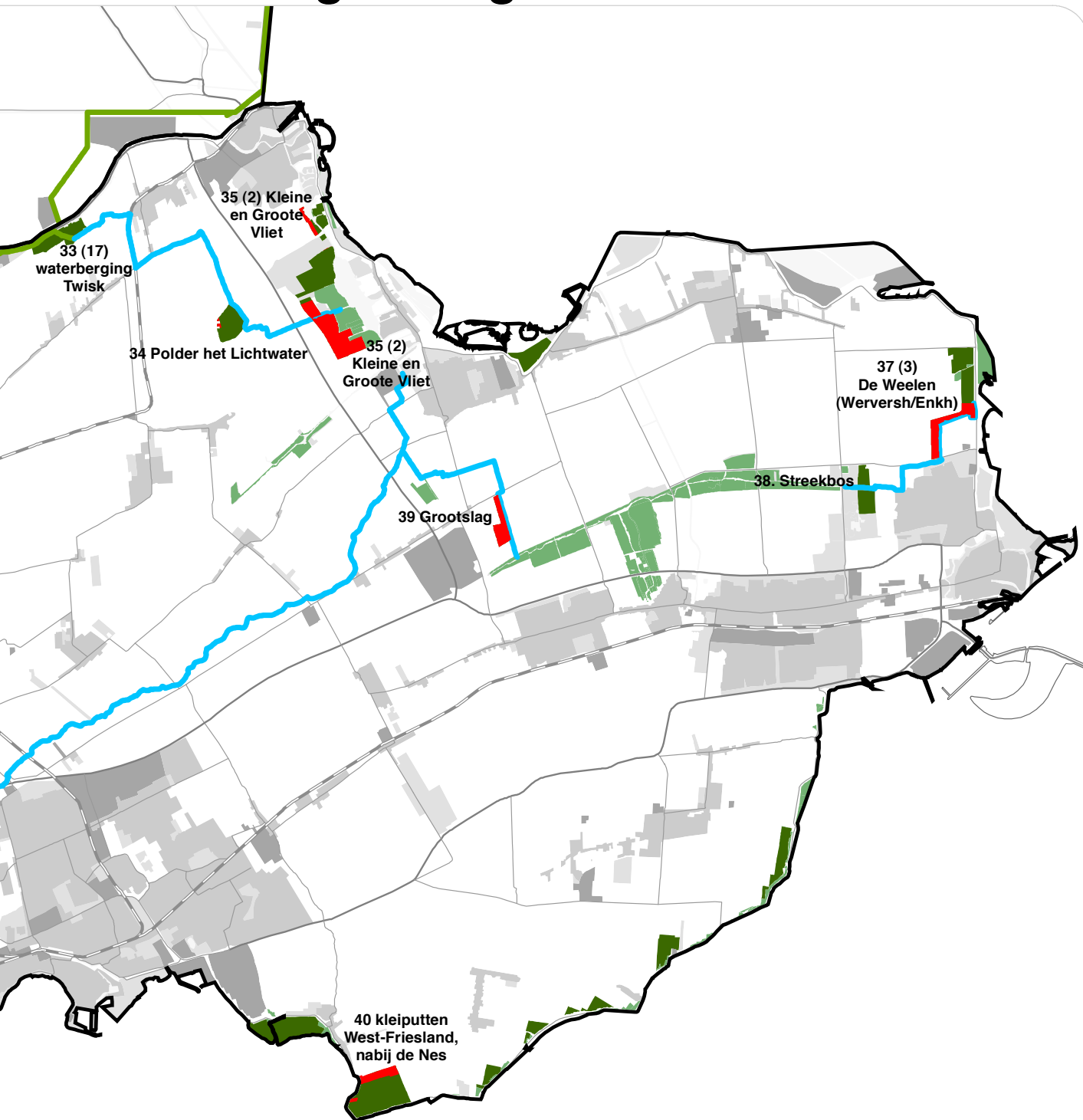

0 1 2 Km.

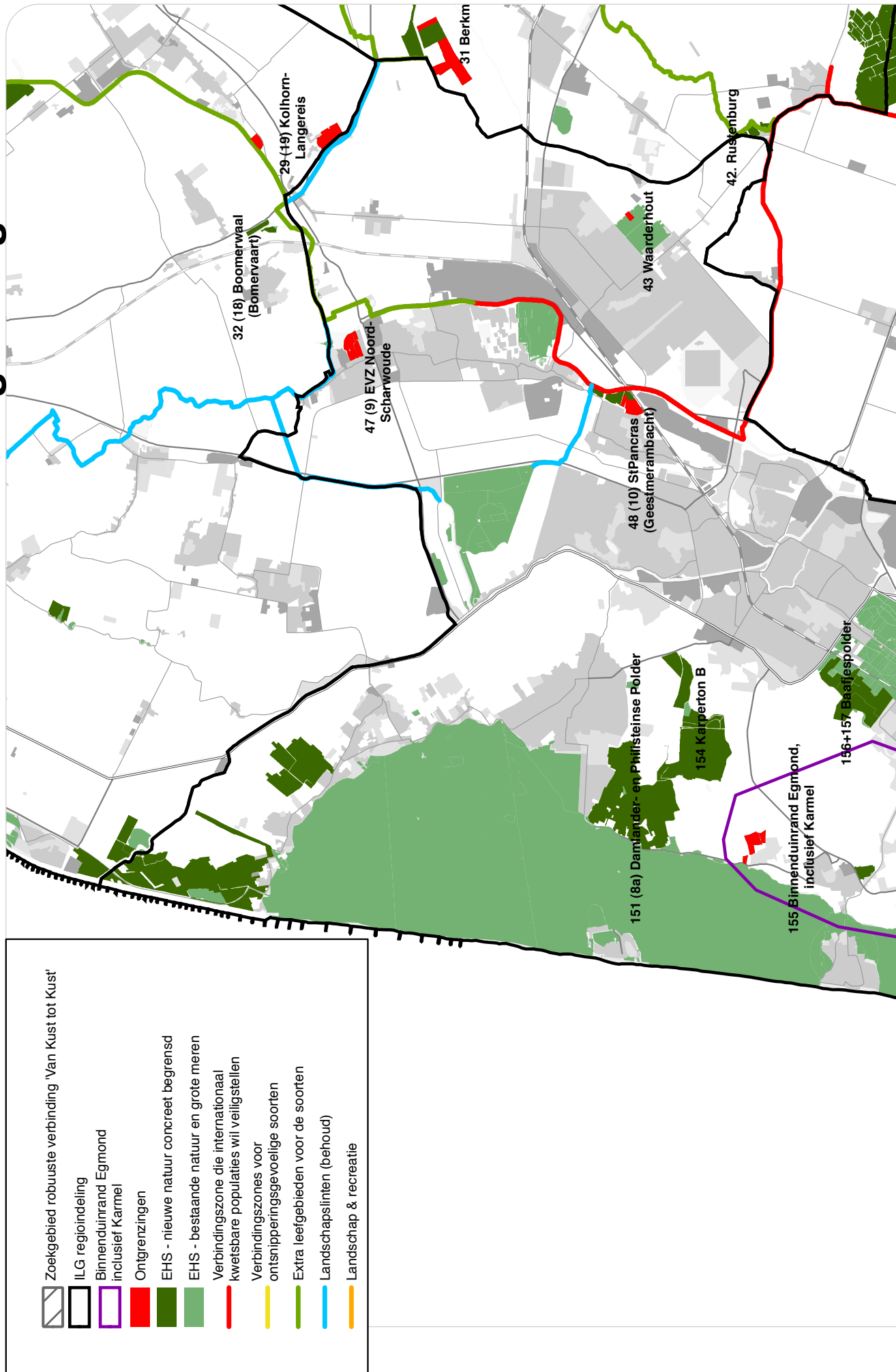
Datum: 10-02-2010

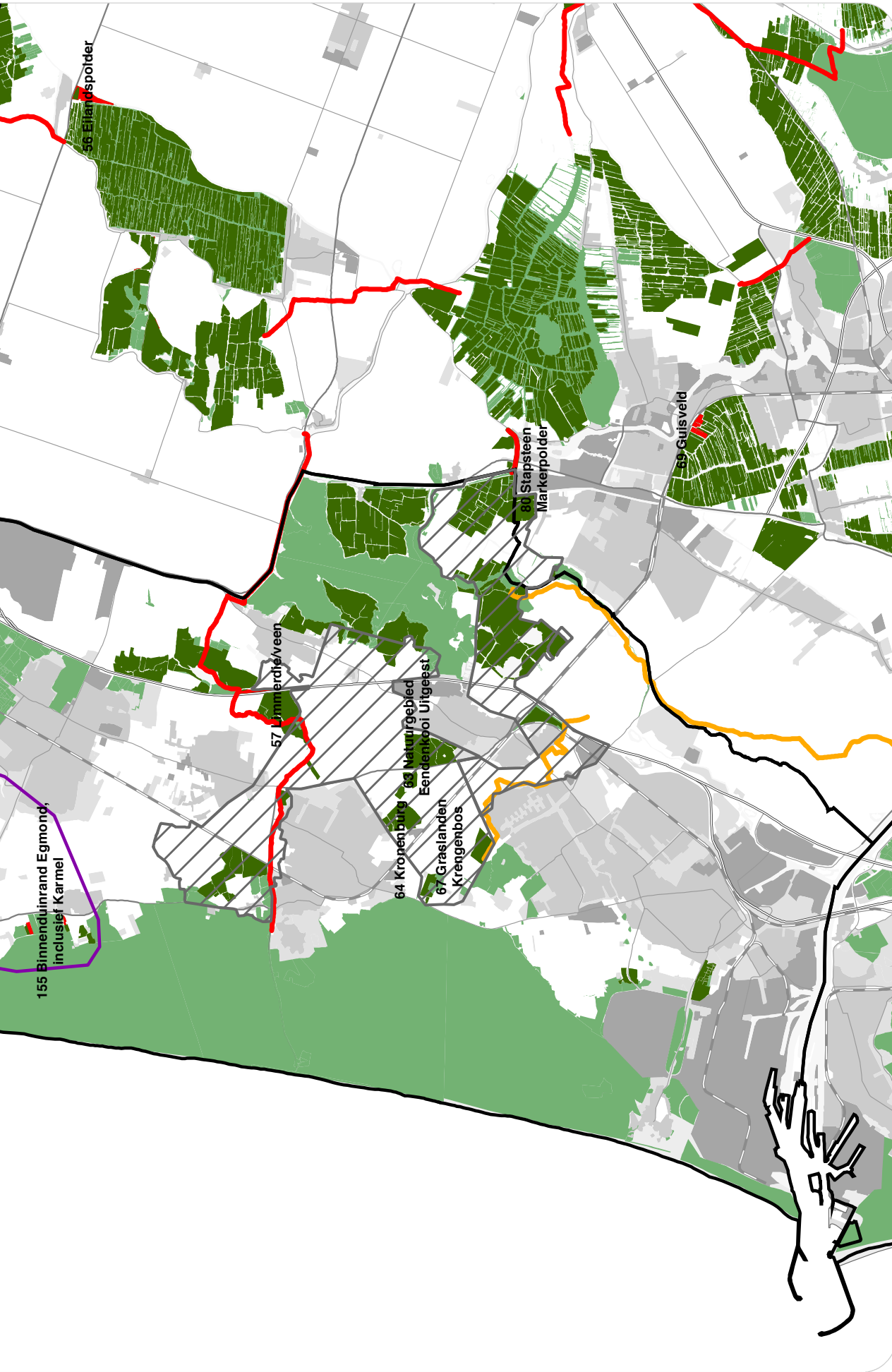
Projectnr.: 1421
Bron: Provincie Noord-Holland

Friesland + Ontgrenzingen

EHS Noord-Kennemerland + Ontgrenzingen

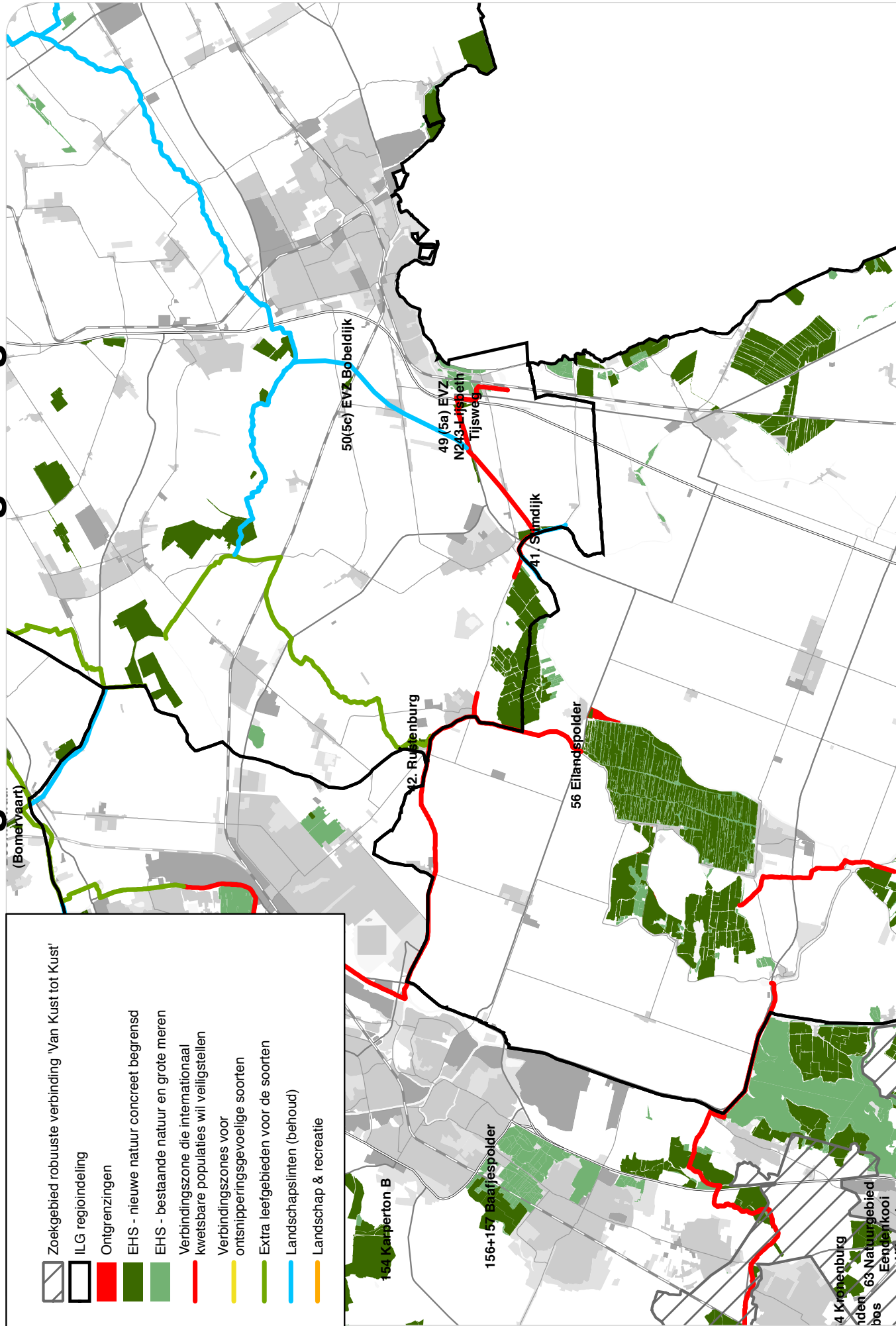

0 1 2 Km.
Bron: Provincie Noord-Holland

Provincie
Noord-Holland
Sector Kennis & Beleidsevaluatie

Datum: 10-02-2010
Projectnr.: 1421

EHS Laag Holland + Ontgrenzingen

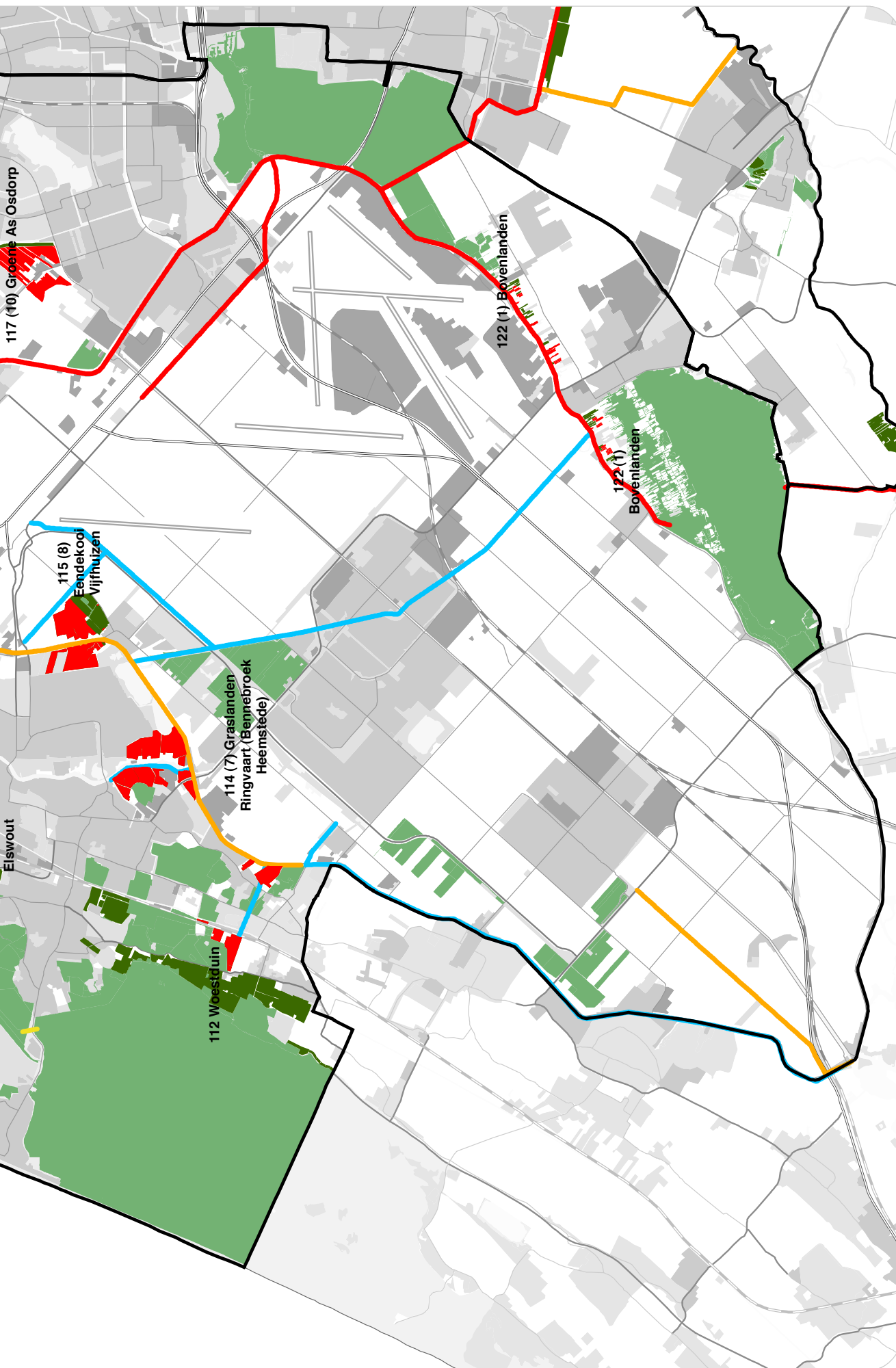
Datum: 10-02-2010
Projectnr.: 1421

Bron: Provincie Noord-Holland

EHS Zuid-West Rijnland + Ontgrenzingen

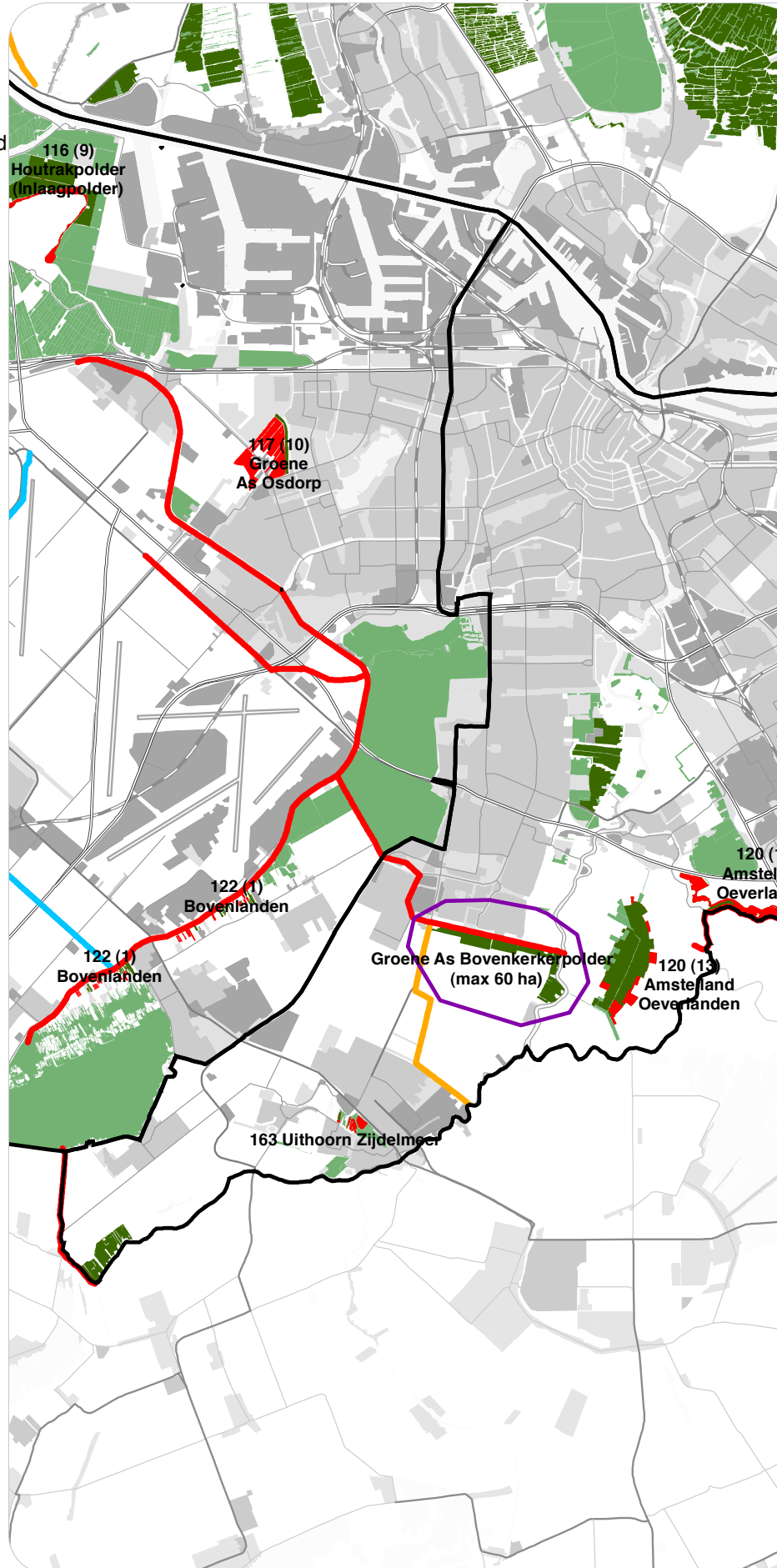
Datum: 10-02-2010
Formaat: A3
Projectnr.: 1421

0 1 2 Km.
Bron: Provincie Noord-Holland

EHS Amstel-, Gooi- en

- ILG regioindeling
- Selectie ontgrenzingen
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- Bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie
- Zoekgebied 60 ha
Groene As Bovenkerkerpolder

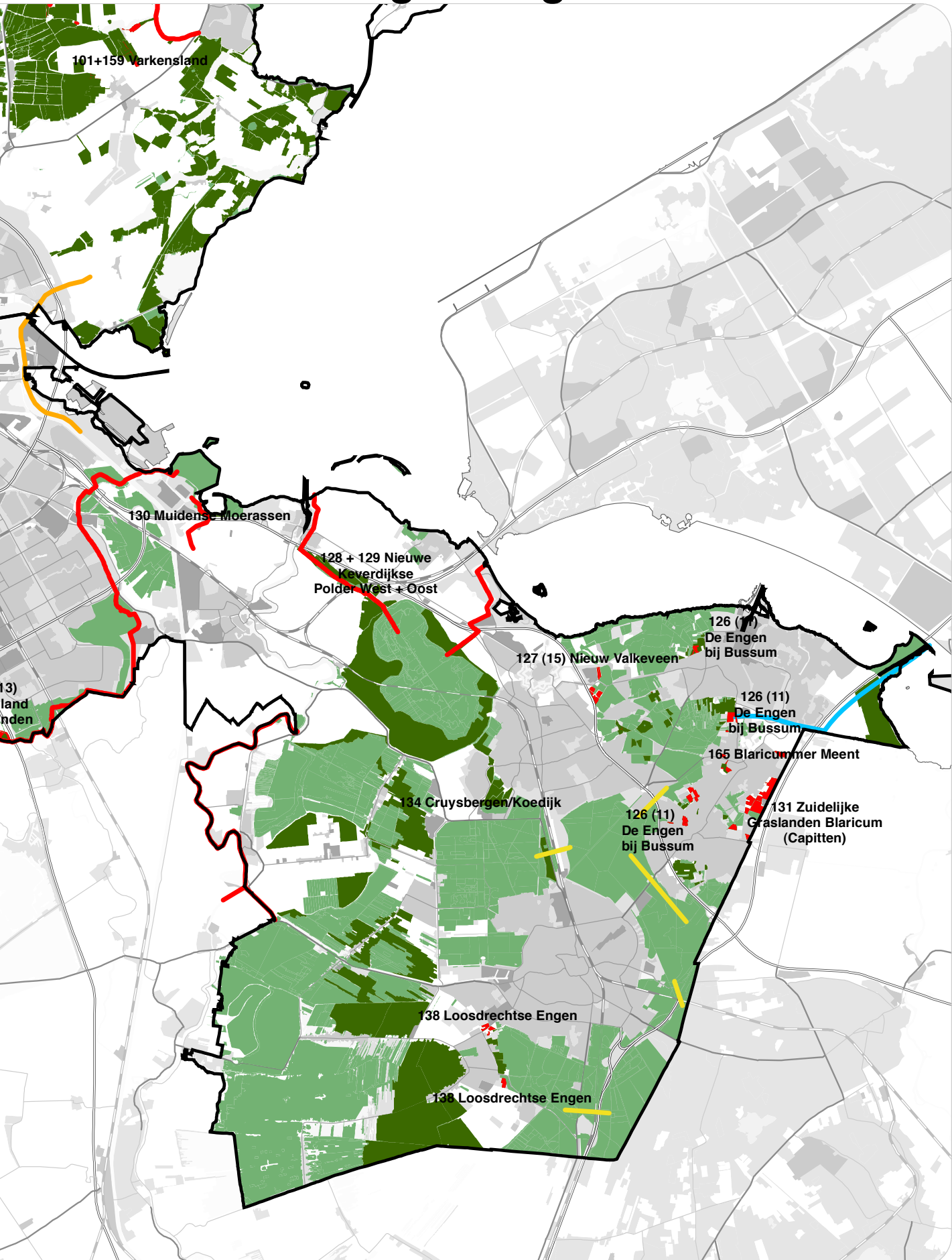

0 2 4 Km.

Datum: 10-02-2010

Projectnr.: 1421
Bron: Provincie Noord-Holland

Vechtsstreek + Ontgrenzings

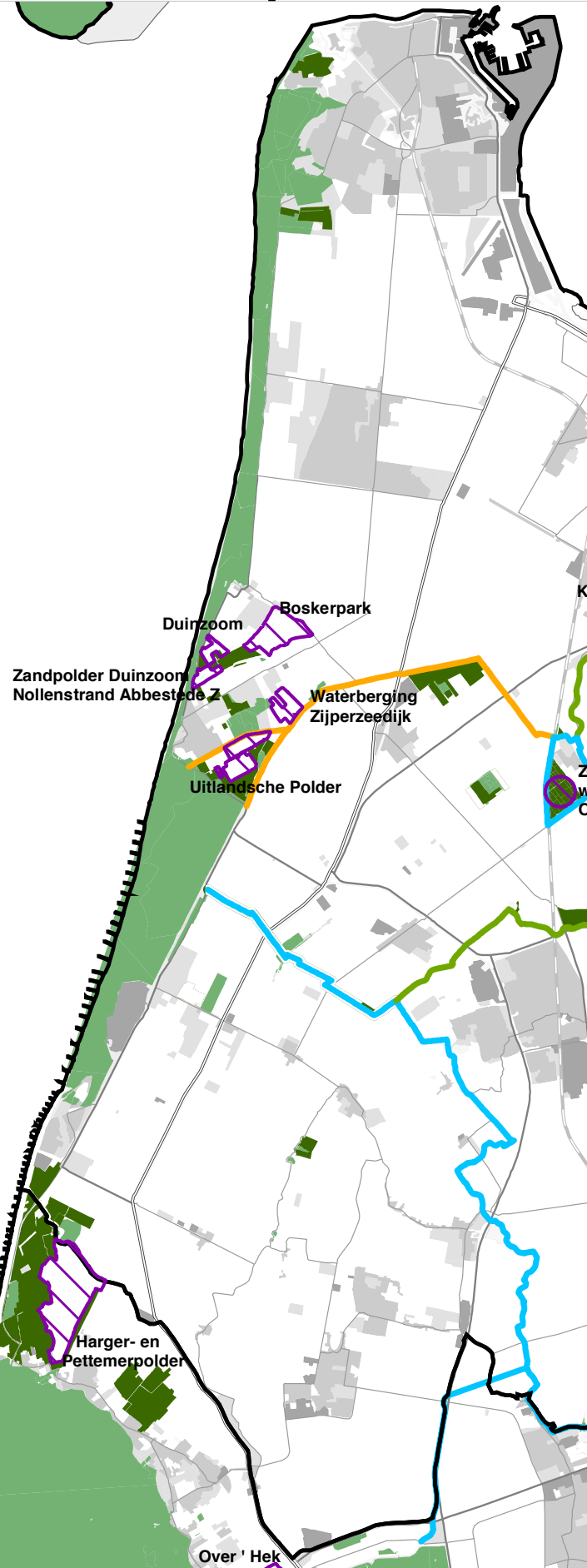
4 KAARTEN BEGRENZINGEN

BIJLAGE B

EHS Kop van Noord-

- ILG regioindeling
- Begrenzinger
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- EHS - bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie

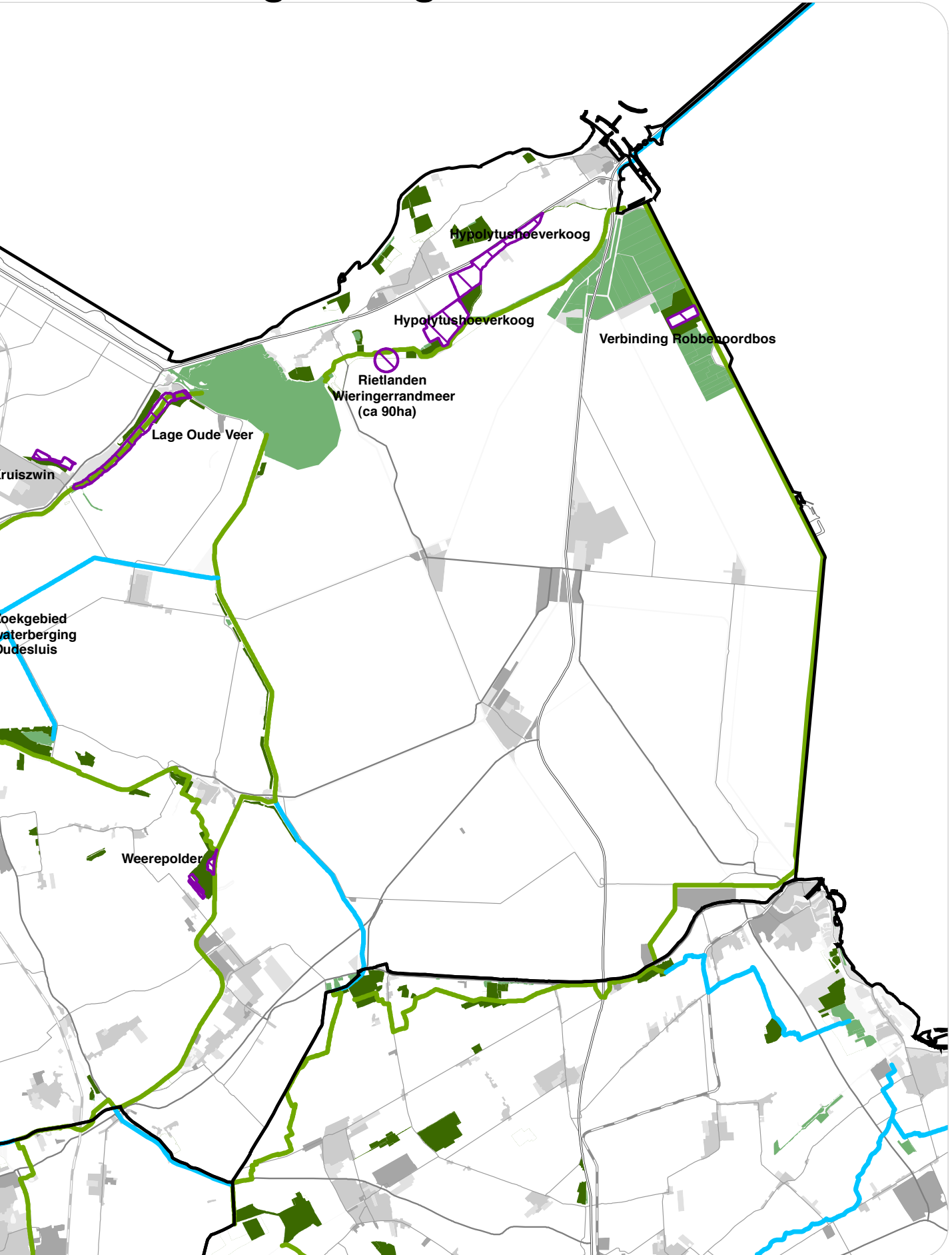

0 2 4 Km.

Datum: 10-02-2010

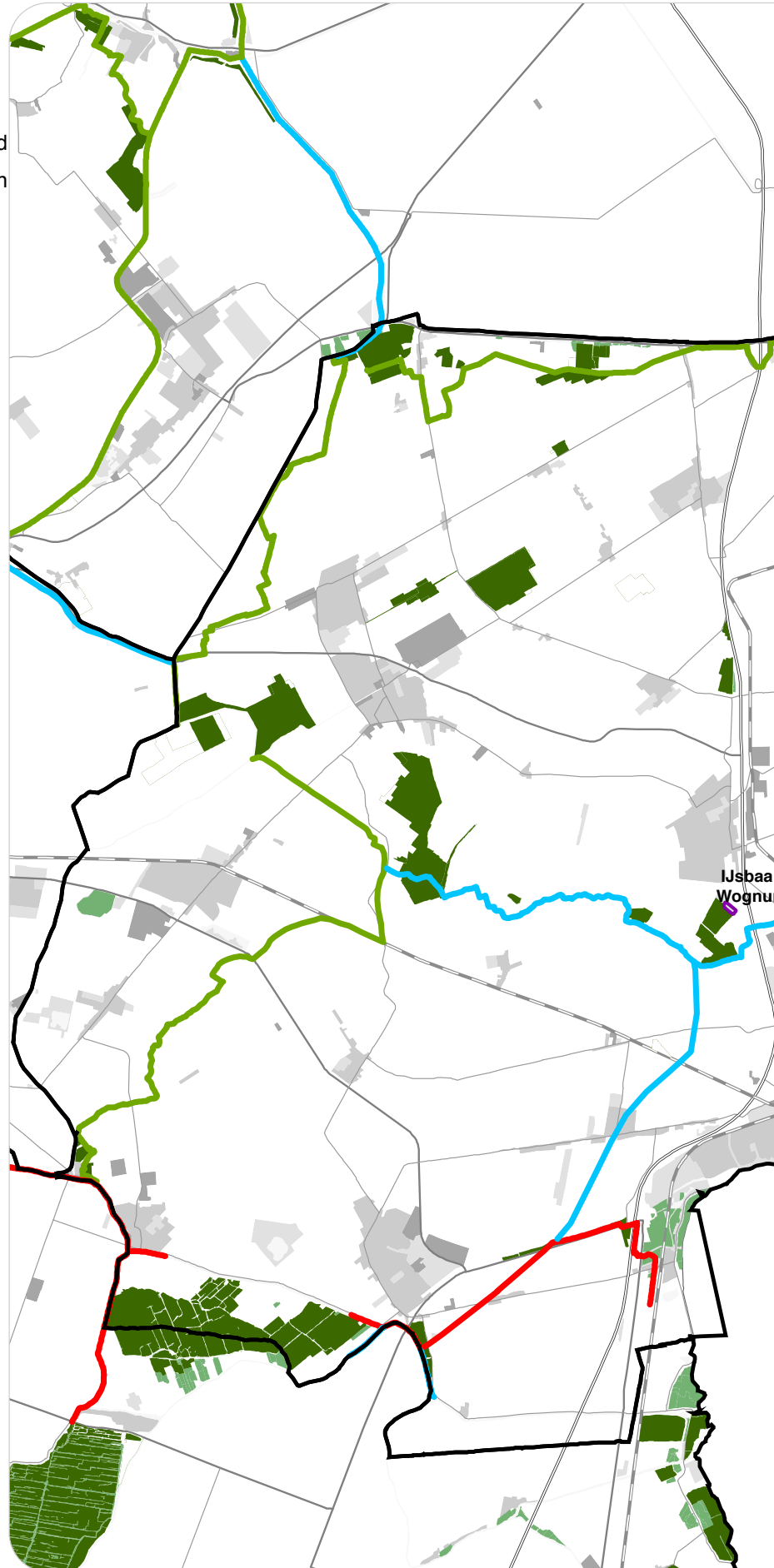
Projectnr.: 1421
Bron: Provincie Noord-Holland

Noord-Holland + Begrenzungen

EHS West-Friesland

- ILG regioindeling
- Begrenzinger
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- EHS - bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie

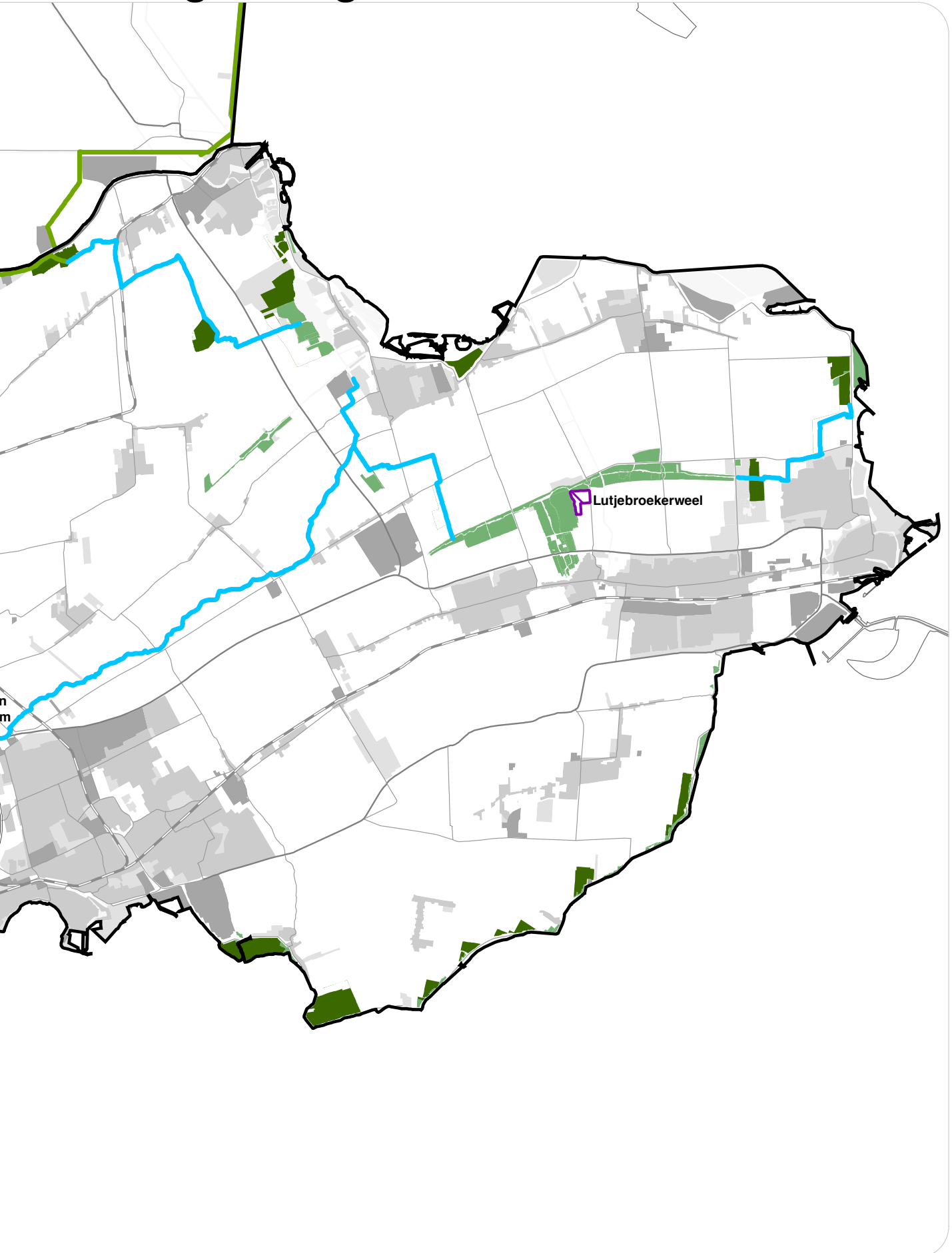

0 2 4 Km.

Datum: 10-02-2010

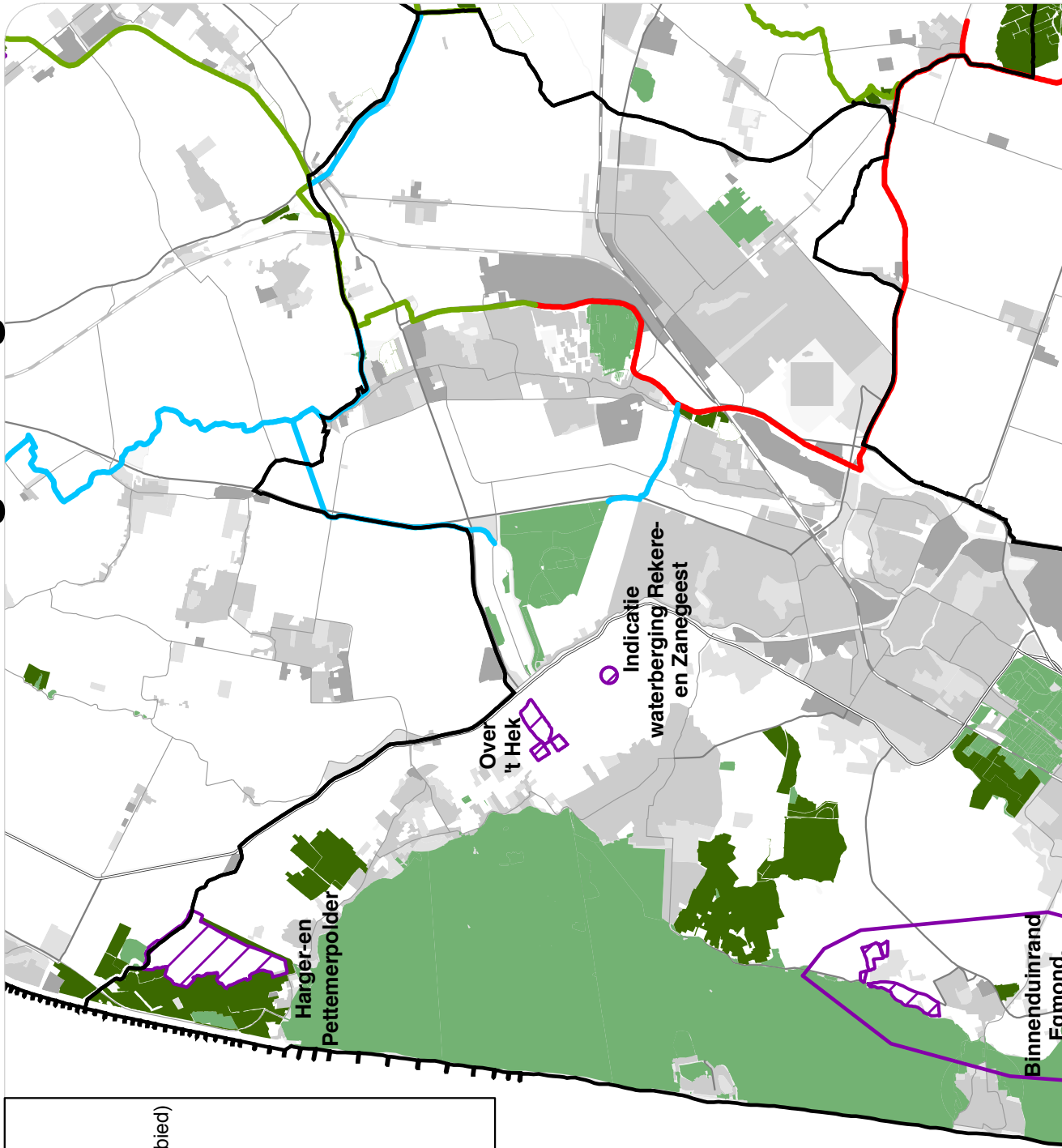
Formaat: A3
 Projectnr.: 1421
 Bron: Provincie Noord-Holland

Land + Begrenzungen

EHS Noord-Kennemerland + Begrenzungen

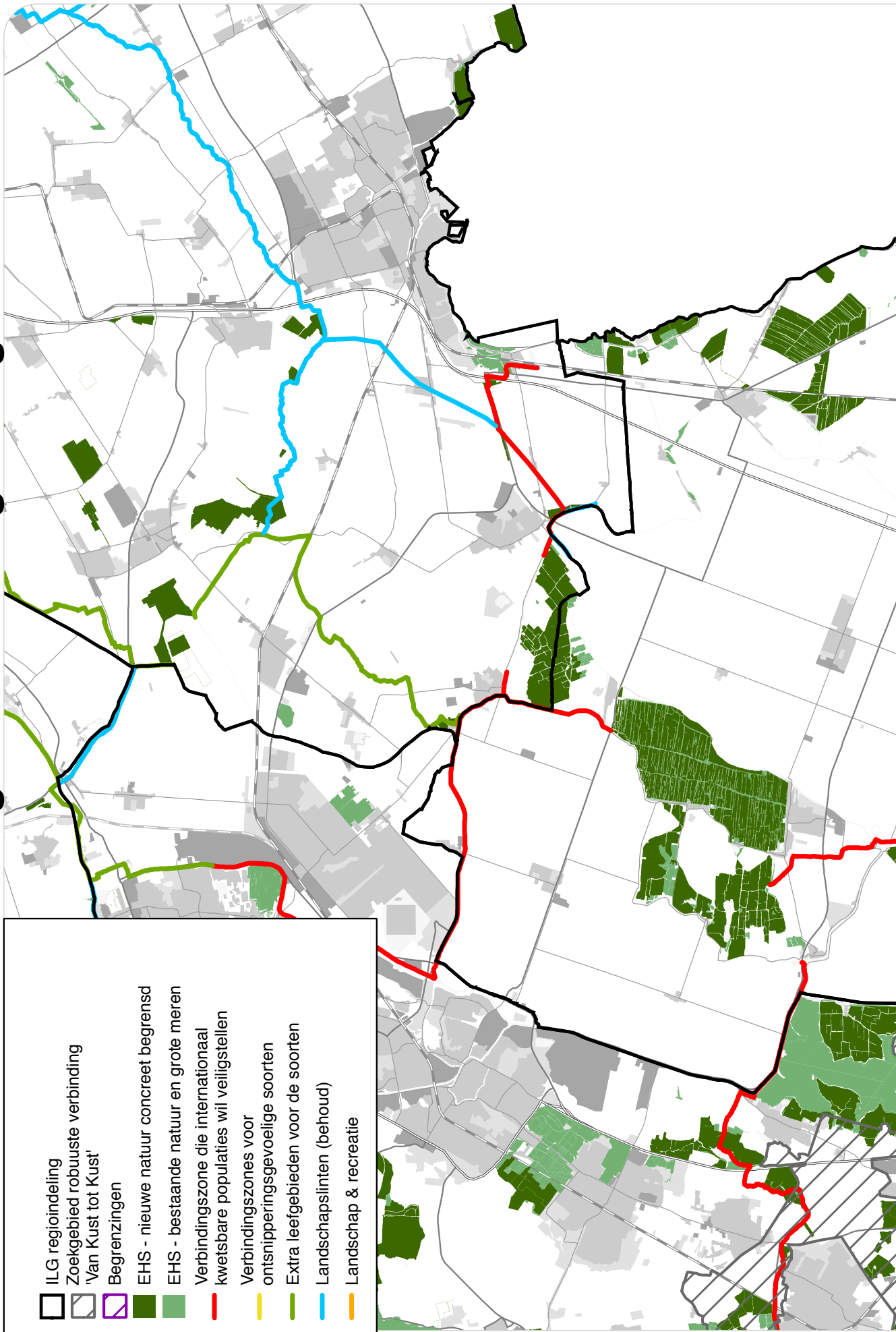
	ILG regioindeling
	zoekgebied robuuste verbinding van 'Kust tot Kust'
	Binnenduinrand Egmond inclusief Karmel (max. 45,5 ha - deels zoekgebied)
	Begrenzungen
	EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
	EHS bestaande natuur en grote meren
	Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
	Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
	Extra leefgebieden voor de soorten
	Landschapslinten (behoud)
	Landschap & recreatie

Datum: 10-02-2010
Projectnr.: 1421

EHS Laag Holland + Begrenzungen

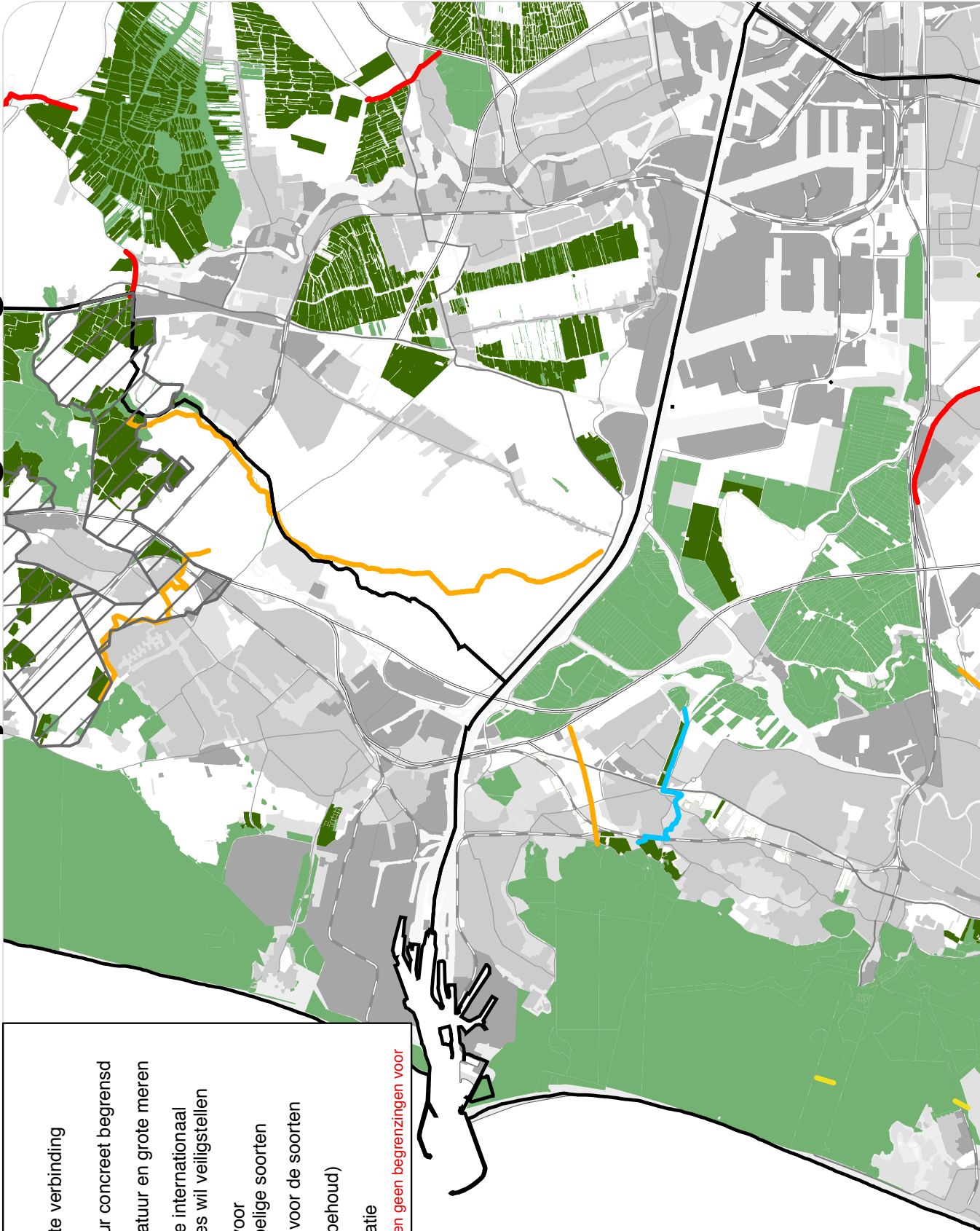
Datum: 10-02-2010
Projectnr.: 1.421

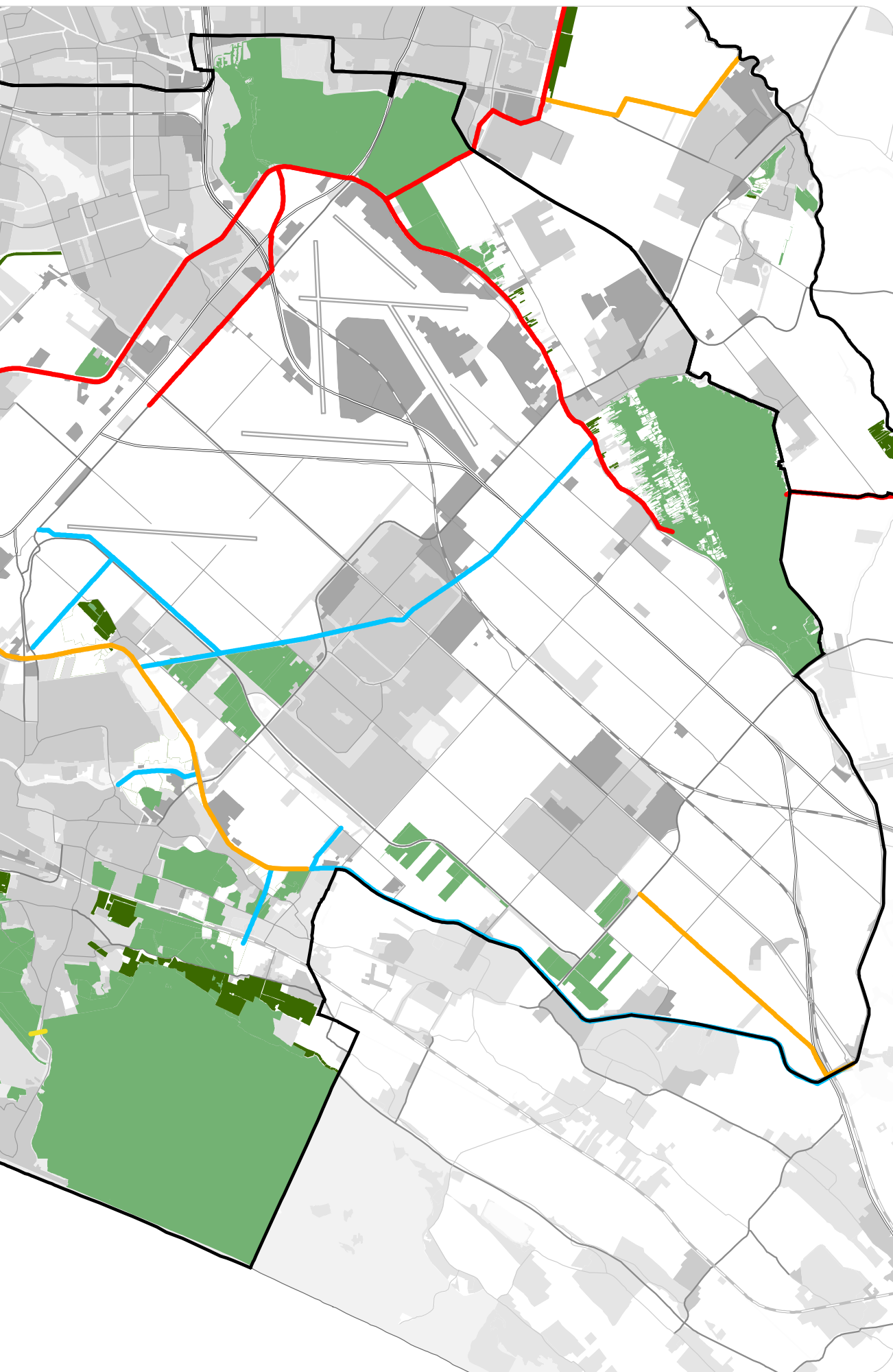

0 2.5 5 Km.
Bron: Provincie Noord-Holland

EHS Zuid-West Rijnland + Begrenzingsen

	ILG regioindeling
	Zoekgebied robuuste verbinding 'Van Kust tot Kust'
	EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
	EHS - bestaande natuur en grote meren
	Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
	Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
	Extra leefgebieden voor de soorten
	Landschapslinten (behoud)
	Landschap & recreatie
	In deze ILG-regio komen geen begrenzingsen voor

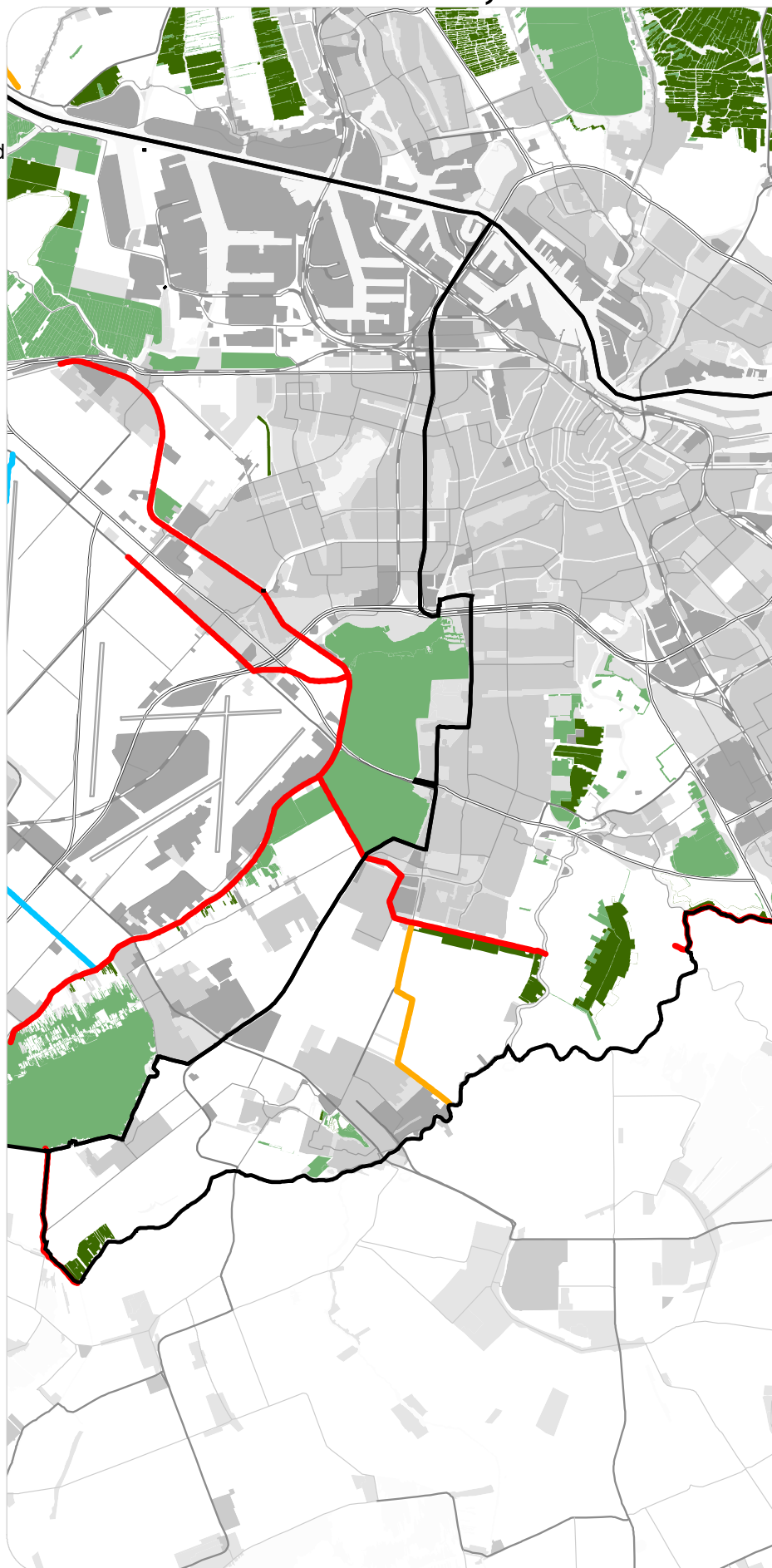
Datum: 10-02-2010
Projectnr.: 1421

0 2.5 5 Km.
Bron: Provincie Noord-Holland

EHS Amstel, -Gooi en V

- ILG regioindeling
- Begrenzingsen
- EHS - nieuwe natuur concreet begrensd
- EHS- bestaande natuur en grote meren
- Verbindingszone die internationaal kwetsbare populaties wil veiligstellen
- Verbindingszones voor ontsnipperingsgevoelige soorten
- Extra leefgebieden voor de soorten
- Landschapslinten (behoud)
- Landschap & recreatie

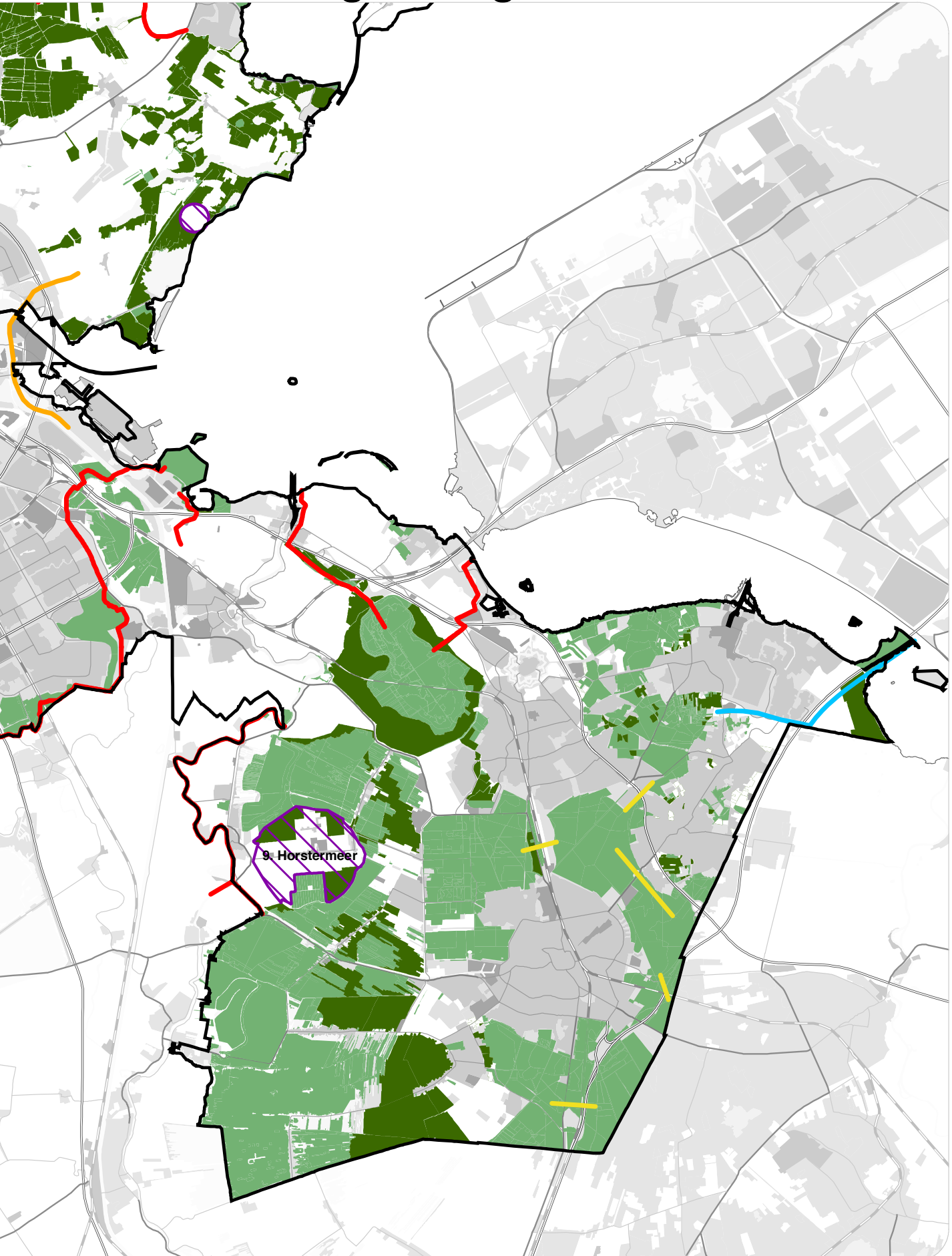

0 2,5 5 Km.

Datum: 10-02-2010

Projectnr.: 1421
Bron: Provincie Noord-Holland

Rechtsstreek + Begrenzings

4

TOELICHTING WIERINGERRANDMEER

BIJLAGE

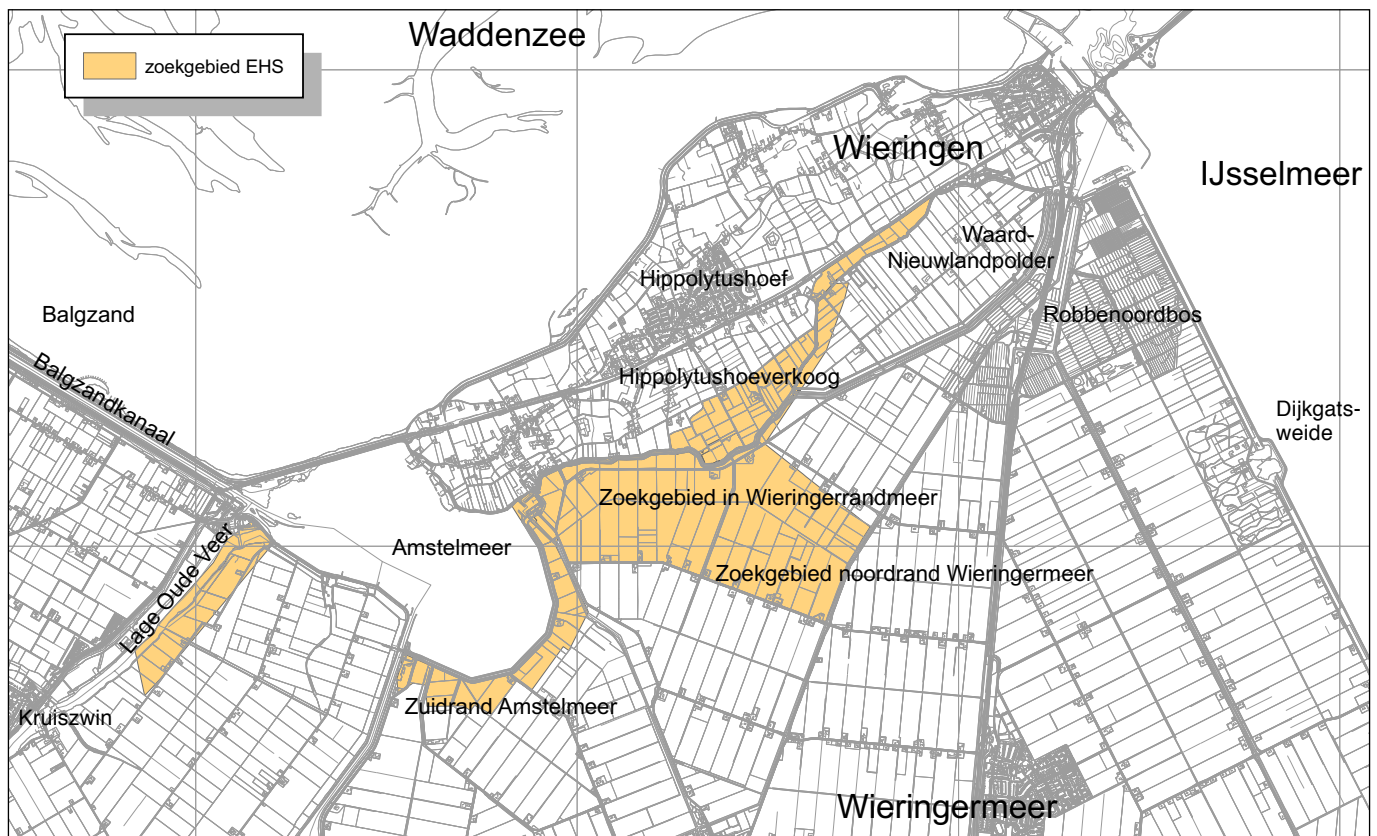
C

Zoals reeds in paragraaf 4.4 werd toegelicht, is de begrenzing van circa 330 hectare EHS in en nabij het Wieringerrandmeer, een delicaat proces geweest. De ecologische potentie van het gebied, zeker met de komst van het Wieringerrandmeer, is echter onbetwist. De geleidelijke overgang van de zoute Waddenzee naar het zoete IJsselmeer biedt kansen voor hoge natuurwaarden, zo blijkt uit ecologische studies. De EHS-begrenzing bij het Wieringerrandmeer was echter illustratief voor de spanning die in de herijking EHS besloten lag: die tussen de landbouw- en natuurbelangen.

Vanuit het landbouwbelang werd ervoor gepleit om zoveel mogelijk EHS-hectaren *binnen* het plangebied van het Wieringerrandmeer te begrenzen; dit zou er immers toch al komen. Vanuit het natuurbelang werd er juist voor gepleit om zoveel mogelijk EHS-hectaren *buiten* het plangebied te begrenzen; dit zou immers 'extra' natuur zijn die bovenop het Wieringerrandmeer kwam.

Om hiermee zo goed mogelijk om te gaan, is bij het opstellen van de gebiedsvisie gewerkt met een groot zoekgebied (zie kaart 1). Dit zoekgebied, dat liep van Lage Oude Veer in het westen tot aan de IJsselmeerkust in het oosten, gaf de mogelijke als EHS te begrenzen gebieden aan en bestond uit zowel het plangebied-Wieringerrandmeer, als gebieden daarbuiten.

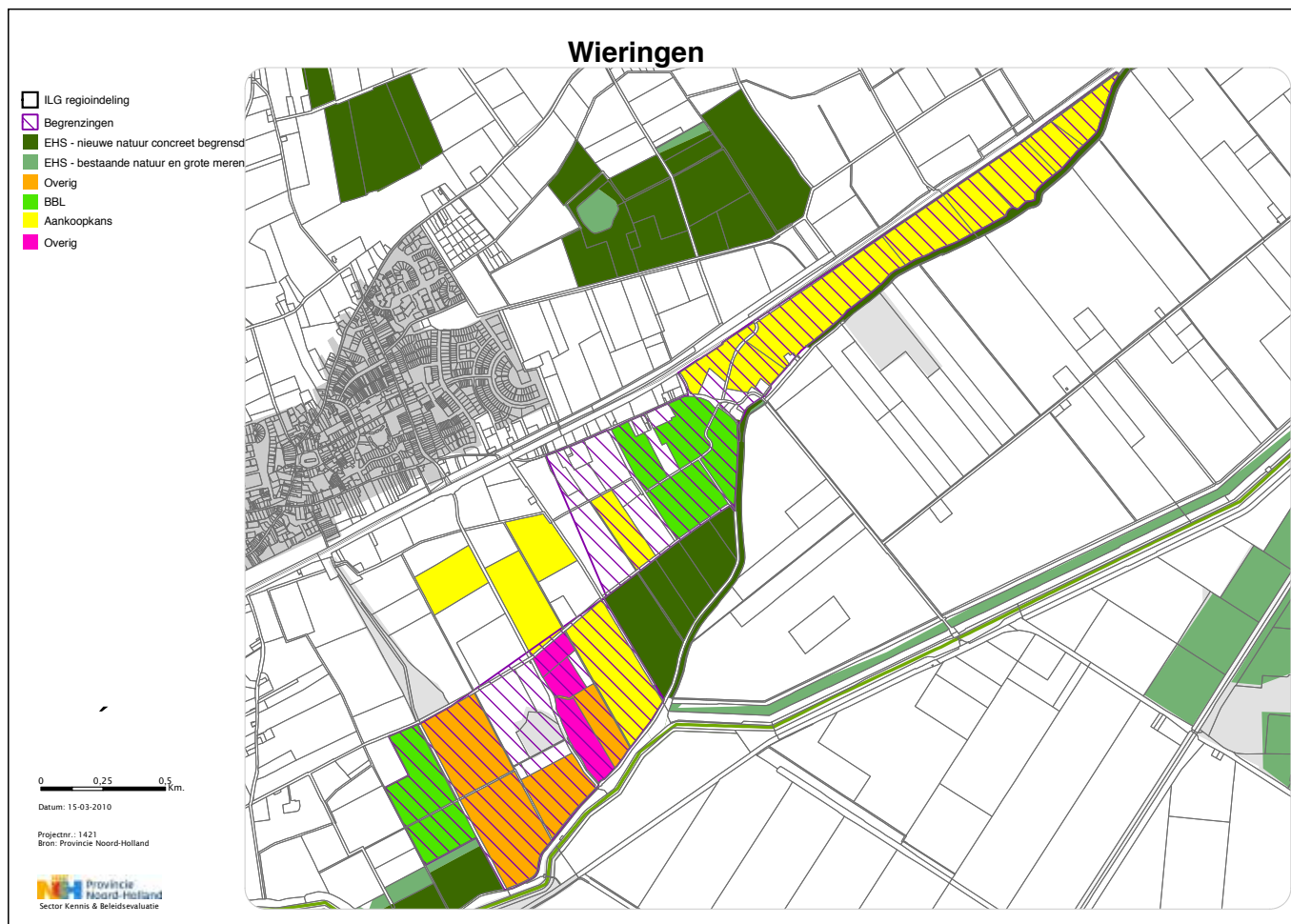
Kaart 1 | Zoekgebied Wieringerrandmeer

Op basis van dit zoekgebied is een afweging gemaakt tussen ecologische potenties, draagvlak bij zowel natuur- als landbouwpartijen en de mogelijkheden voor financiële en versnellingskansen. Dit heeft geleid tot een voorstel voor begrenzing bij Kruiszwijn, Lage Oude Veer, de rietlanden van het Wieringerrandmeer, een deel van de Hippolytushoeverkoog en een verbinding tussen het Robbenoordbos en Dijkgatsweide. GS zijn van mening dat hierbij zowel agrarische, ecologische en financiële belangen gediend zijn. De ecologische belangen zijn gelegen in de begrenzing van het ecologisch zeer waardevolle Lage Oude Veer en Kruiszwijn, een slechts beperkte begrenzing in het Wieringerrandmeer en een aanvullende begrenzing in de

Hippolytushoeverkoog en de verbinding langs de IJsselmeerkust. De agrarische belangen zijn gediend met het terugbrengen van de (aanvankelijk beoogde) 750 ha begrenzing in dit gebied en het vrijwaren van de Wieringermeerpolder, de strook ten zuiden van het Amstelmeer en de landzijde bij Lage Oude Veer. Bovendien is bij de begrenzing in de Hippolytushoeverkoog nadrukkelijk 'slim begrensd'. Vrijwel uitsluitend zijn percelen begrensd die reeds in overheidshanden zijn of waarvoor een concrete aankoopkans bestaat vanwege een dreigende 'doorsnijding' van landbouwbedrijven door de komst van het Wieringerrandmeer. Dit is te zien in kaart 2.

Kaart 2 | Eigendomssituatie Hippolytushoeverkoog

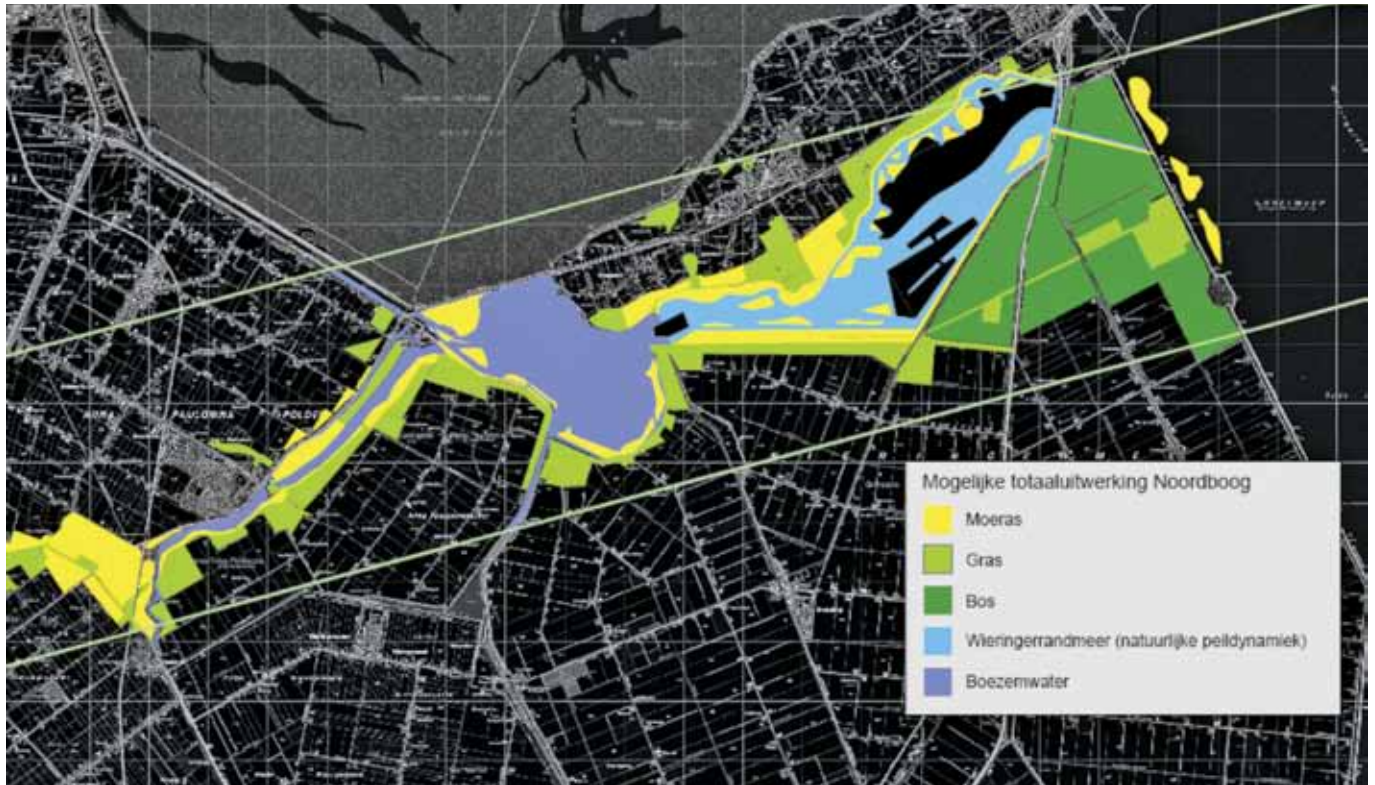
Tenslotte is sprake van een financiële en versnellingskans doordat de gronden van Kruiszwijn en Lage Oude Veer reeds verworven en deels ingericht zijn, de rietlanden in het Wieringerrandmeer vanuit het 'rood' worden gefinancierd, gronden in de Hippolytushoeverkoog en de verbinding tussen het Robbenoordbos en Dijksgatsweide deels in overheidshanden zijn en/of naar verwachting spoedig kunnen worden verworven.

Relatie met Noordboog-Oost

In 2005 heeft onderzoeksbureau Waardenburg in opdracht van Landschap Noord-Holland, een mogelijke uitwerking van de Noordboog-Oost gepresenteerd. Deze is te zien in kaart 3.

Het realiseren van de Noordboog is geen provinciaal doel meer. De Noordboog is niet opgenomen in de Structuurvisie en is geschrapt uit de ILG-subsidiecriteria. Door de combinatie van reeds bestaande EHS (het Amstelmeer, het Robbenoordbos en Dijksgatsweide en enkele percelen op Wieringen), het toekomstige Wieringerrandmeer (waarvan de rietlanden bovendien als EHS begrensd zullen worden) en enkele extra EHS-begrenzings in het kader van de herijking (Kruiszwijn en Lage Oude Veer, delen van de Hippolytushoeverkoog en de verbinding tussen het Robbenoordbos en Dijksgatsweide) zal in het noordoosten van de provincie alsnog een robuust natuurgebied ontstaan, dat grote gelijkenis vertoont met de Noordboog-Oost-uitwerking in het Waardenburg-rapport. Dit is te zien in kaart 4. Op enkele punten verschilt dit natuurgebied van de Noordboog-Oost. In het voorstel dat in het kader van de herijking wordt gepresenteerd, wordt géén EHS begrensd op het land bij Lage Oude Veer, ten zuiden van het Amstelmeer en in de Wieringermeerpolder. Ook is de begrenzing op Wieringen niet zo omvangrijk als in het Waardenburg-rapport wordt voorgesteld.

Kaart 3 | Mogelijke uitwerking Noordboog-Oost. Bron: Waardenburg (2005)

Kaart 4 | Toekomstige natuur, inclusief Wieringerrandmeer

TOP-3 NATUURBEHERENDE ORGANISATIE

BIJLAGE

In het Natuurbeheerdersoverleg heeft gedeputeerde Heller aan de natuurbeherende organisaties verzocht hun top-3 van meest ongewenste voorstellen voor begrenzing of ontgrenzing kenbaar te maken. Van Landschap Noord-Holland, Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat is een top-3 ontvangen. In deze bijlage wordt deze weergegeven, inclusief een reactie van GS. De reactie van GS is ook te vinden in de tabellen van ontgrenzingen en begrenzingen.

Tabel 1 | Landschap Noord-Holland (ontvangen 9 november 2009)

Opmerking	Reactie GS
Woestduin: niet ontgrenzen vanwege de ecologische waarde van het gebied.	Ontgrenzen; GS houden vast aan oorspronkelijke redenen om tot ontgrenzing over te gaan (zoals ook aangekondigd in brief van GS aan gemeente Bloemendaal d.d. 9 september 2009, 2009-47202). In de afgelopen jaren hebben meerdere bestuurlijke overleggen met de gemeente plaatsgevonden. Nu de gemeente de verwerving heeft gestaakt, zien ook GS geen kans op realisatie meer. De concept-evaluatie van de ecologische verbindingzones concludeert dat er, vanuit het belang van de desbetreffende ecologische verbindingzone, geen noodzaak is deze stapsteen te behouden.
Eendenkooien 't Zand en De Hoop (beide in de Kop van Noord-Holland): niet ontgrenzen; de gebieden zijn reeds in bezit en zijn van belang voor cultuurhistorie en als stapsteen in de ecologische verbindingzone.	<i>Eendenkooi 't Zand.</i> Deze eendenkooi zou aanvankelijk ontgrensd worden, vanwege een te beperkte ecologische waarde. Nadat Landschap Noord-Holland kon aantonen dat een deel van de percelen reeds in bezit zijn, hebben GS besloten deze percelen niet te ontgrenzen. Landschap Noord-Holland heeft daarnaast een wens voor aanvullende begrenzing vanwege een aankoopkans (circa 10 ha). Deze aanvullende begrenzing zou ook het beheer van de eendenkooi gemakkelijker maken. GS houden echter vast aan de ecologische toets, die aangeeft dat de ecologische waarde van dit gebied te beperkt is. Aanvullende begrenzing is daarmee niet aan de orde. <i>Eendenkooi De Hoop.</i> Ook deze eendenkooi zou aanvankelijk ontgrensd worden, vanwege een te beperkte ecologische waarde. Landschap Noord-Holland heeft aangetoond dat het ook hier enkele percelen reeds in bezit heeft. Deze percelen worden niet ontgrensd.
De Bovenlanden bij Aalsmeer: niet ontgrenzen; er ligt veel ecologische kwaliteit en er wordt samen gewerkt met Stichting De Bovenlanden om de hele zone robuuster te maken en efficiënter beheer te voeren.	Begrenzing deels handhaven en deels ontgrenzen, conform het advies van de Stichting De Bovenlanden. De concept-evaluatie ecologische verbindingzones constateert dat dit gebied een waardevolle stapsteen is voor de Groene AS. Ook constateert de concept-evaluatie dat het advies van de Stichting De Bovenlanden realistisch is. Ongeveer de helft van het gebied is reeds in bezit, of realisatie is haalbaar.
Limmerdie: niet ontgrenzen; de kans op een robuuste eenheid zou worden tenietgedaan.	Begrenzing handhaven. De concept-evaluatie ecologische verbindingzones constateert dat deze stapsteen de werking van de ecologische verbindingzone op significante wijze versterkt.
Wieringerrandmeer: Landschap Noord-Holland geeft aan moeite te hebben met de voorstellen voor begrenzing	Toen deze top-3 werd ontvangen, zagen de (ambtelijke) voorstellen voor de begrenzing in en nabij het Wieringerrandmeer er nog significant anders uit dan het eigenlijke voorstel. Landschap Noord-Holland heeft geparticipeerd in de klankbordgroep voor de gebiedsvisie. In de uiteindelijk voorgestelde begrenzing is een aanzienlijk kleiner aantal hectaren binnen het plangebied van het Wieringerrandmeer begrens. Nadat de voorgestelde begrenzing kenbaar is gemaakt, is geen negatieve reactie van Landschap Noord-Holland meer ontvangen.

Tabel 2 | Natuurmonumenten (ontvangen 8 december 2009)

Opmerking	Reactie GS
Damlander- en Philisteinse Polder: niet ontgrenzen, ook niet gedeeltelijk, vooruitlopend op gebiedsproces	GS ontgrenzen het gebied niet, conform het advies van de gebiedscommissie. GS stellen een maximaal quotum van 75 ha beschikbaar in het gebiedsproces Bergermeer (voor afronding van het noordelijk deel van het gebied) en circa 25 ha voor watergerelateerde maatregelen in het zuidelijk deel van het gebied en voor verbindingen tussen het gebied en het vliegveld Bergen. Concrete begrenzing moet uiterlijk eind 2012 opgenomen zijn in het natuurbeheerplan. De resterende hectares worden bij besluitvorming over het gebiedsproces ontgrensd. Hierover is inmiddels overleg gevoerd met Natuurmonumenten.
Harger- en Pettemerpolder: begrenzen, complementair aan bestaande begrenzing en alternatieve verwerving	GS begrenzen de gehele Harger- en Pettemerpolder, inclusief de gronden die als gevolg van alternatieve verwerving beschikbaar komen voor natuur. De ecologische potentie van het gebied is zeer hoog; verdere begrenzing zou bovendien bijdragen aan het creëren van een robuuste eenheid met Naturazoo-gebied. BBL en Natuurmonumenten hebben reeds gronden in bezit, waardoor sprake is van een financiële en versnellingskans. De kans op realisatie is bovendien groot door koppeling van meerdere projecten (o.a. compensatie voor de plaatsing van windmolens voor de kust van Bergen en een dijkversterking) en geldstromen. Over de realisatie is reeds overleg gevoerd met Natuurmonumenten.
Egelshoek/(Ster van Loosdrecht): begrenzen vanwege de hoge ecologische potenties	Gezien de hoge natuurwaarden in het gebied, maar tegelijk het beperkte draagvlak voor begrenzing als EHS, adviseert de gebiedscommissie dit gebied nu niet concreet te begrenzen, maar de hectares als quotum voor het gebied beschikbaar te houden. De commissie schat in dat de komende jaren een oplossing kan worden gevonden voor de realisatie van EHS in dit gebied. GS volgen het advies van de gebiedscommissie en begrenzen het gebied vooralsnog niet. Het beschikbaar houden van een reservering past niet in de filosofie van de herijking EHS, waarbij wordt gestreefd naar zo concreet mogelijke begrenzingen en versnelling van de uitvoering. Er is dus geen sprake van een reservering van EHS-hectares voor dit gebied.

Tabel 3 | Goois Natuurreservaat (ontvangen 27 november 2009)

Opmerking	Reactie GS
De engen bij Bussum: niet ontgrenzen vanwege de natuurwaarden.	GS handhaven een deel van de begrenzing, conform de afspraken die gedeputeerde Heller en het Goois Natuurreservaat hierover hebben gemaakt. Hoewel de ecologische toets constateert dat de natuurwaarden gering zijn en de begrenzing vooral in landschappelijk belang is, zijn diverse percelen al in bezig van het Goois Natuurreservaat of is sprake van concrete aankoopkansen.
De engen bij Loosdrecht: niet ontgrenzen vanwege de natuurwaarden.	Zie bovenstaande tekst.
Cruysbergen/Koedijk: niet ontgrenzen. Er loopt reeds een traject om deze gronden te verwerven. Het onderhandelingsproces is al vergevorderd. EHS is hier snel te realiseren.	GS handhaven de begrenzing. De percelen vormen de ecologische schakel tussen de natuurgebieden Zanderij Cruysbergen en het Naardermeer. Het onderhandelingsproces voor aankoop van dit gebied is inmiddels afgerond.

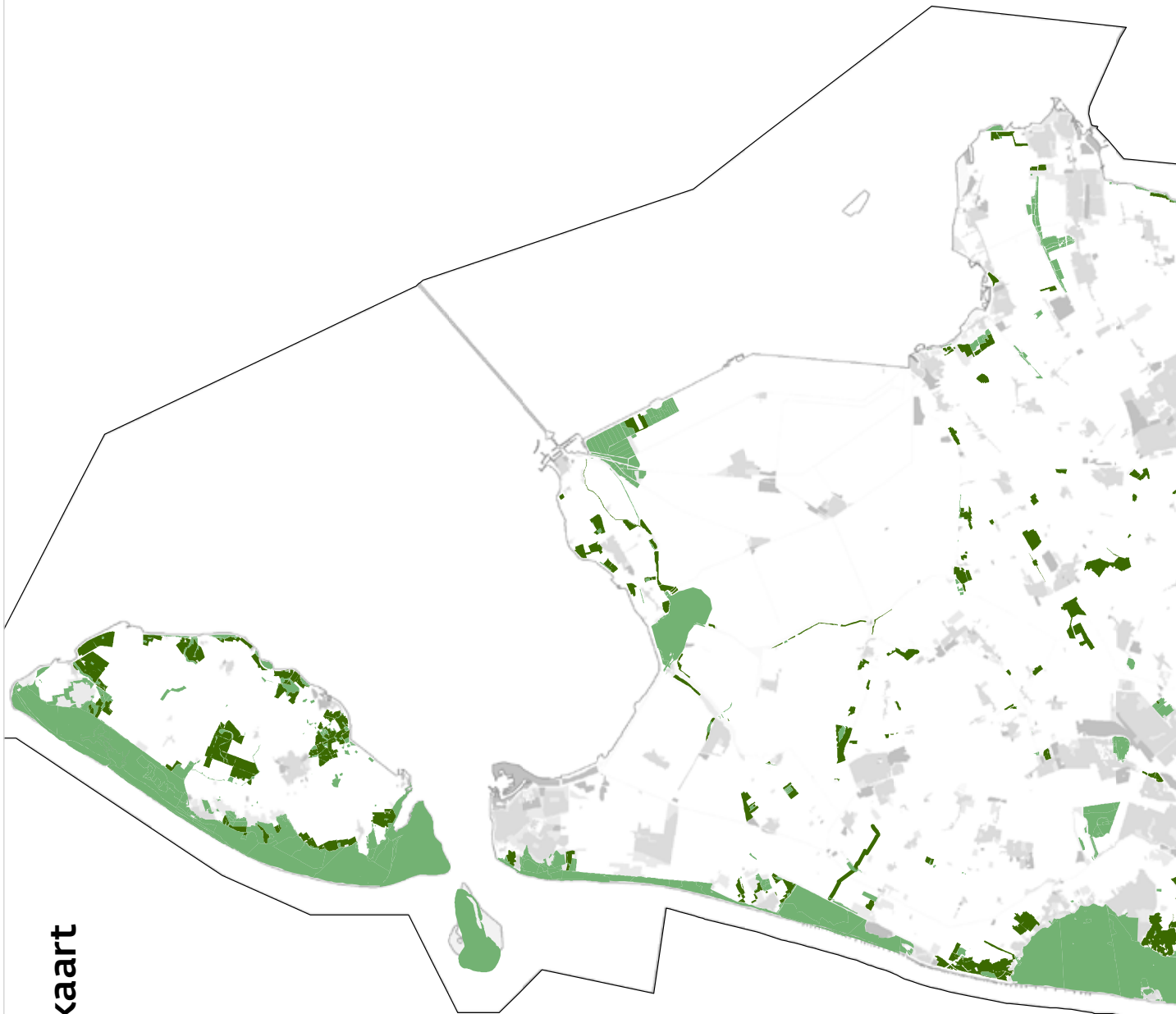
GECORRIGEERDE STRUCTUURVISIEKAART VÓÓR HERIJKING

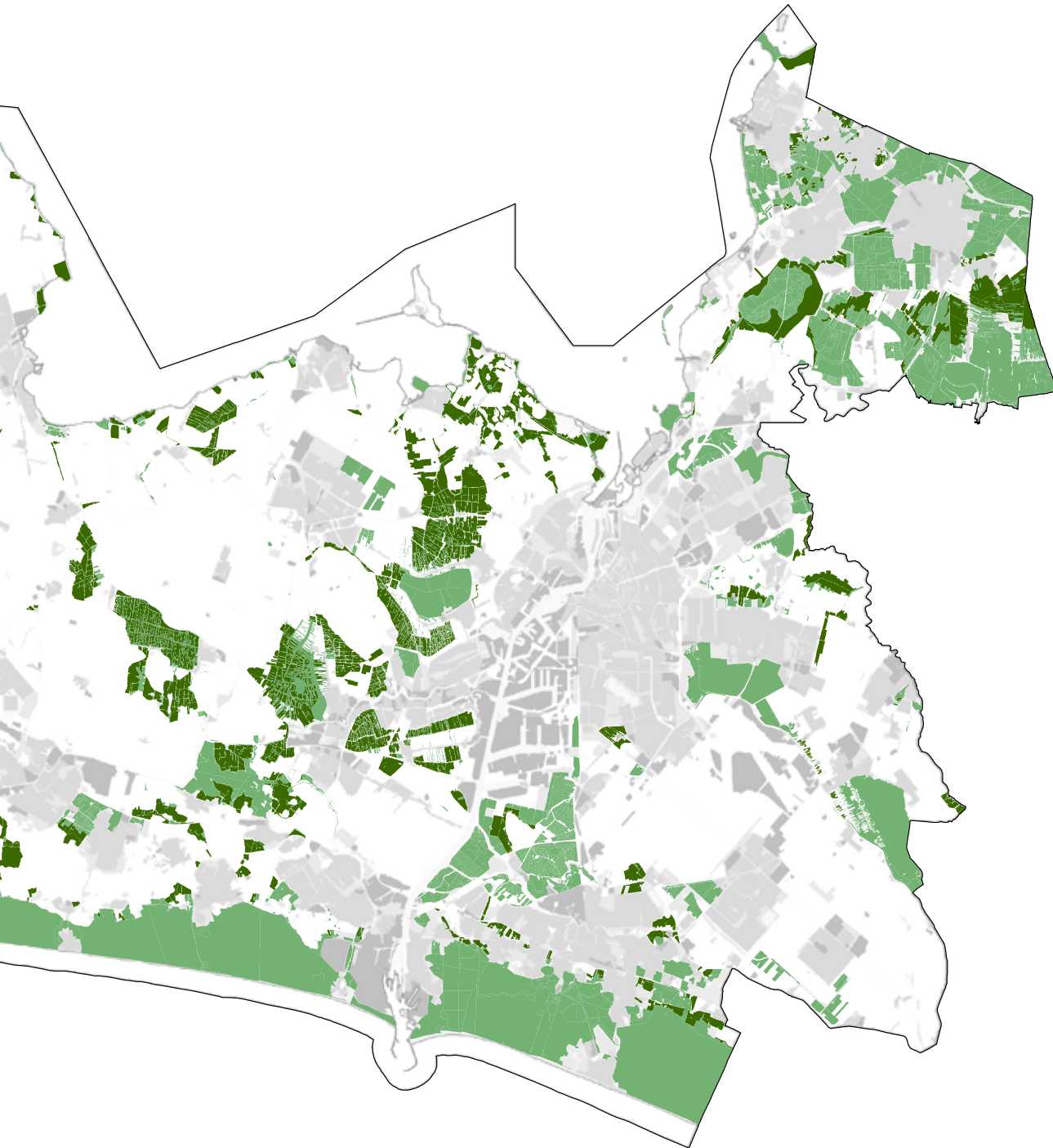
BIJLAGE

6A

Gecorrigeerde structuurvisiekaart vóór herijking

- Bestaande Natuur - grote meren
- EHS - nieuwe natuur

Datum: 07-01-2010

Bron: Provincie Noord-Holland

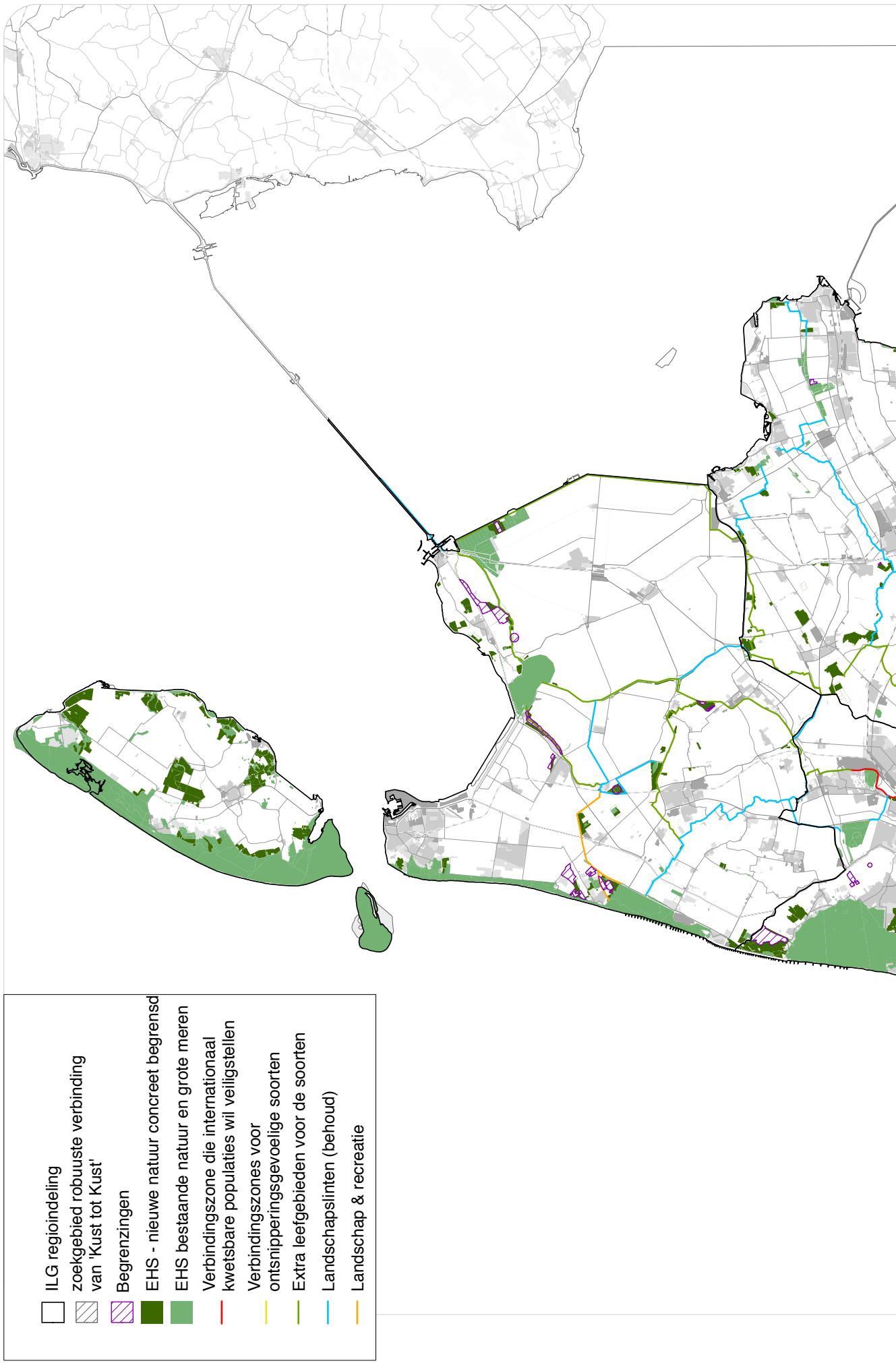

GECORRIGEERDE STRUCTUURVISIEKAART NA HERIJKING

BIJLAGE

6 B

EHS Noord-Holland na herijking

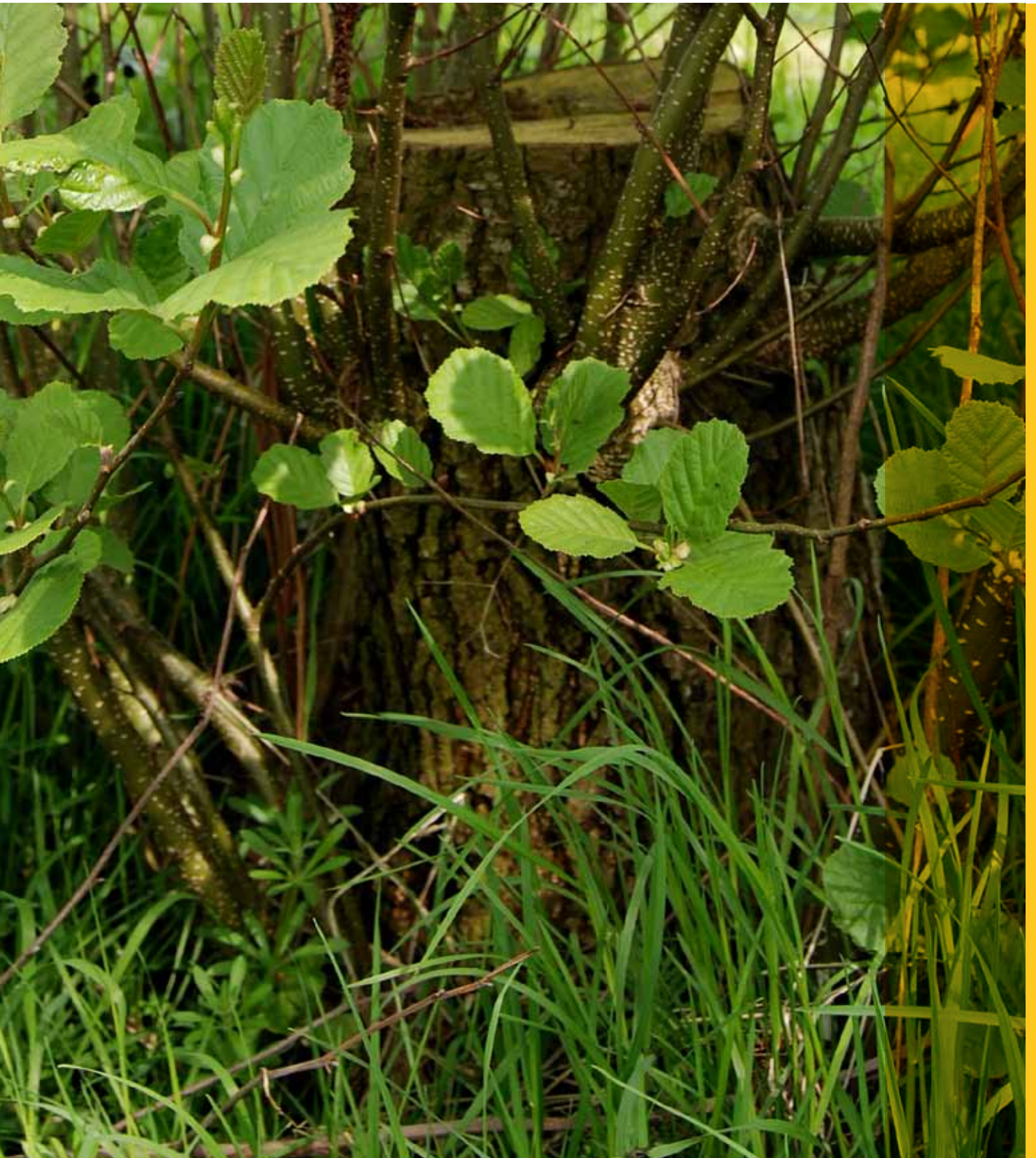

Datum: 17-03-2010
Projectnr.: 1421

0 5 10 km.
Bron: Provincie Noord-Holland

HAARLEM, MAART 2010

HERIJKING EHS